

SOSYAL HİZMET

“SOCIAL WORK”

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını
“Publication of Association of Social Workers”
2019/1 Ocak-Haziran
(Yayın Tarihi: Ocak 2019)

Sahibi/Owner

Rahmiye BOZKURT

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Adına
Genel Başkan

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Esin POLAT

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Adına
Genel Sekreter

Editör

Abidin ÖZDEMİR

Sosyal Hizmet Uzmanı

Yayın Kurulu/Editorial Board

Prof.Dr. Özlem CANKURTARAN (Başkan)

Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü

Doç.Dr. Gonca POLAT (Başkan Yardımcısı)

Ankara Üniversitesi SBF Sosyal Hizmet Bölümü

Kenan TOPCU

SHU-AÇSHB

Çiğdem KARAHAHAN BEDİR

SHU-SHUDER

S. Sedat TÜRKERİ

SHU

Arş. Gör. Mehmet Can AKTAN

Başkent Üniversitesi SBF Sosyal Hizmet Bölümü

Ergin BALCI

SHU-SHUDER

İletişim İçin

Sosyal Hizmet Dergisi

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi

Meşrutiyet Mah. Karanfil Sok. Zafır İş Merkezi 4/86 Kızılay /ANKARA

Tel: 0 530 200 18 86

E-Posta: dergi@shudernegi.org

www.shudernegi.org

İÇİNDEKİLER	Sayfa No
Önsöz	3
Sunuş	4
Sosyal Hizmet Mesleği ve Psikodrama SHU / Psikodramatist/Aile Danışmanı Tülin KUŞGÖZOĞLU	6
Sosyal Hizmet ve Psikoterapi SHU / Psikoterapist Murat HALİSÇELİK	13
Sosyal Hizmet Uzmanı ve Bir Psikoterapi Yöntemi Olarak EMDR SHU / Aile ve Evlilik Danışmanı / EMDR Danışman Adayı / EMDR Sertifikalı Avrupa Terapisti Ahmet Cemil ÖLÇER	18
“Sosyal” Kavramı Üzerine Sosyal Hizmet ve Eğitim Uzmanı S. Sedat TÜRKERİ	21
Türkiye’de Devlet Tarafından Çocuklara Yönelik Olarak Yürütülen Sosyal Yardım Hizmetleri SHUDER Genel Başkanı Rahmiye BOZKURT	26
Şehit Yakınlarına ve Gazilere Tanınan Yasal Haklar Sosyal Hizmet Uzmanı/Psikodramatist Dilber YILDIZ	38
Örnek Kurgusal Vaka Üzerinden Okul Sosyal Hizmeti Yaklaşımı (Yedi Basamaklı Müdahale) SHU Melike GÜLKAN, SHU Maide F. GÜLDÜREN	55
Çocuk Adalet Sistemi İçerisinde Sosyal Hizmet Uzmanının Rolü Avukat Seda AKÇO BİLEN	66
Evlilikte Eşlerin Rolü ve Hukuki Boyutu SHU Kıymet Canan KARA	74
Haiku’nun Yazı Denemeleri SHU Ezgi YAZICI	77
İhmal ve İstismar Edilen Hayvanlar İçin Yapılabilecek Sosyal Hizmet Uygulamaları Zeliha ÇELİK	80
Mültecilerle Çalışmak, Sosyal Uyum ve Belediyelerin Rolü UNHCR İzmir Saha Ofisi Ezgi ERGENÇ, Nilsu Çağla KAYA	82
Kariyer Odaklı Grup Destek Modeli (KOGDM) SHU Abidin ÖZDEMİR, Eğitim Uzmanı Murat AKKAYA	101
Kitap Tanıtımı “ Sosyal Hizmet Uzmanları Ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Üzerine Bir Araştırma: Sosyal Hizmet Uzmanlarının İyilik Halleri, İş Doyumları ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğine Bakışları” Dr. Öğretim Üyesi Melek ZUBAROĞLU YANARDAĞ, SHU/Kamu Yönetimi Uzmanı Bülent KARAKUŞ, Ar. Gör. Mehmet Can AKTAN	112
Kitap Tanıtımı “Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Hizmetler, Kurumsal Yaşlı Bakımı ve Kurumsal Yaşlı Bakımında İllerin Durumu” Sosyal Hizmet Bilim Uzmanı Sultan SAKINCI KARAKUŞ	115
SHUDER Genel Merkez Yönetim Kurulu ve Şube Başkanları Toplantı Raporu SHUDER Genel Merkez Yönetim Kurulu	119
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi 2018 Yılı İkinci 6 Aylık Faaliyet Raporu SHUDER Genel Merkez Yönetim Kurulu	121
Sosyal Hizmet Dergisi Yayın Kuralları	126

ÖNSÖZ

Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) 2019 yılı Dünya Sosyal Hizmet Günü'nü, insan ilişkilerinin önemini pekiştirmek üzerine bir temayla kutlamayı ve bu kapsamda etkinliklerle meslek günümüzü daha yaygın ve daha güçlü bir sesle duyurmayı hedeflemektedir.

Çağımız insanı yaşamını gittikçe artan bir şekilde, bilgisayar ve internet üzerinden gerçekleştirmeye yönelmektedir. Bu artık bir tercihten öte, zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanların yaşamını kolaylaştıran, oturduğu yerden klavye veya mikrofonu kullanarak birçok işini halledebildiği, alışverişini yapabildiği, iletişim ve haberleşme ihtiyacını yazılı, görsel ve işitsel olarak karşılayabildiği, mesleğini ve işini evinden bilgisayar ve internet üzerinden yürüttüğü, sosyal ilişkilerini sosyal medya iletişim ağlarıyla sürdürdüğü bir dünyaya doğru hızla ilerliyoruz. Bireysel olarak tablo bu iken, ülkelerin liderlerinin ve önde gelenlerinin de medya ve sosyal medya üzerinden makro ilişkileri dizayn ettiklerini ve iletişimlerini gerçekleştirdiklerini de görmekteyiz. Hal böyle iken, insanların bir araya gelebilme koşulları hem azalmakta, hem de motivasyonları gittikçe zayıflamaktadır.

Diğer taraftan, insanların içinde bulundukları ekonomik koşulların asgari yaşam standartlarını sağlamakta yetersiz, işsizlik oranının ve de özellikle genç çağda işsiz oranının yüksek olması, temel ihtiyaçların karşılanamaması, iş sahibi insanların çalışma koşullarının ağırlığı, insanların gittikçe ben merkezci olması ve sosyal duyarlılığın zayıflaması insanların psiko-sosyal durumları üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. İnsanlar yalnızlaşmakta, karşılaştıkları sorunların çözümünde ve ihtiyaçlarının karşılanmasında profesyonel destek sistemlerinin de yetersiz olması nedeniyle çaresizlik yaşamaktadırlar. Bu yetememe ve çaresizlik durumları ise öfke, şiddet gibi dışa dönük saldırgan davranışlar ve/veya ruh sağlığında sorunlar yaşama ve intiharlara kadar giden içe dönük saldırgan davranışlara neden olmaktadır.

Odağına insanı alan, tüm insanların asgari yaşam standardında yaşamasının en temel hak olduğunu ilke edinen sosyal hizmet mesleği, uygulamada insan ilişkilerini de çok dikkate almakta, bu ilişkileri insanların sorunlarının çözümünde ve insan refahının arttırılması yönünde profesyonel bir şekilde yönlendirebilmektedir. Bu yıl Dünya Sosyal Hizmet Günü'nde belirlenen tema ile de sosyal hizmet uzmanları, tüm dünyada olacağı gibi ülkemizde de insan ilişkilerinin gittikçe artan önemine dikkat çekecek, bireysel ve toplumsal barış, refah ve mutluluk için insan ilişkilerinin önemi konusunda farkındalığı güçlendirecek etkin profesyoneller olarak çalışmalarını gerçekleştireceklerdir.

Rahmiye Bozkurt
SHUDER Genel Başkanı

SUNUŞ

Merhaba sevgili meslektaşlarım, sosyal hizmet alanının profesyonelleri ve değerli okurlar. Editörlük görevini Sevgili Bülent KARAKUŞ'tan devraldım. Birlikte başladığımız bu yayın sürecini Onun gibi gerçekleştirmeye çalışacağım. Kendisine emeklerinden ve katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunuyorum. Yayın Kuruluna yeni üye olarak Sosyal Hizmet Uzmanı Ergin BALCI katılmıştır. Yapacağı değerli katkılardan dolayı kendisine şimdiden teşekkür ederiz. Geçen yıl Yayın Kurulu olarak Derginin eksik sayılarını tamamladık ve son sayıyı değerli yazarlarımızın katkılarıyla zamanında çıkarttık. Bu sayıyı da zamanında sizlerle paylaşmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Bu sayımızda da yazarlarımızın göndermiş olduğu makalelerde birbirinden değerli olduğunu düşündüğümüz yeni konulara yer veriyoruz.

Alandan, uygulamadan paylaşımlar bizim için ayrı bir önem arz etmektedir. Dergimizde, sayısal olarak daha çok ve güçlü olmamız gerektiğini inandığım “Psikiyatrik Sosyal Hizmet” alanında uzun yıllar emek vermiş ve belirli bir aşamaya gelmiş meslektaşlarımızdan SHU/Psikodramatist Tülin KUŞGÖZOĞLU’nun “Sosyal Hizmetlerde Psikoterapi”, SHU /Psikoterapist Murat HALİŞCELİK’in “Psikoterapi ve Sosyal Hizmet” ve SHU / Aile ve Evlilik Danışmanı / EMDR Danışman Adayı / EMDR Sertifikalı Avrupa Terapisti Ahmet Cemil ÖLÇER’in “Sosyal Hizmet Uzmanı ve Bir Psikoterapi Yöntemi Olarak EMDR” başlıklı yazıları yer almaktadır. Meslektaşlarımızın ve sosyal hizmet öğrencilerinin bu alana yönelmelerinde katkısı olacağını ümit ediyoruz.

Yine içerisinde olmamız gereken ve Dernek olarak ta çalışmalarına öncülük ettiğimiz okul sosyal hizmeti alanında SHU Melike GÜRKAN ve Maide F. GÜDÜREN’in kurgusal bir vaka üzerinden okul sosyal hizmetini ele aldıkları yazıları da önemlidir. Her alanda sosyal hizmet mesleğine katkılarını eksik etmeyen SHU/Eğitim Uzmanı S. Sedat TÜRKERİ “Sosyal” kavramı üzerine bir yazı ele almıştır.

Sosyal hizmet alanlarıyla ilgili olarak, sosyal yardımlar, baskı karşıtı sosyal hizmet, evlilik ve hayvan haklarına yönelik makale ve yazılar yer almaktadır. Kitap tanıtımlarımız yine devam etmektedir. Derneğimizin Ege Bölgesi Şubelerinin katkı ve katılımlarıyla UNHCR İzmir Ofisi tarafından gerçekleştirilen Uyum Kampı çalışması raporuna yer verilmiştir. Bu çalışmanın mültecilik alanında çalışanlara katkı sağlayacaktır. Yine bir projenin çıktısı ve sürdürülebilirlik ayağı olan “Kariyer Odaklı Grup Destek Modeli” çalışması yer almaktadır. Uygulamalarımızda çok az yer verdiğimiz grup çalışmalarına ve gençlere yönelik yapılacak olan grup çalışmalarına daha çok yönelmemiz için ivme kazandırmasını ümit ediyorum.

Dergimizde sosyal hizmet alanında faaliyet gösteren Paydaş Paylaşımları bölümünde çocuğun yüksek yararı için birlikte çalıştığımız meslek gruplarından Avukat Seda AKÇO BİLEN'in "Çocuk Adalet Sisteminde Sosyal Hizmet Uzmanının Rolü" konulu yazısı sizlerin ilgisine sunulmuştur.

Şeffaflık ilkesi gereği yine bu sayıda da SHUDER Genel Merkez Yönetim Kurulu ve Şube Başkanları Toplantı Raporu ile 2018 Yılına ilişkin Temmuz- Aralık aylarını kapsayan 6 aylık faaliyet raporu meslektaşlarımızın ve üyelerimizin bilgisine sunulmuştur.

Dergimize ilişkin görüş, öneri ve katkılarınızın bizim için çok önemlidir. Birlikte bu çalışmayı yürütebilmek için her türlü görüşe açık olduğumuzu belirtmek istiyorum.

Bu Derginin ortaya çıkmasında emeği geçen dernek yönetim kurulu, yayın kurulu ve yazarlara özverili çalışmaları ve katkılarından dolayı teşekkür ediyorum. Derginin başta meslektaşlarımız ve öğrencilerimiz olmak üzere ilgi duyan herkese yararlı olması diliyorum.

Sevgi ve saygılarımla. **31 Ocak 2019**

Abidin ÖZDEMİR
Editör
Sosyal Hizmet Dergisi Yayın Kurulu Adına

SOSYAL HİZMET MESLEĞİ VE PSİKODRAMA

Tülin KUŞGÖZOĞLU¹

1. Giriş

19. Yüzyıldan sonra dinsel etkilerden sıyrılarak kurumsallaşmış bir mesleki disiplin olma yolunda hızla ilerleyen sosyal hizmet, ister sosyal yardım isterse sosyal refah temelli olsun tüm toplumlarda toplumsal yaşamını kendi başına sürdürmekten yoksun olan ve/veya eksikleri bulunan ihtiyaç sahiplerine hizmet sunmaktadır. Hemen her ülkede yoksulluk, işsizlik, göç, kentleşme, sanayileşme vb. sosyal olguların ortaya çıkardığı sorunlardan etkilenen bu gruplar ister ekonomik isterse psikososyal gerekçelerle olsun kendi kendine yeterli bir yaşamı sürdürmekte zorlanmaktadır.

17.-19. yüzyıllar arasında, dünyada düşünsel ve politik alanda yaşanan gelişmeler ile birlikte, o güne kadar dinsel ve gönüllü etkiler ile sürdürülen sosyal hizmetlerin, bu alanda eğitim almış kişiler tarafından yerine getirilmesi bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır.

Dünya üzerinde yaşanan bu gelişmeler bir yandan “sosyal hizmet”in bir meslek olarak tanımlanmasının önünü açarken diğer yandan bu mesleğin uygulayıcılarının bilimsel bakış açısına sahip, eğitilmiş kişiler olması gerektiği sonucunu doğurmuştur. Günümüzde artık insana yaklaşım ve insanı konu alan uygulamalarda; belli bir disiplin ve bilimsel bir yaklaşım olması gerektiği temel bir anlayış olarak kabul edilmekte, bu yaklaşımı içermeyen uygulamaların, insanı anlama ve sorunlarını çözmede yetersiz kalacağı görüşü, tüm bilimsel çevrelerce kabul edilmektedir.

Sosyal hizmet mesleği bu temel görüşün kabul edildiği bir meslek olup, mesleki eğitimi de bu anlayış üzerinde şekillenmektedir.

Psikodrama ise zemininde, insan sağlığı ve gelişimini destekleyen, sıklıkla psikoterapi alanında kullanılmakla birlikte yaşamın her alanında geliştirici ve zenginleştirici teknikleri ile kullanılan bir yöntemidir.

Psikodrama, sosyal hizmete gereksinim duyan birey ve topluluklarla çalışırken, koruyucu-önleyici çalışmaların yanı sıra, mesleki müdahale ve mesleki müdahalelerin kullanıldığı kurumlarda, gerek hizmet alanlar ve/veya hizmete ihtiyaç duyanlar ile gerekse alanda çalışan profesyonellerin eğitimi ve olası ikincil travma sağaltımında kullanılan en etkili yöntemlerden biridir.

Psikodramayı alanda bu denli önemli hale getiren birkaç faktör vardır. Bunlardan birincisi, sosyal hizmet mesleğinin yapısıyla alakalıdır. Öncelikli olarak sosyal hizmet mesleği, uygulama alanı ve hizmet alan kişi ve topluluklar açısından oldukça güç ve çalışanlara da destek gerektiren bir iştir. Sosyal hizmet uzmanları, hizmet sundukları kişi ve gruplar açısından güç koşullarda kalmış, fiziksel,

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı/Psikodramatist/Aile Danışmanı

duygusal, sosyal ve ekonomik sorun yaşayan ve bu sorunların çözümü için maddi ve psikososyal yardım bekleyen kişilerle çalışmaktadırlar. Bu kişi ve toplulukların kamusal hizmetler açısından çözülebilecek sorunlarının yanı sıra, birçok duygusal ve sosyal sorunları da bulunmaktadır. Bu sorunların doğru anlaşılması ve doğru teşhis, tedavi ve/veya mesleki müdahale uygulanabilmesi için, meslek elemanlarının iyi eğitilmiş ve kendi iç sorun ve çatışmalarını çözmüş olması gereklidir.

Oysa lisans düzeyinde alınan mesleki eğitim, alanda çalışırken yeterli mesleki beceriyi kazandıramamaktadır. Lisans düzeyindeki tüm eğitimler, her ne kadar geliştirilip zenginleştirilmeye çalışılsa da, meslek elemanlarının doğru ve etkili müdahale yapmasını sağlayamamaktadır. Bu nedenle sosyal hizmet profesyonellerinin, mesleki eğitimlerinden başlayarak psikodramadan yararlanılabilir.

İkincisi, meslek elemanları hizmet sunma aşamasında, toplumda var olan birçok başka meslek elemanı, kamu ve gönüllü kuruluşlar ve diğer çalışanlar ile işbirliği yapmak zorunda olup toplumda var olan hizmet biçimi ve hizmet kurumlarından yararlanmaktadır. Toplumda bu tür hizmet biçimleri ve kurumların yeterli olmadığı ve meslek elemanlarının doğru kişiye doğru hizmeti bulmak aşamasında da sıkıntı yaşadıkları bilinmektedir.

Üçüncü olarak, psikodrama, sosyal hizmet mesleğinden yararlanan tüm ihtiyaç grupları için, kişisel gelişim, kişisel onarılma ve sosyal iyileştirmede çok etkin bir biçimde kullanılmaktadır. Sosyal hizmet alanında hizmet alanlar, içinde bulundukları koşullar nedeniyle travma yaşamış kişilerdir. Travma tedavisi, ruh sağlığı alanında önemli yer tutan, birçok farklı disiplin ve farklı yöntemler ile etkileri en aza indirilmeye çalışılan ve terapide uzun zamana yayılan müdahale gerektiren bir alandır. Psikodramanın travma terapisinde etkili bir yöntem olduğu bildirilmektedir (Kuşgözoğlu, 2008).

Ve son olarak psikodrama, bu tür travmatik olgularla çalışan profesyonellerin tükenmişlik ve/veya olası ikincil travmalarının onarılmasında kullanılmaktadır. Bu meslek gruplarının çalışma yaşamlarındaki her aşamada, hizmet alanlar, birlikte çalıştıkları diğer personel ve kendi iç dünyalarında yaşayabilecekleri güçlükler ve tükenmişlikleri dikkate alınmalıdır.

Bu şekliyle psikodrama, tüm yöntem ve teknikleri ile sosyal hizmet alanında kullanılabilecek en etkili yöntemlerden biridir.

Aşağıda, tüm aşamalarda psikodramanın kullanılması ve etkililiği daha ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır.

2. Psikodrama Nedir?

Moreno tarafından 20 yüzyılın başlarından geliştirilen psikodrama destekleyici, eğitici ve yeniden yapılandırıcı yaklaşımlar içerir. Bu yöntemde katılımcılar dramatizasyon, rol oynama ve dramatik benlik temsili yoluyla eylemlerini sürdürüp sonuçlandırırken hem kendi içlerine döner ve kendilerini anlar, hem de girdikleri roller aracılığıyla diğer insanları anlayıp onlarla empati kurma konusunda beceriler kazanırlar (Kellermann, 2013).

Aynı zamanda, psikodrama, dramatizasyondan yararlanılarak gerçekleştirilen bir ruhsal geliştirme/tedavi yaklaşımıdır. Yöntem olarak psikodrama, bireylere ilişkin değişik yaşam durumlarındaki gerçekleri dramatizasyon yöntemleri ile araştırarak; kişinin geçmişe bağlı tutuklukları, iç çatışmaları ve yıkımlarını gün ışığına çıkarmayı kolaylaştırmaktadır. Böylelikle bugünkü konumda ve bir grup ortamı içinde hem geçmişe hem geleceğe bakma olanağı yaşayan kişiler, ilişkileri içinde nasıl bir rol üstlendiklerini daha iyi algılayabilmekte ve burada değiştirmek istedikleri roller varsa bunlar üzerinde eğitilmiş bir grup yöneticisi ve grup aracılığıyla çalışabilmektedirler (Ancelin-Schützenberger 1995).

Geçmişin, bugünün ve geleceğin aynı anda ya da bazen birlikte ele alınması yoluyla kişiye hem geçmişteki bir yaşantıyı ele alma, hem de bugünde ya da gelecekteki olası bir çatışmayı canlandırma olanağı sunan psikodrama yöntemi birçok farklı grupta olduğu gibi travmatik yaşantıları olan bireylerde de oldukça yararlıdır ve tedavi edici sonuçlara ulaşılmasını sağlamaktadır (Kuşgözoğlu, 2008).

3. Psikodramanın Sosyal Hizmet Alanında Kullanılması

Psikodramanın, sosyal hizmet alanında hem hizmet alanlar hem de hizmet verenler açısından, birçok kullanım şekli bulunmaktadır. Bunlar hizmet verenler açısından; eğitim ve tükenmişlik, ikincil şiddet ve travma benzeri yaşantılarının sağaltımı amacıyla kullanımı, hizmet alanlar açısından ise, mesleki müdahale planlanması aşamasından başlayarak kişilerle yapılan görüşmelerde ve sağaltım aşamasında tüm hizmet kurumlarında hizmet alanların kişisel gelişimi, onarılması, yeni bir yaşama başlamalarının kolaylaştırılması vb. içeriğinde kullanılması şeklindedir.

3.1. Psikodramanın Hizmet Verenler Yararına Kullanılması

3.1.1. Sosyal Hizmet Eğitiminde Psikodrama

Drama en genel anlamıyla başta dramatik aksiyon olmak üzere, tiyatronun araçlarının eğitsel amaçlarla kullanılmasını açıklayan bir sürecin adıdır. Eğitimde dramanın kullanımı ise 19.yüzyılın sonunda başlamıştır. Modern eğitimciler, çocukların en iyi yaşayarak, oynayarak öğrendiği gerçeğinden hareketle bu yöntemi geliştirmişlerdir. Oynayarak öğrenmek, çocuğun doğuştan getirdiği bir özelliktir ancak okul çağına gelindiğinde ve başka öğrenme ve öğretme biçimleri ortaya çıkmaya başlamasıyla birlikte, doğal öğrenme biçimi olan “oynayarak öğrenme” kesintiye uğrar. Aslında bu durum, hem çocuklar için hem de yetişkinler için öğrenmeyi daha zor bir hale getirmektedir (Sağlam, 1997).

19. Yüzyılda eğitimde dramanın kullanılmaya başlanması aynı dönemde psikodramayı çocuklarla ve yetişkin çalışanlar vb. farklı gruplarla yaptığı çalışmalar ile geliştirmeye çalışan Moreno için de, dönemin bilimsel verilerinin grup içinde birleştirilerek kullanılmasına aracılık etmiştir.

Psikodrama sıklıkla bir psikoterapi yöntemi olarak ele alınır. Dramatik canlandırma, neredeyse uygarlığın başlangıcından beri var olagelmıştır. Rol oynama, rol yapma ve tiyatrodan ödünç

alınan başka teknikler, insanların gündelik yaşantılarını ortaya koyma gibi ortak bir amaç taşırlar. Bu nedenle bu tekniklerin iyileşme sürecinin bir parçası olarak işlev kazanması ve psikoterapide kullanılması şaşırtıcı değildir (Kellerman, 2013).

Ancak Moreno'nun çalışma ve ilgi alanları dikkate alındığında daha geniş bir anlam taşıdığı ve daha geniş bir çalışma ve uygulama alanını kapsadığı görülmektedir. Moreno'nun tanımladığı biçimiyle psikodrama, rol ve yaratıcılık kuramını, sosyodrama yöntemlerini, sosyometriyi, doğmaca tiyatroyu ve eğitim, iş ve topluluk oluşturma alanlarını da kapsamaktadır. (Blatner, 2013). Bu şekliyle sadece psikoterapi içinde değil, psikoterapi ötesinde de birçok alanda uygulama olanağı bulunmaktadır. Eğitim alanı ve endüstri psikolojisi de bunlardandır (Gökengin, 2016)

Moreno eylem, spontanlık ve deneyimleyerek öğrenme yöntemlerinin yalnızca duygusal zorlukları aşmak için değil, eğitsel bağlamda kullanımının da son derece etkin ve yararlı olacağını öngörmüştür. Sosyometrik yöntemlerin ve rol oynamanın eğitim yöntemi olarak ilk kullanılışı 1932-1938 yıllarında Moreno tarafından gerçekleştirilmiştir (Propper 2003 akt. Şahin, 2016).

Psikodramanın eğitimde kullanımının asıl olarak iki amacı vardır. Bunlardan birincisi, eğitimde araç olarak kullanılması, diğeri ise amaç olarak kullanılmasıdır. Araç olarak kullanımda, herhangi bir konunun psikodramatik yöntemler kullanılarak öğretilmesi kastedilmektedir. Psikodramatik yöntemlerin araç olarak kullanılması, eğitimde öğrenmeyi kolaylaştırmakta, katılımcıların öğrenilen konuyu içselleştirmesi ve tutum ve davranış değişiklikleri yapması yönünde istekliliğini artırmakta, eğitimde öğrenilenleri deneyerek davranışa dönüştürmelerini sağlamakta böylelikle beceri kazanmaya yol açmaktadır.

Amaç olarak psikodramanın kullanılması ise, bireyin kişilik gelişimine ve sosyal gelişimine katkıda bulunmayı hedefler. Burada da kişinin, kendisiyle ve aile, okul, iş ortamı vb. gibi sosyal çevresiyle ilgili konular ele alındığından, psikodrama kişiye hem yaşayarak ve deneyerek öğrenme hem de kişisel olarak gelişme ve değişme fırsatı yaratır. Bu yöntem de ayrıca terapötik ya da tedavi amacı da yer alabilir.

Sosyal hizmet eğitimi alanların, lisans düzeyinde aldıkları eğitimden sonra psikodrama eğitimi almaları, hem kişisel gelişim ve sorun çözme becerilerinin artırılmasında hem de alanda çalışırken yaşayacakları güçlüklerle baş etmelerini kolaylaştırması nedeniyle önemlidir.

Psikodrama eğitimi, üç aşamalı ve içeriğinde üç ayrı deneyim ve becerinin geliştirilmesini amaçlayan bir eğitimidir. Psikodrama eğitimi alanlar, eğitimin içeriğinde yer alan hazırlık, temel ve ileri aşama boyutlarında kendi yaşantıları üzerinde çalışma fırsatı bulmakta ve böylelikle kendi içsel süreçlerini onarma deneyimi yaşamaktadırlar. Ayrıca psikodrama eğitiminde, lisans düzeyinin ilerisinde, alana dair kuramsal eğitim ve yöntemleri uygulama becerisi yapılmaktadır. Böylelikle bu tür alanlarda çalışan kişilerin, hizmet verdikleri kişi ve gruplarla bağlantılı ve/veya benzeşik olabilecek geçmiş

yaşam deneyimlerinden ve tikanıklardan kurtulmaları ve mesleklerini uygulama aşamasında daha etkili ve yetkin olmaları sağlanabilmektedir.

3.1.2. Psikodrama Yoluyla, Profesyonellerin Mesleki Yöntemleri Uygulama Becerisinin Geliştirilmesi

Psikodramanın eğitimdeki etkililiği, sosyal hizmet mesleki yöntemlerinin kullanılması aşamasında, bireysel ve aile görüşmesi yapma ve grupla çalışma becerisinin geliştirilmesi konusunda da kendisini göstermektedir.

Ülkemizde, lisans düzeyindeki eğitimlerde, çoklukla uygulamalı bir eğitim yapılmadığından, sadece o mesleğe veya alana ilişkin genel bilgiler verilmekte, bu bilgiler, öğrencilerin, çalışma yaşamında kullanabilecekleri bir mesleki beceri kazanmalarını sağlayamamaktadır. Bu durum gençleri lisans sonrası dönemde ve iş yaşamında, mesleki beceri kazanma eğitimlerine yönlendirmektedir.

Özellikle, sosyal hizmet alanında hizmet alan ve yaşamları süresince travmaya maruz kalan bireylerle çalışacak tüm meslek elemanlarının, kendi mesleki çalışmalarını sürdürürken, gerek hizmet kalitesinin yükseltilmesi gerekse kendilerini geliştirme ve koruyabilme amacıyla mesleki teknikleri kullanabilme becerilerinin geliştirilmesine yönelik özel eğitim almaları zorunludur.

Psikodrama eğitimi ile alanda çalışacak personelin, hizmet alanları/ihtiyaç sahiplerini tanıma, anlama, empati geliştirme ve diğer mesleki becerilerinin geliştirilmesi sağlanabilmektedir.

3.1.3. Alanda Çalışan Profesyonellerin Onarılması

Sosyal hizmet alanında hizmet alanlar açısından mesleki çalışmaları bu denli önemli hale getiren sadece sorunların ne kadar yaygın olduğu, ne kadar karmaşık ve çok değişkenli bir yapısı olduğu ve toplumsal sonuçları değildir. Aynı zamanda, hizmet verenlerin de; öyle veya böyle çoklukla kendi yaşamlarında da, içinde yaşadıkları toplumun bir üyesi olarak, benzer sorunları yaşadıkları, hizmet sundukları gruplar aracılığıyla şiddete tanık oldukları ve toplumsal ve/veya bireysel şiddetin bazen nesnesi bazen de öznesi oldukları dikkati çekmektedir.

Yukarıda açıklandığı gibi hizmet verenlerin de, gerek toplumsal şiddet gerek kendi çocukluk yaşamlarında karşılaşmış olabilecekleri şiddet ve gerekse ihtiyaç sahiplerine müdahale aşamasında ve sürecinde yaşayabilecekleri ikincil şiddet ve tükenmişlik duygularıyla baş edebilmeleri, alanda, etkili müdahale açısından çok önemlidir. Bu nedenle, hizmet verenlerin de, kendi bireysellikleri ve varoluşları açısından, alanda çalışmaya başlamadan önce ve çalışırken belli aralıklarla, kendileri için de, bir dizi eğitici ve onarıcı profesyonel destekleri almaları gerekmektedir.

3.2. Hizmet Alanlar/ İhtiyaç Grupları Açısından Psikodramanın Kullanımı

Sosyal hizmet alanından hizmet alan ihtiyaç grupları, ayni-nakdi yardım ve/veya kurum bakımı yardımı almaktadır. Sosyal hizmet müdahalesi sırasında ve sonrasında, temel amaç ihtiyaç sahibi olan

kişi ve grupların kendi kendine yeter hale gelmesinin sağlanmasıdır. Bu amaçla, ülkemizde, farklı ihtiyaç grupları için kısa süreli ve/veya uzun süreli yardım ve hizmet programları bulunmaktadır.

Psikodrama, sosyal hizmet kurumlarının hepsinde, çocuk, genç, kadın, yaşlı, engelli gibi tüm gereksinim grupları ile onların sağaltımı, onarılması, kişisel ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesi amacıyla kullanılabilecek bir yöntemidir.

Psikodrama, sahip olduğu kuramsal temeller ve uygulanışı açısından tüm bu kişilerde, bireye sağaltıcı/onarıcı yaklaşımları sunan bir niteliğe sahiptir. Her şeyden önce, psikodramanın eşleme, aynalama ve rol değiştirme gibi temel teknikleri, yaşamlarını düzenleme sorunu yaşayan bireylerin kendilik algılarını oluştururken sahip olamadıkları yansıtıcı kaynağın, aynalayıcı temel nesnenin işlevini karşılayan süreçleri içerirler. Böylelikle bir grup ortamında ve kullanılan teknikler aracılığıyla kendisi ile karşılaşma olanağı bulan üyeler, kendileri ile daha yapıcı ve nesnel bir ortamda tekrar bağ kurabilmektedirler (Özbek ve Leutz 1987).

Öte yandan psikodrama, geçmişteki yaşantıların, gelecekle ilgili isteklerin, korkuların, beklentilerin, şimdiki zamandaki örtülerinden sıyrılıp, tüm çıplaklıklarıyla ortaya konmalarını; böylelikle gerek geçmişteki yaşantılar gerekse geleceğe ilişkin tasarımların, fantastik karakterlerinden kurtarılarak gerçek yönleri ile görülmelerini sağlamaktadır (Dökmen 1995).

Böylelikle psikodrama yöntemi, ister geçmiş bir yaşantının tekrar canlandırılması ve derinlemesine imajinasyon çalışmaları yoluyla, ister rüyalar ve fantezilerin ele alınması gibi çalışmalar yoluyla olsun bireyde, bilinç alanını genişletme, kendini gerçekleştirme, bilinçaltına atılan malzemenin bilinç düzeyine çıkarılması vb. etkiler ile yararlı olmaktadır. Psikodrama, bireyin spontanitesini ve yaratıcılığını geliştirdiği gibi, geçmiş yaşama ilişkin olumsuz yaşantıların etkisinden kurtulma, suçun ortadan kaldırılması ve içe atılan nesnelerle barışma gibi sonuçlara ulaşılmasını sağlamakta, bunlar da hizmet alanların kişisel ve psikososyal gelişiminde karşılaşılan güçlüklerin aşılmasında etkili olmaktadır (Özbek ve Leutz 1987).

4. Sonuç ve Değerlendirme

1950 'li yıllarda ilk gündeme geldiğinden ve bir terapi tekniği olarak kullanılmaya başladığı günden bu yana, psikodramanın gerek terapötik ve tedavi amacıyla gerekse eğitim ve sosyalleşme amacıyla kullanımının etkililiği bilinmektedir.

Psikodrama, sosyal hizmet alanında da, gerek mesleki becerilerin etkili bir biçimde kullanımı ve hizmet alanların kişisel ve psikososyal gelişim/kendine yeterliliğin onarılması ve sağaltımı gerekse bu alanda çalışan/ çalışacak olan personelin eğitilmesi ve yetiştirilmesi aşamasında etkililiği kanıtlanmış bir yöntemdir.

KAYNAKLAR

- Ancelin- Schützenberger A. (Çev. A. Özbek, Ed. I. Bulut, A. Mavili Aktaş, H. Kumbasar) Psikodrama Yöntemlerinin Bir Özet Sunumu, Grup Psikoterapileri Derneği, Yayın no 4, Ankara, 1995
- Blatner, A. (Çev. Ed. İ. Doğaner), “ Psikodrama İle İlgili Üst Kuramsal Bakış Açıları”, Ed: Baim C, Burmeister J, Maciel M. *Psikodrama: Kuram Ve Uygulamadaki Gelişmeler* Nobel Yayıncılık, S:1-5, Ankara, 2013
- Dökmen Ü. Sösyometri ve Psikodrama Kuramsal Temeller Uygulamadan Örnekler Yeni Yaklaşımlar, Sistem Yayıncılık, Yayın no 029, Ankara, 1995
- Gökengin B. “Psikodrama Nedir?”, (Er: Tar: 12.02.2016
<http://www.bernagokengin.com/sayfa.asp?sayfaID=26>)
- Kellermann PF. (Çev: B. Gökler, IG. Danışman, AM. Aktaş) *Psikodramaya Derinlemesine Bakış* Nobel Yayıncılık, Ankara, 2013
- Kuşgözoğlu, T. “Erken Çocukluk Dönemi Travmalarının Erişkin Yaşamdaki Etkileri ve Kuşakaşkın İzlerinin Açığa Çıkarılması, İşlenmesi ve Onarılmasında Psikodramanın Yeri”. Dr. Abdülkadir Özbek Psikodrama Enstitüsü, Yayınlanmamış Psikodrama Yeterlik Tezi. Bergama, 2008
- Özbek A, Leutz G. Psikodrama Grup Psikoterapisinde Sahnesel Etkileşim, J.L. Moreno’ya Göre Psikodrama, Grup Psikoterapileri Derneği Yayını, I. Basım, VMS Matbaası, Ankara, 1987
- Sağlam T. “Eğitimde Drama”, VI. Eğitimde Drama Semineri Drama-Maske-Müze, Der. İnci San, İşkur Mat, S:33-46, Ankara, 1997
- Şahin F. “Üniversite Öğrencisi Gençlere Uygulanan Çocuk İstismarı ve İhmali Eğitiminde Psikodramanın Kullanılması”, Dr. Abdülkadir Özbek Psikodrama Enstitüsü, Yayınlanmamış Psikodrama Yeterlik Tezi. Bergama, 2016

SOSYAL HİZMET VE PSİKOTERAPİ

Murat HALİSÇELİK¹

GİRİŞ

Sosyal hizmet mesleği, insanın içinde bulunduğu ortamın sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik özelliklerine bağlı olarak ortaya çıkan kendine yeterli olabilme ihtiyacını karşılamayı amaçlayan sistemli hizmetler olarak birebir insanla çalışan ağırlıklı hizmet sektörü nitelikli bir meslektir. Bu özellikleri itibarıyla insanla çalışırken ona hiçbir ayırım gözetmeksizin insan hak ve onuruna yaraşır bir şekilde yaşamını sürdürmesi için destekleyici, geliştirici ve onarıcı hizmetleri sunmaktadır. Bu hizmetleri sunarken pek çok bilim dalından ve disiplinden faydalanan sosyal hizmet mesleğinin uygulayıcılarının insanla çalışıyor olması nedeniyle insanın ruhsal yapısını iyi bilmesi, ruhsal problemlerin neler olduğunu, problemlerin kaynaklarının ve çözüm yollarının neler olduğunu öğrenerek bu problemlerin çözümü için mesleğinin verdiği yetki ve kendisinin mesleki yeterliliği kadar çalışabilmeyi başarması gerekmektedir. Ayrıca her iki tarafın da bir insan olması nedeniyle her yönüyle doğru ve sağlıklı mesleki müdahalelerde bulunabilmek için sosyal hizmet mesleğinin uygulayıcısının da kendi ruhsal yapısını iyi tanınması, eksik, hatalı ve sağlıksız yanlarını fark edip sağlıklı olması için gerekli girişimlerde bulunması gerekmektedir.

İnsanın ruhsal yapısını (beynin zihinsel fonksiyonlarını) anlama gayreti insanlığın çok eski zamanlardan beri uğraştığı bir alan olmuştur. Özellikle felsefe içerisinde doğan ve sonrasında psikoloji bilimi olarak devam eden bu merak halen güncelliğini sürdürerek devam etmektedir. İnsan davranışlarını ve ruhsal dünyasını anlama çabaları hem insanı, hem doğayı hem de hayvanları inceleyerek anlamaya çalışma gayretleri gelişerek devam etmektedir. İnsanı anlama ve ruhsal dünyasını kavrama gayreti ortaya çıkan ruhsal sağlık problemlerinin çözüm yöntemi arayışları ile de sürekli gelişmiş, çeşitli kuramlar, tıbbi yaklaşımlar ile insanın ruhsal yapısı anlaşılmasına çalışılmıştır. Süreç içerisinde tıbbi, psikiyatrik medikal müdahale yöntemleri ile medikal dışı yöntemler bir birinden ayrılmaya başlamış, bilimsel, ölçülebilir, sistematik yaklaşım olarak kabul edilen yöntemler ile ruhsal yapının soyut niteliği nedeniyle ölçülebilirliği olmadığı halde etkili olduğu gözlemlere dayalı olarak söylenen çeşitli psikoterapi yaklaşımları iki farklı koldan bu alanda çalışmalara devam etmiştir. Günümüzde her iki müdahale yönteminin zaman zaman bir birlerine yakınlaştığı görülmekte, ortak hareket edilmesi gerektiğini iddia edenlerle de karşılaşıldığı gibi bir birlerini dışlayan yaklaşımlarla da karşılaşmaktadır. Psikiyatri alanı daha çok Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından yayımlanan DSM-5 Tanı Ölçütleri ve ICD 10 çerçevesinde bu alanda betimleyici, tasnif edici sistemi kullanırken, psikoterapi alanı daha farklı, tıbbi müdahale içermeyen kuramlarla ilerlemeye devam etmiştir.

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı / Psikoterapist

Ruh sağlığı profesyonelleri arasında önemli bir yere sahip olan sosyal hizmet uzmanının/sosyal çalışmacının da insanla insan olarak çalışması nedeniyle psikoterapi yöntemlerini öğrenmesi ve uygulayıcısı olmak durumundadır. Anglosakson ülkeleri (ABD, İngiltere, Avustralya ve Yeni Zelanda) ve Avrupa Birliği ülkelerinde görev yapan pek çok sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı gerek kuram sahibi olarak ve gerekse psikoterapist olarak çok önemli çalışmalar yapmaktadır. Bu ülkelerde psikoterapi uygulamaları psikiyatrist, psikolog, sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı, psikolojik danışmanlar tarafından lisansüstü nitelikli eğitimler alındıktan sonra yapılabilmektedir. Psikoterapi nitelikli eğitimler çoğunlukla özel eğitim kurumlarınca verilmektedir. Ülkemizde psikoterapi eğitimleri sınırlı şekilde özel kişi ve kurumlarca verilmekte olup ücretli olması nedeniyle veya haberdar olunmaması nedeniyle çok az sayıda sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı bu eğitimlere katılmakta ve psikoterapi alanında yerini almaktadır. Bu sayının artması mesleki yeterliliğin ve niteliklerin artması açısından çok önemlidir.

Günümüzde dünyadaki psikoterapi kuramlarının (çoğu soyut niteliği nedeniyle ölçülebilir, test edilebilir olmadığı için kuram olarak adlandırılmaktadır.) 400'ün üzerinde olduğundan bahsedilmektedir (James O. Prochaska, Temmuz 2013). Psikoterapi kuramları insanların kişisel özelliklerinin, kültürlerinin, ekonomik ve siyasi koşullarının, inanç sistemlerinin farklılıklarından dolayı farklılaşabilmektedir. Hatta kuramcının kendi ruhsal yapısı da kuramın şekil almasında etkili olmaktadır. Bu kadar çeşitlilik içerisinde incelendiğinde psikoterapi kuramlarının hedef kitlesinin sayısına ve niteliklerine, ruhsal yapı tanımına veya kapsamına bağlı olarak farklılaştığı görülmektedir. Terapiye dahil edilen kişi sayısına ve özelliklerine göre bireysel terapiler, aile terapileri ve grup terapileri şeklinde, ruhsal yapıyı tanımlama biçimine göre davranışçı, bilişsel, dinamik veya varoluşçu terapiler(Özakkaş, 2011), kapsamına göre psikanalitik, psikodinamik, varoluşçu, kişi merkezli, gestalt ve deneyimsel, kişiler arası, alıştırma, davranış, bilişsel, sistemik, toplumsal cinsiyete duyarlı, çok kültürlü, yapısalcı, bütüncül ve seçmeci psikoterapiler(James O. Prochaska, Temmuz 2013) şeklinde ayrıışan psikoterapi modellerinin olduğu görülmektedir. Bu kadar geniş bir alana sahip olan psikoterapi kavramı nasıl tanımlanmaktadır; doğal olarak tek ve net bir tanımlama henüz yapılmamış olmakla birlikte sözlük anlamı ve kuramcılarının kendi tanımlamalarından bahsetmek uygun olacaktır. İngilizce “psychotherapy” terimi “psycho” ve “therapy” kelimelerinden oluşmaktadır, psycho kelimesi psyche anlamında yani can ve ruh anlamlarına gelmekte olup Grekçe de ki cnnefs ve ruh anlamına gelen psukhe'den türemiştir, Latince'de “psyche (psişe)” olarak kullanılmıştır. Therapy kelimesi ise İngilizce'de bir hastalık ya da bozukluğun tedavisi anlamına gelmektedir. Kelimenin kökeni Grekçe tıbbi tedavi anlamına gelen “threapeuein” fiilinden türemiş olan “therapcia” kelimesinden gelmektedir. Bu iki kelimenin birleşmesi olan “psychotherapy” ise psişik hastalıkların ilaç ve cerrahi yöntemler kullanılmadan tedavi edilme çalışması anlamına gelmektedir(Özakkaş, 2011). John C. Norcross'un psikoterapi tanımlaması Psikoterapi Sistemleri kitabında alıntı yapılarak şöyle tanımlanmıştır;

“psikoterapi, insanların davranış, biliş, duygu ve/ya diğer karakteristik özelliklerini kendi istedikleri yönde değiştirmelerine yardımcı olmak amacıyla, yerleşik psikolojik ilkelerden türetilmiş klinik yöntemlerin ve kişilerarası tutumların bilgilendirilmiş ve maksada yönelik şekilde uygulanmasıdır.”
(James O. Prochaska, Temmuz 2013, s. 4)

Tanımlardan yola çıkıldığı zaman sosyal hizmet mesleği ile psikoterapi alanının aslında iç içe olduğu, psikoterapinin amacı ile sosyal hizmet mesleğinin amacının belirli alanlarda örtüştüğü görülmektedir. Her ikisinin de insanın gelişimine, sağlıklı, mutlu yaşaması için talebi doğrultusunda ona gerekli mesleki müdahaleyi sistemli ve belirli ilkeler çerçevesinde yapılmasını hedeflediği görülmektedir. Bu benzerlikler sosyal hizmet uzmanının psikoterapi alanıyla iç içe olmasını mümkün kılmaktadır ancak psikoterapi alanının çeşitliliği sosyal hizmet uzmanının/sosyal çalışmacının psikoterapi alanının neresinden başlaması gerektiği, hangi kuramı öğrenmesinin uygun olacağı gibi cevap bulması gereken sorularla karşılaşmasına neden olmaktadır. Bunun en doğru cevabı çoğunlukla kişinin kendisine en yakın bulduğu, kendisinin en yatkın olabileceğini düşündüğü kuramda uzmanlaşmasıdır. Bunu keşfedene kadar da her bir kuramı az veya çok incelemesi gerekmektedir. Bir veya birkaç kuramda uzmanlaşabileceği gibi bütüncül bir yaklaşımla tüm kuramlarda da uzmanlaşabilmesi mümkündür.

İnsanın ruhsal dünyasının özelliklerinin keşfine her gün bir yenisi eklendiği için psikoterapi alanı sürekli yenilenmeyi ve sağlıklı ve doğru psikoterapi yapabilmek için de kişisel olarak kendi terapisinden geçilmesini gerekli kılmaktadır. Ruhsal gelişimi tam ve sağlıklı olmayan, bilgilerini güncellemeyen bir kişi normal hayatında başarıya ulaşma zorluğu yaşayacağı gibi sosyal hizmet mesleğini ve/ya psikoterapi mesleğini uygularken başarıya ulaşma zorluğu yaşayacaktır. Bu nedenle her iki alanda da sürekli yenilenme ve sağlıklı bir ruhsal yapı için psikoterapiden geçmek gerekmektedir.

PSİKOTERAPİ YÖNTEMLERİ

Psikoterapi kuramları kişinin kendisini ve/ya çevresini rahatsız eden duygu, düşünce ve davranışlarını kişinin kendi talebi doğrultusunda kendi sistematığı çerçevesinde ön gördüğü yöntemlerle ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Bu amaç çerçevesinde hareket eden pek çok psikoterapi yöntemi olmakla birlikte bunları dört ana kümede toplamak mümkün olmaktadır;

Bunlar:

- 1- Kaynağını Pavlov’un hayvanlar üzerinde yapmış olduğu çalışmalardan alan ve koşullu şartlanmayı temel kabul eden Davranışçı Psikoterapi tekniği,
- 2- İnsanı hayvandan ayıran temel yapının düşünce olduğunu iddia eden ve algılama farklılığı üzerinde duran Bilişsel Psikoterapiler,
- 3- İnsanın problemlerinin kesitsel olarak almayıp geçmişle bütünleştirerek, geçmişin ana şablonlarının bugünkü izdüşümleri yarattığına inanan Dinamik Psikoterapiler,
- 4- İnsanın en temel varlık nedenlerini irdeleyen ve cevap bulunamayan sorularla ilintili olarak insanın kriz yaşadığını iddia eden Varoluşçu Psikoterapilerdir (Özakkaş, 2011, s. 23-24).

Davranışçı psikoterapi davranışı ele alan kişiyi sıkıntıya sokan davranışlarını düzeltmeyi amaçlayan, kişiye rahatsızlık veren davranışları standardize etmiş, nasıl geliştiğini anlatmış, bunu hayvan deneyleri ile bilimsel olarak ispat etmiş olan Pavlov, Torndike, Joseph Wolpe ve Skinner tarafından geliştirilmiş bir yöntemdir. Uyarıların insan davranışlarında nasıl bir etki yarattığı, bunların nasıl oluştuğu, nasıl ortadan kalktığı ve nasıl tekrar aktive edildiğine ilişkin bilimsel çalışmalar sonucunda gelişmiştir. Canlıların belirli etkilere maruz kaldığında belirli tepkiler verdiği gözlenmiş ve deneylerle bunlar kategorize edilmiştir. Pavlov köpek deneyleri ile klasik koşullu refleks olarak isimlendirdiği öğrenme modeli ile insan davranışları açıklanmaya çalışılmıştır. İnsanın iç dünyasına girmeden dıştan gözleyerek davranışlarının neden niçinlerini belirli kalıplar ile izah etmeye çalışan ve çoğunlukla öğrenme modeline dayanan bir yöntemdir.

Zaman içerisinde davranışçı yöntemlerin eksikliklerini fark ederek eleştiren bazı kuramcılar insanın hayvanlardan farklı olduğunu, insanın tüm varlığını şartlı refleksler ve sosyal öğrenme modeliyle izah etmenin mümkün olmadığını, bazı davranışları kalıplara sokmak uygun iken bir çok davranışın öğrenme ilkelerinin ötesinde karmaşık sistemlere dayalı olduğunu iddia etmiş, aynı uyarana insanların farklı tepkiler verebildiğini bu nedenle davranışçı yaklaşımların yetersiz kaldığını ifade ederek ilave yeni yöntemler ortaya koyan Albert Ellis ve Aaron Beck tarafından geliştirilen bilişsel (kognitif) terapi yöntemi ortaya çıkmıştır. İnsanın duyu organları ile algıladığı bilgiyi yorumlayıp tepki veren bir varlık olarak hayvanlardan ayrıldığını belirtip bilgiyi nasıl işlediği ile ilgilenen bir yöntemdir. Patolojik bilgi işleme sürecini katmanlarla açıklayan bilişsel terapi öğrenilmiş olumsuz düşünceler, temel kabuller veya sayıltılar ile temel şemalar olarak tanımlanan üç katmandan oluştuğunu ortaya koyan bir yöntemdir. İnsanın bu üç katmana bağlı olarak bir kimlik geliştirdiğini, kendilik ve dünya algısının olduğunu, kendisini ve dünyayı bu üçlü filtreden geçirdikten sonra bir anlam yüklediğini buna bağlı olarak tepki gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu yönüyle davranışçı terapilerin yetersiz kaldığı alanları doldurmuş ve çoğu alanda başarılı sonuçlar alınmıştır.

Bilişsel terapi uygulamalarında olumlu sonuçlar alınmakla birlikte bazı danışanların kendi isteği ile terapilere gelmesine rağmen bu katmanlara ilişkin tespitleri kabul etmediği, dışladığı yani direnç geliştirdiği gözlenmiştir. Direncin ise bilinç dışı bir süreç olması nedeniyle bilişsel terapilerin bu alanda yetersiz kalması söz konusu olmuştur. Direnç psikodinamik terapilerin temel kavramı olan bilinçdışı ile ilintilidir. Danışan ne kadar bilgilendirilse de, bilişsel iç görü kazandırılrsa da çocukluk döneminde ki anne, baba ve çocuk üçgenindeki yaşantısını tekrarladığı, bunun akıl, mantık ve bilgiyle değiştirmenin mümkün olmadığı durumların varlığı söz konusu olduğu görülmüştür. İşte bunun sonucunda psikodinamik terapi yöntemleri devreye girmiştir. Temeli Sigmund Freud'a dayanan ve günümüze kadar pek çok değişim geçiren bu model pek çok ekolün gelişmesine neden olmuştur. Psikodinamik yaklaşım;

İnsanı sadece bir davranış, bir bilişsel süreç olarak değil; onu davranışı, düşüncesi, duygulanımı, sosyal yapısı, ailesi, coğrafi yapısı ve kültürel özellikleri ile bir bütün olarak ele almakta, buradaki dinamik yapının ve etkileşim sistemlerinin nasıl oluştuğunu ortaya çıkarmaya çalışmaktadır(Özakkaş, 2011, s. 29).

Varoluşçu psikoterapiler ise insanın şekil şartlarından ve dışsal koşullardan uzak insanın kendi içsel varoluşunu sorgulayan, yaşadığı varoluşsal krizleri irdeleyen, hayatın anlamının ne olduğu, geleceğin belirsizliği, ölüm gerçeği, mutlak yalnızlık ve anlamsızlık gibi temel varoluşsal sorulara cevap bulmaya çalışan insanın bu sorulara bağlı olarak yaşadığı problemleri çözmeyi hedefleyen yöntemlerdir (Özakkaş, 2011).

Temel olarak bu dört başlıkta incelemek mümkün olan psikoterapi kuramlarının bu başlıklar altında da çeşitlendiğini, kendi içinde yine farklı yaklaşımlar içerdiği görülmektedir. Bunların incelemesinin daha sonra ki yazılara bırakarak sosyal hizmet uzmanının/sosyal çalışmacının mesleğini uygularken psikoterapi yaklaşımlarını kullanması halinde kişilere ve kendisine daha çok yarar sağlayacağını belirtmek uygun olacaktır.

Kaynakça

- Prochaska, J. C. (Temmuz 2013). *Psikoterapi Sistemleri*. İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Araştırma Sağlık Org. ve Dan. Ltd. Şti.
- Köroğlu, E. (2011). *Psikiyatri Elkitabı*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Köroğlu, E. (2014). *DSM-5*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Özakkaş, T. (2011). *Bütüncül Psikoterapi*. İstanbul: Litera Yayıncılık.

SOSYAL HİZMET UZMANI VE BİR PSİKOTERAPİ YÖNTEMİ OLARAK EMDRAhmet Cemil ÖLÇER¹

Sosyal hizmet, sosyal değişme ve kalkınmayı, sosyal içermeyi, insanların güçlendirilmesi ve özgürleşmesini hedefleyen uygulama temelli bir meslek ve akademik bir disiplindir. Sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı sosyal hizmet için temeldir. Sosyal hizmet mesleği, insan ve toplum bilimleri ve yerel bilgidir oluşan eklettik bilgi temeli aracılığıyla insan refahını iyileştirmek için bireyleri ve sistemleri bir araya getirir (IFSW ve IASSW, 2014). Ülkemizde Tramvaya yönelik sosyal hizmet müdahalelerine bakıldığında sosyal hizmet uzmanının rolünün daha çok vaka yöneticisi kapsamında değerlendirildiğini ve çalışmaların ağırlıklı olarak sosyal destek kapsamında sürdürülmesine yönelik müdahaleler görülmektedir. Sosyal destek genelde maddi yardımlar dışında; psiko-sosyal olarak empati kurma, sağlıklı ve işlevsel dinleme, dinlediğini ve bilişsel ve duygusal olarak onu anladığını hissettirme gibi konularda bilgi ve beceri sağlanarak sunulabilmektedir (Bloom, 1982). Sosyal Hizmet Uzmanlarının çalıştığı, karşılaştığı ve hizmet verdiği dezavantajlı grupların ve bireylerin travmatik sürece maruz kalmış veya hala bu sürecin içerisinde oldukları bilinmektedir.

Unutulmamalıdır ki sosyal hizmetin rol ve görevleri göz önünde bulundurulduğunda günümüzde özellikle klinisyen(danışman) rolü, çalışma alanlarında işlevsel olarak yerine getirilememektedir. Danışman/klinisyen olarak sosyal hizmet uzmanı; müracaatçılarına kanıta dayalı değerlendirmeleri uygulama ve bireylere, ailelere ya da küçük gruplar, yaşamlarındaki sorunlar ile başa çıkmak için yardımcı olacak müdahaleler yapmaktadır (Duru ve Kalaycı, 2017). Sosyal Hizmet mesleği, en kısa tanımı ile 'bireyin iyilik halini güçlendirme' olarak tanımlanabilir. Bu nedenle bireyin iyilik halini güçlendirmek için EMDR, sosyal hizmet uzmanları tarafından Amerika, Avustralya vb. ülkelerde travmaya yönelik bir psikoterapi müdahale biçimi olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde de bu psikoterapi yönteminin eğitimini almış olan ve çalışmalarında kullanan meslektaşlarımızın varlığı bilinmekle beraber bu yöntemin uygulayıcı sayısının artması için sosyal hizmet eğitimine EMDR eğitimlerinin entegre edilmesi ve EMDR eğitimlerine gerekli hazır bulunuşluğa sahip olan sosyal hizmet uzmanlarının katılımlarının teşvik edilmesi önemlidir.

EMDR NEDİR?

EMDR açılımı göz hareketleriyle duyarsızlaştırma yeniden işlemedir. Travma yaşayan bireylerde beynin sağ ve sol yarımküresini tetikleyerek, beynin kendini iyileştirme gücünü kullanır, önce stabilizasyonunu sonra da travmatik materyalin işlenmesini hedefler. Beynin yarımkürelerini

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı / Aile ve Evlilik Danışmanı / EMDR Danışman Adayı / EMDR Sertifikalı Avrupa Terapisti

aktive etmek için de göz hareketlerini kullanır. Dünya sağlık örgütü tarafından(WHO) TSSB’de etkili iki terapi yönteminden biri olarak tanınmıştır. (Travma odaklı CBT ve EMDR) EMDR terapisi; travmatik anıya dair imajların, düşüncelerin, beden duyularının ve yaşattığı duyguların nötrleşebildiğini ileri sürmektedir.

EMDR NASIL GELİŞTİRİLDİ?

EMDR’nin gelişimi 1987 senesinde Dr. Francise Shapiro’nun göz hareketlerinin rahatsız edici düşüncelerin şiddetini azaltabileceğini tesadüfen keşfetmesiyle başladı. Dr. Shapiro bu etkiyi travmaya maruz kalmış kişiler üzerinde bilimsel olarak inceledi ve tedavide sağlanan başarıyı gösteren çalışmasını yayınladı.

EMDR NERELERDE UYGULANIR?

Doğal afetler, büyük kazalar, kayıplar, savaş, taciz, tecavüz gibi önemli travmaların yanı sıra, başta çocukluk çağı olmak üzere her yaşta yaşanan ve etkisi travmatik olan her tür yaşantı; günlük hayatta aile, okul, iş çevresinde yaşanan olumsuz olaylar, şiddete maruz kalmalar, aşağılanmalar, reddedilmeler, ihmal ve başarısızlıklar vb. alanlarında çalışılmaktadır.

EMDR TERAPİSİ NASIL UYGULANIR?

EMDR terapisinde 8 aşamalı, üç yönlü (geçmiş, şimdi, gelecek) bir protokol uygulanır. Hedef, geçmişte yaşanan anların yeniden işlenerek duyarsızlaşmanın sağlanması, bugünkü semptomların tedavisi, danışanın gelecekte karşılaşacağı benzer sorunlar karşısında, kazandığı olumlu inanç ve duyguların geliştirdiği yeni bakış açısının yönlendirildiği davranışları görebilmesidir.

Ayrıca bu tekniklerle grup ve yakın tarihli travmaya yönelik çalışma yapılır.

1. EMDR Yakın Tarihli Travma Grup Protokolü (G-TEP)

- I. Kimsenin birbirini tetiklemediği,
- II. Grup desteğinin hissedildiği,
- III. Olumlu anı ve destek anlarının paylaşılması,
- IV. Yapısı net, yapılandırılmış görüşme formatı,
- V. Rahatsız edici anların işlenmesi,

2. EMDR Yakın Tarihli Travma Bireysel Terapi Protokolü – EMDR R-TEP

Amaç: Stabilizasyon, travmatik semptomların azaltılması veya tamamen iyileştirilmesi/ kronikleşmesinin engellenmesi

- I. Akut stres belirtilerinin yoğun olduğu,
- II. Grup çalışmasına uygun olmayan,

Grup çalışmasından sonra hala yoğun stres belirtileri gösteren bireylerle Yakın tarihli travma protokolü uygulanır.

SONUÇ OLARAK

Belki bu makaleyi okuyan meslektaşlarım, bu tür müdahale tekniklerinin mesleğimiz ve meslektaşlarımız için gerekli olmadığını düşünebilir ki, buna şaşırمام; çünkü mevcut sosyal hizmet eğitimimize baktığımızda klinisyen rolümüze yönelik eğitimlerin yok denecek kadar az olduğunu görebiliriz. Zira eğitim müfredatımızda psikopatoloji ve psikoterapi teknikleri kapsamında bir ders yer almamaktadır.

Alanda çalışan ve uygulayıcı rolü üstlenen bir meslek grubu olarak bizlerin, bu tür eğitimleri alma zorunluluğumuz vardır. Görüştüğümüz müracaatçının/danışanın varsa, psikopatolojisini tanıyabilmemiz için, belirli bir psikolojik sorunu bir başka sorundan ayırt edebilmemiz ve uygun müdahale planını geliştirebilmemiz için bu eğitimleri almamız şarttır.

Sahada çalışırken klinisyen rolünü tercih eden / edecek arkadaşlarımızın, hem bir takım klinik müdahaleleri yapmada önkoşul olarak kabul edilen tamamlayıcı mesleki eğitimlere katılım hakkı edinebilmeleri için ve hem de mesleki becerilerinin gelişimi için; lisans programı kapsamında da psikopatoloji, klinik görüşme teknikleri vb. derslerin zorunlu ders olarak verilmesinin gerekli olduğu düşüncesindeyim.

KAYNAKÇA

- Bloom, R.J. (1982). *'Social Support System And Cancer: A Conceptual View'*. Psychosocial Aspect Of Cancer. New York: Raven.
- Duru, S., Kalaycı, E. (2017). *'Yaşlı Ayrımcılığının Önlenmesinde Sosyal Hizmet Uzmanının Rolü'*. Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal). 3:7,s. 1394-1399.
- Shapior, F. (2001). *'Eye Movement Desensitization And Reprocessing: Basic Principles, Protocols And Procedures.'* New York: Guilford.
- <https://www.ifsw.org/> Erişim Tarihi: 19.12.2018

“SOSYAL” KAVRAMI ÜZERİNE

S. Sedat TÜRKERİ¹

Günümüz Dünya’sında günlük yaşamda, bilimde, sanatta, yazın hayatında, kültürel faaliyetlerde, uluslararası ilişkilerde en çok kullanılan kavramlardan birisidir “**Sosyal**” kavramı. Bazen bir “**Ad/İsim**” bazen bir “**Sıfat**” olarak cümlede yer alan “**Sosyal**” kavramı/sözcüğü soyut bir anlam olarak ne derecede “**yerinde**” kullanıldığı, kullanıldığında okuyan/dinleyen kişide nasıl bir çağrışım yaptığı, çağrışımın derinliği, **yarattığı algı vb.** konular üzerinde düşünülmesi ve tartışılması önemli bir konudur.

Dilimizde uzunca bir süre bir sıfat olarak yer alan “**İçtimai**” (*İçtima:i:~*) sözcüğü “**Toplumla İlgili**”, “**Toplumsal**”, anlamlarında kullanılırken Cumhuriyet döneminde 60’lı yıllara kadar uzanan bir geçiş sürecinden sonra “**Sosyal**” sözcüğünün toplumumuzda yaygın olarak “**Toplumla İlgili**”, “**Toplumsal**”, “**İçtimai**” anlamlarında (Sosyal Nedir?, 2019) ayrıca;

“Bir topluma ayrı ve müstakil bir varoluşa sahip olduğuna inanılan insan topluluğuna ilişkin olan;

- *Toplumu meydana getiren, bir toplum içinde yaşayan insanlar;*
- *Toplum içinde yaşayan bireylerden meydana gelen katman, grup, sınıf, vb.;*
- *Toplumdaki bireylerin birbirleriyle olan ilişkileri;*
- *Toplumdaki sınıfların birbirleriyle olan etkileşimleri;*
- *Toplum içinde yaşayan insanların maddi hayat koşullarını geliştirmeyi, tinsel ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan eylem ve faaliyetler için kullanılan sıfat.”* olarak yer aldığı görülmektedir (Türkçebilgi, 2019).

Türk Dil Kurumunda “**sosyal**” toplum bilimi olarak tek kelime ile tanımlanmakta, Latince “**socialis**”; İngilizce “**social**” ve Almanca “**sozial**” olarak tanımlandığı görülmektedir.

Örneğin Almanca “**Duden**” sözlüğünde yer alan “**sozial**” göre ise; devlet ve toplumdaki insanların (düzenlenmiş) bir arada bulunmasıyla ilgili olarak; “**insan toplumuna ait**”, “**ona ait**”, “**topluma ve özellikle ekonomik ve politik yapısına ilişkin**”, “**toplumdaki çeşitli gruplardan birine ait insan**”, genel anlamda “**halka hizmet ederek ortak faydaya hizmet etmek**”, “**toplumdaki insan ilişkilerini yönetmek**”, “**teşvik etmek**” ve [ekonomik olarak] “**daha zayıf korumak**” şeklinde Türkçe’den farklı ve daha geniş bir tanımlama söz konusudur N. Tarimeri, (kişisel iletişim, 15 Aralık 2018, Ankara).

Etimolojik olarak bakıldığında “**Sosyal**” kavramı Fransızca ve Latince dillerini kullanan toplumlarında “**Refakatçilikten/Yardımcılıktan, arkadaştan, arkadaşlıktan, müttefiklikten kaynaklanan bir durum**

¹ Sosyal Hizmet ve Eğitim Uzmanı, Ankara -Türkiye, ssturkeri@gmail.com

veya arkadaşlık ya da birliğe, bir gruba ve topluluğa ait olma durumu vb.”, anlamları ortaya çıkarken. İngilizce konuşan toplumlarda ise “*insan, eş, arkadaş, yoldaş refakat eden vb.*” en az iki insanının bir araya gelmesinden oluşan dinamizmi ifade ettiği düşünülebilir.

“*Ad/İsim*” olarak “*Sosyal (çoğulu sosyal)*” sözcüğünün ise insanların bir araya gelerek yaptıkları etkinliklerin örneğin “*doğum günü partisi*”, “*kutlama*” vb. etkinliklerin ifade edilmesinde kullanıldığı görülmektedir. Tanıtım ve yardım toplama amaçlı toplantı düzenleme, kaynaşma amaçlı etkinliklerin düzenlenmesinde, bireyin aidiyetini ifade eden örneğin “*sosyal güvenlik numarası*”, sistemseller yapıların tanımlanmasında örneğin “*Sosyal Güvenlik Sistemi*”, “*Sosyal Refah Sistemi*”, “*Sosyal Yardım Kurumu*” vb. yaygın olarak kullanılmaktadır. Aynı zamanda “*Sosyal Çalışma*”, “*Sosyal Hizmet*”, vb. uygulama alanların ifade edilmesinde kullanılmaktadır.

“*Sıfat*” olarak ise “*Sosyal*” sözcüğü ise “*sosyal*”, “*daha sosyal*”, en üst düzeyde “*sosyal*” vb. karşılaştırmalı anlamlandırmalarda örneğin, “*dışa dönük*” (ör. Mustafa çok sosyal bir adamdır), “*sosyal sorun/lar*” (ör. İşsizlik Sosyal bir sorundur.), “*sosyal ağlar*”, “*sosyal medya*”, “*sosyal oyunlar*”, “*sosyal olaylar*” vb. ifadelerinde olduğu gibi farklı tanımlamaları ifade ederken kullanılmaktadır. Aynı zamanda botanik ve zoolojide yer alan ve biyolojik canlıların gruplaşmasını, birlikte büyümelerini ve işbirliğini ifade etmekte “*sosyal arılar*”, “*sosyal karıncalar*” vb. kullanılmaktadır.

“*Zıt anlam*” olarak da “*sosyal*” sözcüğü toplumun norm ve değerlerine aykırı davranışlar sergilemek, “*sosyal*” olma durumunun dışına çıkmak anlamında “*antisosyal*”, bir gruba ait olamama, bir gruba dâhil olamama, kendisini bir gruba ait hissetmeme, kişilerle ve gruplarla olumlu ilişki kuramama, kişilerarası ilişkilerine ket vurma vb. davranış örüntülerini benimseyen kişiler için kullanılan “*asosyal*” tanımlamalar hem güncel yaşamda hem de akademik çalışmalarda yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir (Wiktionary, 2019).

Yine “*Sosyal*” Sözcüğünün etimolojisi incelendiğinde “*Fr/İng Social*”;

- *Dostluk ve yoldaşlık eden, canayakın,*
- *Topluma uygun, toplumu gözetten, toplumsal (Lat socialis)*
- *Yoldaş, ortak, müttefik (Lat socius+alis) vb. anlamları kapsadığı görülmektedir (Etimoloji Türkçe, 2019).*

Tarihsel olarak bakıldığında ise “*sosyal (Sıf.)*” 15. Yüzyıl sonlarına doğru “*ev hayatına adanmış ya da onunla bağlantılı*”, 1560'larda “*diğerleriyle birlikte yaşıyor olmak*”, Orta Fransa'da (14. Yüzyıl) doğrudan arkadaşlıktan, müttefiklerden oluşan, birleşik, başkalarıyla birlikte yaşayanlar, evlilik, “*toplum*”, “*arkadaş*”, “*müttefik*”, “*takipçisi*”, “*sokw-yo-, ekli kök formu sekw- (1)*” “*takip etmek*” vb. anlamları kapsamaktadır.

“Sosyal” sözcüğü 17. Yüzyıl sonlarına doğru (1870) “*toplumdan (dostluktan)*”, “*dostça toplanma*”, “*bir arkadaş, yardımcı*” anlamına geliyordu (Etymonline, 2019).

“*Dostluk ya da güler yüzlü olma ile karakterize*” duygusu 1660'lardan geliyor. “*Sosyal*” kavramının “*Başkalarıyla yaşamak ya da yaşamayı sevmek, dostça, dostça ilişkiye geçmek*” anlamında kullanılması 1720'lerden kalmaz. Locke ilk kez 1695'te insan yaşamının doğal bir koşulu olarak “*topluma katılma ya da toplumla bütünleşme*” anlamında kullandı. “*Topluma yakışır*”, “*topluma ait*” anlayışının yerleşmesi ise 1873'tür.

“*Sosyal dağcı*” 1893'ten; “*sosyal çalışma*” 1890; “*Sosyal hizmet birimi*” 1886. “*Sosyal içicilik*” ilk olarak 1807'yi kavram olarak yerleşti. Tarih, coğrafya, ekonomi vb. için kapsayıcı bir terim olarak “*sosyal bilgiler*”, 1916'dan itibaren kullanılmaya başlandı. Sosyal güvenlik “*ihtiyaç sahibi vatandaşlara devlet desteği sistemi*” 1907'den itibaren kullanıldı. “*Sosyal Güvenlik Kanunu*” 1935 yılında ABD Kongresi tarafından onaylandığı görülmektedir.

“*Sosyal sözleşme (1763)*” J.J Rousseau'nun çevirilerinde kullanıldı. “*Sosyal Darwinizm*” 1887'de, “*Sosyal mühendislik*” 1899'da “*Sosyal bilimler*” 1785'ten itibaren alanyazında yerini aldığı bilinmektedir.

“*Sosyal adalet*” 1718'lerde kullanılmaya başlanmış, 19. Yüzyıl sonlarında çıkan gazetelerde “*fuhuş sosyal kötülüktür*” vb. haberler yayımlanmış. 1971'de “*sosyal iletişim ağı*”, 1984'te “*sosyal ağ(sanal)*”; 2008 yılından itibaren ise “*sosyal medya*” kavramları toplumsal yaşamda yerlerini almışlardır (Etymonline, 2019).

“*Sosyal*” kavramı ile “*Toplum-Toplumsal*” kavramı birbirlerine yakın anlam ifade etmekle birlikte özünde birbirinden farklı kavramlardır. Bu anlamda bakıldığında “*sosyal*”, sosyal olma anlamındaki “*sosyalleşme kavramı bireyin bir ve daha fazla kişiyle yaşamsal nitelikte etkileşimini kapsamaktadır*. Somut, gözlemlenebilen, niteliksel parametreleri analiz edilebilen, birey odaklı bir tanımlamadır. Bu etkileşim “*Sosyal İlişki*” olarak karşımıza çıkar. “*Sosyal*” olabilme düzleminde çaba gösteren birey bu anlamda diğer bireylerle etkili iletişime geçebilme becerisi oranında ve diğer bireyler tarafında “*kabul edilme-tanınma*” durumuna göre “*Sosyalleşir*”.

Sosyalleşen ve benzer amaçlarla bir araya gelerek bağımsız bir “*varoluş*” sergileyebilen bireyler topluluğu ise “*sosyal grup*” olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu değerlendirme çerçevesinde toplum içindeki rol ve statüleri, yaşam tarzları birbirlerine benzer, ortak yararda birleşen sosyal gruplar kümesi ise karşımıza “*sosyal katman*” kavramını ortaya çıkartmaktadır. Bu grupların eylemsel faaliyetleri ise “*sosyal eylem*” olarak tanımlanmaktadır.

Diğer yandan “*Sosyal Düzen*” ister çatışma ister uzlaşımın bir sonucu olsun, bireylerin, sosyal grup ve sınıfların, kendi içinde birtakım norm ve değerler dayalı düzenli, uyumlu sürdürülebilir yaşayış biçimi olarak ifade edilebilir.

“Sosyal Sistem” ise bireylerin, ekonomi, aile, din, siyaset gibi temel toplumsal kurumların karşılıklı etkileşimlerinden ortaya çıkan dinamik yapıyı ifade ederken, bir toplumun temel karakteristik özelliklerini kazandıran aynı zamanda toplumsal davranış ve eylem biçimlerini çerçeveleyen sosyal ilişkiler, sosyal ilkeler kümesi olarak açıklanabilir. Toplumsal dinamizmin bir sonucu olarak **“Sosyal Sistemi”** oluşturan sosyal kurumların toplumsal rol, toplumsal davranış örüntüleri, kişilerarası ilişkilerin bir bütün olarak toplumun bilgi, teknoloji, fikir, inanç ve kültürel değerlere ilişkin özellikleri, toplumsal iç dinamiklerin karşılıklı etkileşimleri, doğal yıkımlar, sosyal sorunlar, bunlarla mücadele edebilme yeterliliği ve benzeri nedenlerle ortaya çıkan yeni durum **“Sosyal Değişim”** olarak karşımıza çıkar. Bunu toplumun birçok konuda ilerleme kaydetmesi anlamında **“Sosyal Gelişme”** ile bir birey veya grubun, bir toplum katmanları arasındaki geçiş ya da aynı katmanlardaki farklı farklı hareketlilikleri ifade etmek üzere **“Sosyal Hareketlilik”** kavramları takip eder.

Bu sosyal değişim ve gelişim süreçlerinde hangi nedenlerle ortaya çıkarsa çıksın toplumun hukuk, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik ve benzeri temel ihtiyaçları ile ihtiyaçların karşılanmasındaki yetersizlik ve dengesizliğin ortaya çıkarttığı sonuç **“Sosyal Sorunlar”** olarak karşımıza çıkar. Bu sosyal sorunların çözülmesi çabaları ile bu yönde yapılan çalışmalar **“Sosyal Politika”**, toplumun kendi varlığının korunmasına yönelik hukuki süreçlere dayalı önlemlere ilişkin ise **“Sosyal Kontrol”** kavramları ön plana çıkmaktadır.

Yine, kişinin toplumsal çevreye uyumlu, toplumun değer yargılarını benimseme durumu, toplumla bütünleşmesine **“sosyalleşme”**, özellikle çocuğun toplumsal yaşama katılımını ve onunla bütünleşmesini kolaylaştırmak amacıyla, çeşitli kültür unsurlarını onun kişiliğine katarak bu değerlerin içselleştirilmesini sağlama sürecine **“sosyalleştirme”** adı verildiği, toplumsal yaşama yatkınlığa, insanları birtakım yaşama kurallarıyla barışı sağlayıp koruyacak şekilde **“birlikte yaşama”** güdüsünün ortaya çıkmasında ise **“sosyallik”** kavramının ön plana çıktığı görülmektedir.

“Sosyal devlet”(sozialstaat, welfare state, Etat providence) kavramı ise **“herkese insan onuruna yaraşır asgarî bir hayat seviyesi sağlamayı amaçlayan”** bir devlet anlayışı, **“devletin sosyal barışı ve sosyal adaleti sağlamak amacıyla sosyal ve ekonomik hayata aktif müdahalesini gerekli ve meşru gören bir anlayış”** olarak ifade edilmektedir (Gözler, 2000).

Yine, sosyal sistemleri, toplumsal yapıları, siyasi ve ekonomik süreçleri, farklı bireyler ya da gruplar arasındaki ilişkileri, test edilmeye elverişli bir bilgi kümesi üretmek amacıyla, sistematik olarak araştıran disiplinler **“sosyal bilimler”** olarak ifade edilmekte, Ayrıca toplumu bir bütüncül altına yatan, statükoyu ya da var olan **“sosyal düzeni”** çeşitli yol ve araçlarla savunarak ya da eleştirerek toplumsal değişmeyi erteleyen ya da hızlandıran ve böylelikle toplumu koşullayan ve yönlendiren eleştiri türüne **“sosyal eleştiri”**, psikoloji biliminin insanın toplumsal davranışını konu alan dalına **“sosyal psikoloji”**, psikiyatrinin toplumsal davranış sapmalarını inceleyen dalına ise **“sosyal psikiyatri”** adının verildiği görülmektedir.

Kısaca özetlemek gerekirse “*sosyal*” kavramının bireylerin ve grupların bilerek, isteyerek, paylaşarak bir arada yaşama, birlikte olma, sorunlarla birlikte baş edebilme arzu ve isteğinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan toplumsal gelişmişliğin bir yansımasını ifade ettiği düşünülebilir.

İlkel(primitive) toplum yaşantısı açısından bakıldığında “*sosyal*” ve “*sosyalleşme*” toplumsal norm ve değerlerin henüz gelişmediği, sürekli çatışma ve birbirini yok etme üzerine kurulu bir yaşama biçiminden, günümüzde hukuk norm ve değerlerinin ön planda olduğu, bireylerin birbirlerine, adil olma ve adil davranma tepki ve davranışlarının bir değer olarak ortaya çıktığı bu tarihsel süreçte toplumsal bir “*toplumsal evrimin*” ifadesidir.

Bu açıdan bakıldığında “*sosyal kavramı*” En az iki ve daha fazla bireyin etkin iletişimini ifade eden, onların yardımlaşmasına, dayanışmasına, ekonomik, duygu, düşünce vb. paylaşımlarda bulunmasına yol açan tutum ve davranışları içermektedir.

Aynı zamanda *bireyin* bir toplumda ayrı ve müstakil bir varoluşa sahip olduğunun bilincinde olması, bunu hissetmesi, içinde yaşadığı toplumsal çevrenin hissettirmesi aidiyet duygusunun ortaya çıkması temeline dayanan iletişim süreçleri “*sosyal*” olma durumu olarak açıklanmaktadır.

Diğer yandan toplumu meydana getiren, bir toplum içinde yaşayan insanlar veya toplum içinde yaşayan bireylerden meydana gelen katman, grup, sınıf, vb. nitelermeler ile toplumdaki bireylerin birbirleriyle olan ilişkileri ve toplumdaki sınıfların birbirleriyle olan etkileşimleri de “*sosyal*” kavramı kapsamında yer aldığı görülmektedir N. Tarimeri, (kişisel iletişim, 15 Aralık 2018, Ankara).

Kaynakça

- Sosyal Nedir?, (2019). Erişim adresi (19 Ocak 2019): <https://kelimeler.net/Sosyal-kelimesinin-anlami-nedir?>
- Türkçe Bilgi, (2019). Erişim adresi (19 Ocak 2019): <https://www.turkcebilgi.com/sosyal>
- Wiktionary, (2019). Erişim adresi (19 Ocak 2019): <https://en.wiktionary.org/wiki/social>
- Etimoloji Türkçe, (2019). Erişim adresi (19 Ocak 2019): <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/sosyal>
- Etymonline, (2019). Erişim adresi (19 Ocak 2019): <https://www.etymonline.com/word/social>
- Gözler, K. (2000). *Sosyal Devlet İlkesi*. Türk Anayasa Hukuku. Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, s.154-168.
- Erişim adresi (19 Ocak, 2019): <http://www.anayasa.gen.tr/sosyaldevlet.htm>

TÜRKİYE’DE DEVLET TARAFINDAN ÇOCUKLARA YÖNELİK OLARAK YÜRÜTÜLEN SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ

Rahmiye BOZKURT¹

SOSYAL YARDIMLARA GENEL BİR BAKIŞ

İnsan yaşamında, çocukluk çağı insan gelişimi ve sosyal birikim açısından son derece kritik bir dönemdir. Ama bu çok kritik dönemde, çok sayıda çocuk yoksulluk nedeniyle hayata iyi şartlarda başlayamıyor. Yoksulluk çocukların bütün yaşamını kökten etkileyen, yaşam kalitesini, ebeveynlerle iletişimi, sağlık ve eğitim şartlarını tamamen değiştiriyor, geleceğini şekillendiriyor. Gelecek nesillerin sağlıklı yetişmesi için ülkelerin sürdürülebilir kalkınma ile birlikte çocuk ve aile gelişimi açısından çocuk yoksulluğuyla etkin mücadele etmeleri gerekiyor.

Ülkemizde bu doğrultuda devlet tarafından çalışmaların yapılmasını ve yoksullukla mücadele edilmesini öngören yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Başta anayasamızda devletimizin bir sosyal hukuk devleti olduğu yer almaktadır. Bununla bağlantılı olarak sosyo-ekonomik destek programlarını yürütmekle yükümlü kamu kurumları yoksullukla mücadele ve insan refahını iyileştirici çalışmaları yürütmektedir. Ekonomik güçlüklerin, temel ihtiyaçlara erişimin ve asgari yaşam standardını yakalayabilmenin gittikçe zorlaştığı günümüz şartlarında, sosyal yardımların önemi gittikçe artmaktadır. Ancak, sosyal yardımların geçici ve yoksunluğun giderilinceye kadar devreye sokulacak bir sistem olması gerektiğini, asıl olanın bireylerin kendi kendilerine yeterli hale getirilmelerinin olduğu ve bunun sağlanması yönünde çalışmaların ağırlık kazanması gerektiği vurgulanması gereken bir gerçektir.

2017 YILI VERİLERİNDE YAŞ VE CİNSİYETE GÖRE ÇOCUK İSTATİSTİKLERİ

Türkiye nüfusunun %28,3’ünü çocuk nüfus oluşturmuştur.

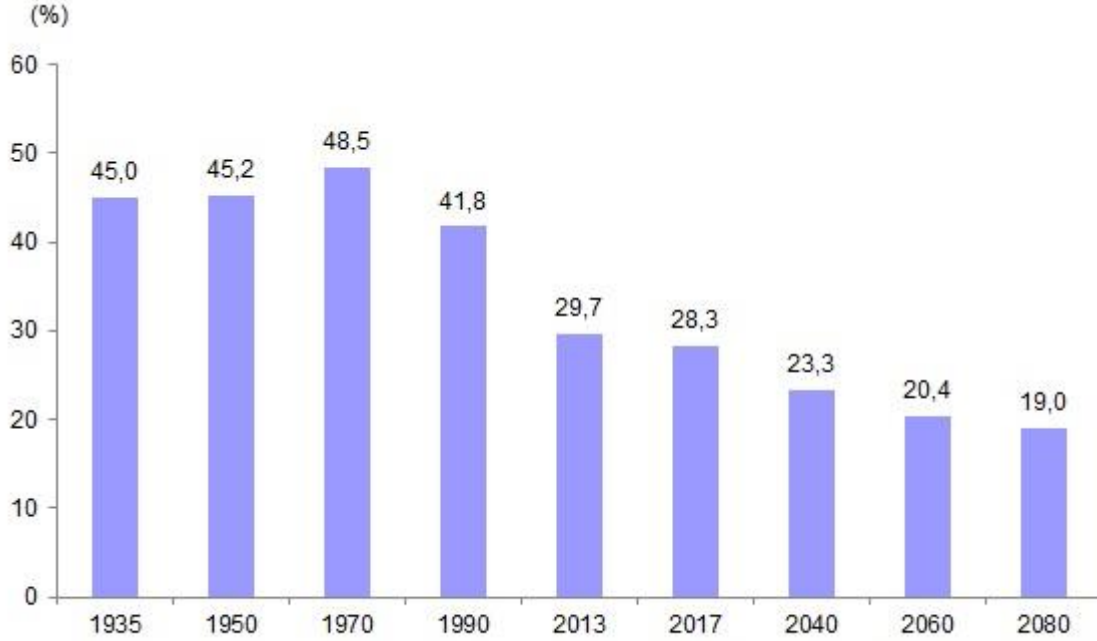
❖ Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre; 2017 yılsonu itibariyle Türkiye nüfusu 80 milyon 810 bin 525 iken, bunun 22 milyon 883 bin 288’ini çocuk nüfus oluşturmuştur..

❖ Dünya nüfusunun 2017 yılında yüzde 30,2’sini çocuk nüfus oluşturmuştur.

❖ Türkiye, yüzde 28,3’lük oranla 167 ülke arasında en fazla çocuk nüfus oranına sahip 97. ülke olarak kayıtlara geçmiştir.

¹ Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Başkanı

Çocuk nüfusun toplam nüfus içindeki oranı, 1935-2080

Kaynak: TÜİK, Genel Nüfus Sayımları, 1935-1990, TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, 2008-2017, TÜİK, Nüfus Projeksiyonları, 2018-2080

Yaş grubuna göre nüfus ve cinsiyet sayıları 2017			
Population by age group and sex number, 2017			
Yaş grubu (Age group)	Erkek nüfus- Male Population	Kadın nüfus-Female population	Toplam Total
0-4	3 326 591	3 155 258	6 481 849
5-9	3 254 177	3 086 592	6 340 769
10-14	3 188 333	3 022 537	6 210 870
15-19	3 351 043	3 175 544	6 526 587
Toplam-Total	13 120 144	12 439 931	25 560 075

❖ 2017 yılında yaş grubu 15-64 olan her 100 kişinin, bakmakla yükümlü olduğu 0-14 yaş grubundaki çocuk sayısını ifade eden çocuk bağımlılık oranı %34,7 olarak gerçekleşmiştir.

❖ Nüfus projeksiyonlarına göre, çocuk bağımlılık oranının 2023 yılında %33,5, 2050 yılında %28,7 ve 2080 yılında %26,7'ye gerileyeceği öngörülmüştür.

❖ Yaşam memnuniyeti araştırması sonuçlarına göre; eğitim hizmetleriyle ilgili yaşanan en büyük sorun eğitim masrafları konusunda oldu. Eğitim masraflarında sorun görenlerin oranı 2017 yılında devlet okullarında %34,8 iken özel okullarda %42,8 olmuştur.

❖ 2017 Yılında sosyal yardımların Gayri Safi Yurt İçi Hasıla içindeki payı %1.50 olarak gerçekleşmiştir.

❖ Nakdi yardımların tüm yardımlar içindeki oranı ise 2017 yılında %90 olarak gerçekleşmiştir.

KAMU KURUMLARI TARAFINDAN ÇOCUKLARA YÖNELİK YÜRÜTÜLEN SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ

Türkiye’de çocuklara yönelik sosyal yardımlar ilgili bakanlıkların yıllık programları çerçevesinde planlanarak uygulamaya geçirilmektedir.

Sosyal yardımların 9 kamu kurumu tarafından uygulamaya geçirildiği görülmektedir.

SOSYAL YARDIMLARIN KURUMLARA GÖRE DAĞILIMI (2017)	
KURUM ADI	% ORANI
Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü	69,02
Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü	2,31
Türkiye Kömür İşletmeleri	2,68
Kredi ve Yurtlar Kurumu	8,09
Sosyal Güvenlik Kurumu	4,22
Vakıflar Genel Müdürlüğü	0,23
Milli Eğitim Bakanlığı	4,18
Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	0,36
Belediyeler	8,90

Kapsam: Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kaynakları, 2022 Sayılı Kanun kapsamında yapılan yardımlar, Genel Sağlık sigortası Prim ödemeleri, Evde Bakım Yardımı Ödemeleri), Kredi ve Yurtlar Kurumu (Burslar ve Yemek Yardımı), Milli Eğitim Bakanlığı (Burslar ve Okul Süt Yardımı, Özel Okul Desteği), Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü (Sosyo-ekonomik destekler), Vakıflar Genel Müdürlüğü (İmarat Hizmetleri, Muhtaç Aylığı, Burslar), Türkiye Kömür İşletmeleri (Yakacak Yardımı), Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (Okul Sütü Projesi), Belediyeler.

Tabloda yer alan kurumların sosyal yardım hedef kitlesi tüm yaş ve cinsiyet gruplarıdır. Çocuklara yönelik maddi yardım hizmetleri açısından bakıldığında, ağırlıklı olarak Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü olmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı, Belediyeler, Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Bu hizmetlere baktığımızda özetle şu uygulamalardan söz edebiliriz.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI**1. ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
SOSYAL VE EKONOMİK DESTEK HİZMETİ;**

Yoksulluk içinde olup da temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve yaşamlarını en düşük seviyede dahi sürdürmekte güçlük çeken kişi ve ailelere, çocuklarının yanlarında bakımına imkan sağlanması amacıyla kaynakların yeterliliği ölçüsünde yapılan ekonomik destek hizmeti ile ailelere yapılacak psiko-sosyal destek hizmeti olan sosyal hizmet desteğini kapsamaktadır.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen yardımların en önemli fonksiyonu; Kurum'un öncelikli hedef grubu olan korunmaya muhtaç çocuk ve gençlerin korunma altına alınmasına esas oluşturacak nedenin ekonomik yoksunluk olması halinde, bu kişilere ve ailelerine kuruluş bakımı yerine, ekonomik yardım ve diğer destekleyici sosyal hizmet uygulamalarıyla ailenin parçalanmadan bir arada yaşamasına fırsat sağlamaktır.

Ayrıca kuruluş bakımından ayrılan ve ekonomik desteğe ihtiyaç duyan gençlerin bir süre desteklenerek toplumda muhtaç duruma düşmeden hayatlarını sürdürmeleri amaçlanmaktadır.

Sosyal ve ekonomik destek hizmetlerinde esas ilke, kişilerin kendi kendilerine yeterli duruma getirilmesidir.

SOSYAL VE EKONOMİK DESTEK HİZMETİNİN GENEL ESASLARI NELERDİR?

- a) Ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan ve kontrolleri dışında oluşan maddi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine yönelik, aile ve çocuklarla mesleki çalışmalar yapılması,
- b) Gençlerin ve ailelerin ihtiyaçlarının karşılanması sürecinde sosyal sorunlarının tespiti ve çözümlenmesinde gerekli rehberlik ve desteğin sağlanarak hayat standartlarının yükseltilmesi,
- c) Yardım faaliyetlerinde bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında koordinasyon ve işbirliği tesis edilerek güç birliğinin sağlanması, kamu veya özel kurumların sosyal yardım amaçlı veri tabanı kullanılarak mevcut kaynaklara en verimli şekilde işlerlik kazandırılması,
- ç) Sosyal ve ekonomik destek hizmetinin uygulanmasında korunmaya muhtaç çocuk ve gençlere öncelik tanınması, ekonomik destek talebinin bütçe imkânları ile karşılanamayacak derecede fazla olması halinde; aciliyet durumu, muhtaç olma derecesi ve müracaat sırası esas alınarak öncelikli olarak değerlendirilmesi,
- d) Muhtaç durumda bulunan çocuğun ailesi veya yakınları ile ekonomik desteğe ihtiyaç duyan gençlerin, en kısa sürede kendi imkânlarıyla yaşamlarını sürdürebilecekleri koşullara kavuşturulması,

- e) Sosyal ve ekonomik destek hizmetinin sosyal güvenlik sisteminin boşluklarını dolduracak şekilde planlanıp geliştirilmesine özen gösterilmesi,
- f) Sosyal ve ekonomik desteğin muhtaçlık kriteri ve çocuğun üstün yararı ilkesi doğrultusunda yapılması, izlenmesi ve rehberlik edilmesi,
- g) Ekonomik destek talebinde bulunanlardan, çalışmasına engel özel bir durumu veya sağlık ile ilgili bir engeli yoksa meslek edinme kursuna veya Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne müracaat etmiş olması,
- ğ) Durumu uygun olan çocukların bakım tedbiri kararı alınmadan ailesi veya yakınları yanında desteklenmesi, bunlardan doğumla çoğul bebek sahibi olanlar ile sağlık sorunu olan çocukların durumlarının öncelikle değerlendirilmesi,
- h) Sosyal hizmet kuruluşlarında korunma altında bulunan çocuklardan, sosyal ve ekonomik destekle ailesi yanına döndürülmeleri uygun olanların bakım tedbiri kararlarının kaldırılarak aile ortamında bakılması ve desteklenmesi,
- ı) Sosyal ve ekonomik destek hizmetinden yararlananlardan ve zorunlu eğitim kapsamında olup çeşitli nedenlerle eğitimine devam edememiş çocukların okula devamlarının sağlanması,
- i) Müracaatçı veya ailesi hakkında edinilen bilgi ve belgelerin, gizlilik ilkesine dikkat edilerek işlem yapılması ve kişisel verilerin korunması,
- j) Sosyal hizmet desteği ve ekonomik desteğin verilmesinde Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi çerçevesinde insan haysiyeti ve vakarına yaraşır şekilde hareket edilmesi, özel hayatın gizliliğinin korunması, kişilik haklarının ihlal edilmemesi, çocuk hakkında alınacak her türlü karar ve yapılacak işlemlerde düşüncesinin alınarak öncelikle yararının gözetilmesi,
- hizmet esasları olarak belirlenmiştir.

SOSYAL VE EKONOMİK DESTEKTEN KİMLER YARARLANABİLİR:

- a) Haklarında bakım tedbiri kararı verilerek sosyal hizmet kuruluşlarında bakılan ve desteklendikleri takdirde ailesi veya yakınları yanına verilebilecek çocuklar.
- b) Ekonomik yoksunluk nedeniyle, desteklenmedikleri takdirde korunmaya muhtaç duruma düşecek olanlardan haklarında bakım tedbiri kararı alınmaksızın sosyal ve ekonomik destek hizmetinden yararlandırılarak ailesi veya yakınları tarafından bakılabilecek çocuklar.
- c) Bakım tedbir kararlı iken yaş sınırlarını tamamlamaları nedeniyle, sosyal hizmet kuruluşlarından veya koruyucu aile yanından ayrılanlardan iş ve meslek edinme kursuna veya eğitimlerine devam eden

veya bir iş ve meslek sahibi olamayıp desteklenmedikleri takdirde muhtaç duruma düşecek olan gençler.

ç) Olağanüstü bir felaket, tabii afet, hastalık veya kaza geçirerek belirli bir süre kendisinin ve geçindirmekle yükümlü bulunduğu aile fertlerinin temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak durumda olanlar ile hayati tehlike arz eden ve ameliyat gerektiren durumlarla karşılaşan veya vefat eden kişilerin çocukları.

NASIL YARARLANILIR:

Bir dilekçe ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne veya Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüklerine başvurulur. İlgili profesyonel çalışanlar (Sosyal Çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimcisi, psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğretmeni ve sosyolog) müracaatçı ile bir ön görüşme yapar. Durumunun sosyal ve ekonomik destek ile desteklenmesi uygun olduğu kanısına varıldığı takdirde müracaatçı için bir dosya açılır. Müracaatçı hakkında sosyal inceleme yapılır. Sosyal inceleme sonucunda sosyal ve ekonomik destek hizmeti ile çocuklarının ailesi yanında desteklenmesi uygun görülen verilmesine karar verilen kişilerin için gerekli işlemler başlatılır.

SOSYAL VE EKONOMİK DESTEK HİZMETİ ÖDEME ORANLARI

Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik çerçevesinde verilecek destek miktarları, en yüksek devlet memuru aylığı (ek gösterge dahil) tutarının aşağıda belirtilen oranlarına göre yapılmaktadır.

YILLAR 2018 Ocak- Haziran

Eğitim Grupları	Oranlar %
Okul Öncesi Çocuk	50
İlköğretime Devam Eden Çocuk	75
Orta Öğretime Devam Eden Çocuk	80
Orta Öğretim Seviyesinde Olup Okula Devam Etmeyen Çocuk İçin	50

Sosyal ve ekonomik destek hizmeti ödemeleri maaş ödemesi değildir. Ailenin ekonomik koşullarını iyileştirme ve değiştirme çabalarını desteklemesi, çocuklarının bu süreçte zarar görmeden bakımı ve ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla geçici süre ile yapılmaktadır. Daha önce yardım verilmiş olması kişiye bir hak doğurmamaktadır.

Ekonomik destek verilen çocukların durumları ve aileleri verilen yardımın amaca uygun kullanılıp kullanılmadığı, AÇSHB İl Müdürlükleri veya bağlı birimi olan **sosyal hizmet merkezlerindeki ilgili profesyonel çalışanlar tarafından yönetmelik gereği en geç 6 aylık süreler ile izlenmektedir.** İlgili

kanun maddesi gereğince korunmaya ve yardıma ihtiyacı olan aile ve kişilere yapılacak ödemeler ve sağlanacak yardımlar başkasına devir, temlik ve haciz edilemez.

2. SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü örgütsel çatısı altında yer alan ve ülkenin tümünü kapsayacak yaygınlıkta olan 1002 adet Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı aracılığıyla çocuklara yönelik maddi yardım hizmetlerini yürütmektedir.

2.1 AİLE YARDIMLARI

Doğum Yardımı

Doğum yardımı, 15 Mayıs 2015 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlamıştır. Türk vatandaşlarına, canlı doğan birinci, ikinci, üçüncü ve sonraki çocukları kademeli olarak artan miktarda doğum yardımı yapılmaktadır.

Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı

3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu kapsamında muhtaç durumda olan ve babası askerde olan 18 yaşından küçük çocuklara yapılan nakdi yardımdır.

Öksüz ve Yetim Yardımı

3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Kanunu kapsamında annesi veya babası vefat etmiş 18 yaşından küçük çocuklardan muhtaç durumda olanlara yapılan nakdi yardımdır.

2.2 EĞİTİM YARDIMLARI

Eğitim yardımları, SYDTF yardım faaliyetleri içerisinde büyük bir yer tutmaktadır. SYDTF kapsamında yardım programlarına aktarılan kaynaklar incelendiğinde 2002 yılında eğitim yardımlarının payı %23 iken 2016 yılında yaklaşık %29 olarak gerçekleşmiştir.

Eğitim Materyali Yardımları

Yoksul hanelerin kitap dışındaki kırtasiye, önlük, ayakkabı gibi temel okul ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yapılan yardımlardır.

Şartlı Eğitim Yardımları

Çocuklara yapılan yatırımların geleceğe taşınma özelliğinden hareketle çocukları hedefleyen yardım programları, yoksulluğun nesiller arası transferini önlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaca ulaşabilmek için Şartlı Nakit Transferi (ŞNT) programları uygulanmaktadır. ŞNT, yoksulluk riski altındaki ailelerin çocuklarını düzenli okula göndermelerini hedefleyen nakdi bir sosyal yardım programıdır. Programın uygulanabilme şartlarının sağlanabilmesi için, Milli Eğitim Bakanlığı e-okul sistemine ve PTT'den yapılacak ödemelere ilişkin veri alışverişi mekanizması oluşturulmuştur.

Öğle Yemeği Yardımı

1997 yılında başlatılan taşınalı eğitim uygulaması kapsamında, okulların bulunduğu merkezlere taşınan yoksul öğrencilere öğle yemeği verilmesini içeren bu program, 2003–2004 öğretim yılından itibaren kaynağı Fondan karşılanmak üzere il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından yürütülmektedir.

Ücretsiz Ders Kitabı

2003–2004 eğitim öğretim yılından itibaren kaynağı Fondan aktarılmak suretiyle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim öğrencilerinin kitapları ücretsiz verilmektedir. Bu kapsamda ayrılan kaynak Milli Eğitim Bakanlığına doğrudan aktarılmaktadır.

Öğrenci Taşıma Barınma ve İaşe Yardımı

Taşınalı sistem dışında kalan ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin ulaşım, barınma vb. ihtiyaçlarına yönelik SYD Vakıflarınca verilen desteklerdir.

Engelli Öğrencilerin Ücretsiz Taşınması

Bu program ile özel eğitime gereksinim duyan engelli öğrencilerimizin okullarına ücretsiz olarak ulaşimleri sağlanmaktadır. Uygulama, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliği ile yürütülmektedir.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI**ÖZEL OKULLARDA ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLER İÇİN VERİLEN EĞİTİM VE ÖĞRETİM DESTEĞİ**

Örgün eğitim yapan özel ilkokul, özel ortaokul ve özel liselerde öğrenim gören Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı öğrenciler için, resmî okullarda öğrenim gören bir öğrencinin okul türüne göre her kademede okulun öğrenim süresini aşmamak üzere, eğitim ve öğretim desteği verilebilir.

Eğitim ve öğretim desteği; yörenin kalkınmada öncelik derecesi ve gelişmişlik durumu, öğrencinin ailesinin gelir düzeyi, eğitim bölgesinin öğrenci sayısı, desteklenen öğrenci ve öğrencinin gideceği okulun başarı seviyeleri ile öncelikli öğrenciler gibi ölçütler ayrı ayrı veya birlikte dikkate alınarak verilebilir.

Eğitim Öğretim Desteği Verilen Okul Türleri ve Öğrenci Sayıları (2018-2019)		
S. No	Okul Türü	Öğrenci Sayısı
1	Okul Öncesi Eğitim Kurumu	6.000
2	İlkokul	15.000
3	Ortaokul	15.000
4	Lise	15.000
5	Temel Lise	24.000
TOPLAM		75.000

ENGELLİ ÇOCUKLARIN ÖZEL EĞİTİMLERİNE DEVLET DESTEĞİ

Engelliler için sağlık kurulu raporu düzenlemeye yetkili sağlık kurum veya kuruluşlarınca verilen sağlık kurulu raporuyla asgari %20 oranında engelli olduğu tespit edilen ve özel eğitim değerlendirme kurulları tarafından da eğitsel değerlendirme ve tanılamaları yapılarak 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında açılan özel eğitim okulları ile özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde verilen destek eğitimini almaları uygun görülen görme, işitme, dil konuşma, spastik, zihinsel, ortopedik veya ruhsal engelli bireyleri kapsayan eğitim giderlerinin her yıl Maliye Bakanlığı'na belirlenen tutarı, Millî Eğitim Bakanlığı bütçesine bu amaçla konulan ödenekten karşılanır. Halen engelliler için özel eğitim ve rehabilitasyon hizmeti veren 2503 kurumdan 377.000 engelli çocuk faydalanmaktadır.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI'NA BAĞLI OKULLARDAKİ ÖĞRENCİLERE VERİLEN BURS VE SOSYAL YARDIMLAR

Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Resmi Okullarda Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliği kapsamında, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda okuyan öğrencilere yönelik burs ve sosyal yardım hizmetleri sunulmaktadır. Burs ve sosyal yardımların kriterleri, uygulama yöntem ve şartları ilgili yönetmelikte belirtilmiştir.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**ORTAÖĞRETİM BURS HİZMETİ**

Vakıflar Genel Müdürlüğünce, ortaöğretim burs hizmetleri kapsamında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ilkokul, ortaokul ve liselerde öğrenim gören öğrencilere burs verilmektedir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Ortaöğrenim Bursu için başvurular her sene öğretim döneminde okulların açılması ile başlamakta ve bir ay boyunca devam etmektedir.

Özel okulda, açık öğretim ortaokulunda, açık öğretim lisesinde ya da mesleki açık öğretim lisesinde okuyan öğrenciler ile ailesinde Vakıflar Genel Müdürlüğü Ortaöğretim Bursu alan başka bir aile ferdi olan öğrenciler, Kamu kurumlarından karşılıksız eğitim yardımı ve burs alan öğrenciler ve Vakıflar Genel Müdürlüğünden muhtaç aylığı alan öğrenciler ortaöğrenim bursundan yararlanamazlar.

Burs almaya hak kazanan öğrencilere her eğitim dönemi boyunca 9 ay (Ekim, Kasım, Aralık, Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran) süreyle burs yardımı yapılmaktadır.

Burs almaya hak kazanan öğrencilere bursları, okullarının bulunduğu ilin bağlı olduğu Vakıflar Bölge Müdürlüğünce ödenmekte olup öğrencilerin burs almaya devam ettikleri süre boyunca tüm iş ve işlemleri ilgili Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından takip edilmektedir. Vakıflar Genel Müdürlüğüne bağlı 25 tane Bölge Müdürlüğü bulunmaktadır.

MUHTAÇ AYLIĞI

Annesi ya da babası olmayan muhtaç çocuklar ile % 40 ve üzeri engelli olan muhtaçlara aşağıdaki şartların tamamını sağlamaları halinde muhtaç aylığı bağlanır.

- ❖ Sosyal güvencesi olmaması,
- ❖ Herhangi bir gelir veya aylığı bulunmaması,
- ❖ Mahkeme kararı veya kanunla bakım altına alınmamış olması,
- ❖ Gelir getirici taşınır ve taşınmaz malı mevcut olmaması veya olup da bunlardan elde edeceği aylık ortalama gelirinin bu yönetmelikle belirlenen muhtaç aylığı miktarını geçmemesi.

KIZILAY KURUMU

Kızılay, tüzel kişiliğe sahip, özel hukuk hükümlerine tâbi, kâr amacı gütmeyen, yardım ve hizmetleri karşılıksız olan ve kamu yararına çalışan gönüllü bir sosyal hizmet kuruluşudur. Kızılay teşkilatı, Genel merkez ve şubelerden oluşur. Kızılay'ın Genel Müdürlük teşkilatı dışında kalan bütün kademelerindeki görevler gönüllüdür. Türk Kızılay Genel Müdürlüğü, bağışlarla elde ettiği fonundan çocuklara yönelik çeşitli çalışmalar yaparak doğrudan maddi yardım yapmamakla birlikte maddi kaynağını aktararak dolaylı bir destek hizmeti sunmaktadır. Bu hizmetleri;

❖ Geleceğe El Uzat

Kızılay, ülkemizdeki Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında eğitim gören çocukların ihtiyaçlarını gidermek için bu çalışmayı yürütmektedir.

❖ Yayın Şartlı Bağışı

Kızılay çocuklar için hazırladığı eğitim materyalleriyle deprem, sel, yangın ve heyelan gibi afetlerle karşılaşmaları durumunda çocukların, kendilerini korumaya yönelik bilinçlendirilmesi, afet öncesinde alınacak önlemlerle zararın minimum seviyede tutulabilmesi, ihtiyaç anında paylaşmanın ve yardımlaşma duygusunun çocuklara aşılması, kazaların en aza indirgenmesi, sağlık ve ilk yardım bilinci ve becerilerinin yaygınlaştırılması, kan bağışının hayat kurtarmasına ilişkin konularda bilinçlendirilmesine yönelik destek sağlamaktadır.

Proje olarak uygulamaya geçirilen çocuklara yönelik sosyal yardım nitelikli hizmetler;

❖ Mobil Çocuk Dostu Alan Bağışı

Kızılay çocukların savaş travmasını atlatmaları ve hayata tutunmalarını sağlamak amacıyla “Mobil Çocuk Dostu Alanlar” kuruyor. Bu alanlarda savaşın derin izlerini yaşayan çocuklar, drama, jimnastik, müzik ve dans faaliyetlerine katılarak psikolojik destek hizmetlerinden yararlanabilmekteler.

❖ Sevgi Bohçası Bağışı

Yeni doğan bebeklerin ve annelerinin öncelikli hijyen, giyim eşyası gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması sağlanmakta, ayrıca doğum sonrasında ailelere bebek bakımı ile ilgili bilgiler verilmektedir.

❖ Özel Eğitim Sınıfları Şartlı Bağışı

Kızılay, doğumlarından itibaren yaşlılarına göre pek çok konuda destek ve bakıma daha fazla ihtiyacı olan çocuklarımızın eğitimleri için devlet okullarında “Özel Eğitim Sınıfları” açmaktadır. Böylece çocuklar, özel eğitime ihtiyacı olmayan akranlarıyla birlikte aynı okula devam edebilmektedir.

SON SÖZ

Sosyal hizmet perspektifinden baktığımızda, çocuklara yönelik koruyucu ve önleyici hizmetlere öncelik ve ağırlık verilmesi son derece önem taşımaktadır. Çocukların daha sağlıklı, güvenli ve mutlu bir ortamda yetişmeleri, karşılaştıkları sorunlardan dolayı en az zarar görmeleri açısından olası sorunların ve risklerin en aza indirilmelerini sağlayacak çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bunun gerçekleşebilmesi ise koruyucu ve önleyici hizmet politikalarının belirlenmesi, bu doğrultuda planlama yapılması, bütçe ve insan kaynağının temin edilmesi ile mümkün olmaktadır. Bu yapılmadığı takdirde, daha çok zaman ve emek harcanmakta, daha maliyetli bir hizmet sunumuna ihtiyaç duyulmaktadır. Asıl önemli olan sonuç ise çocukların bu süreçlerden daha çok örselenerek çıkmaları olmaktadır.

Diğer önemli bir nokta ise; çocuklara yönelik olarak yapılan sosyal yardımların birçok farklı kurum ve kuruluş tarafından yürütülüyor olmasıdır ki bu da, hizmetlerde tekrara ve kaynak israfına neden olabilmektedir. Bu nedenle sosyal yardımların farklı birçok kurum yerine tek ya da daha az yetkili kurum tarafından daha güçlü planlama, bütçe ve uygulamalarla sunulması hizmetin niteliğini artıracaktır.

Son olarak vurgulanması gereken bir konu ise, sosyal yardımlardan faydalanacak hedef kitlenin, sosyal yardım alanına ilişkin bilgi, deneyim ve donanımda profesyonel meslek mensupları tarafından yerine getirilmesinin sağlanmasıdır. Son yıllarda artan istihdam sorunlarının da bir uzantısı olarak bu önemli kriter göz ardı edilebilmekte, sonuçları ise hem isabetsiz hizmetler, hem kaynak kaybı ve hem de sunulan hizmetlerde niteliksel düşüşler olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA:

12 Ağustos 2018 Pazar Resmî Gazete Sayı: 30507, Millî Eğitim Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığından:2018-2019 Eğitim ve Öğretim Yılında Özel Okullarda Öğrenim Gören/Görececek Öğrenciler için Eğitim ve Öğretim Desteği Verilmesine İlişkin Tebliğ.

9 Şubat 2018 Cuma Resmî Gazete Sayı: 30327, Tebliğ, Maliye Bakanlığından: 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Tebliği.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardım ve Proje Destekleri İstatistik Bülteni, 2018 Haziran

<https://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/sosyal-ve-ekonomik-destek-hizmeti>

<https://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/sosyal-yardim-programlarimiz>

<https://www.vgm.gov.tr/faaliyetler/hay%C4%B1r-hizmetleri/vgm-burs-hizmeti>

<https://www.kizilay.org.tr/Bagis/BagisKategorisel/2/sosyal-yardim-bagislari>

<http://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/3.5.20169487.pdf>

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24575>

ŞEHİT YAKINLARINA VE GAZİLERE TANINAN YASAL HAKLAR

Dilber YILDIZ¹

ÖZET

Son dönemde özellikle sosyal medyada şehit ailelerinin ve gazi yakınlarının mağdur olduğuna dair haberler olduğu gözlemlenmiştir. Bu mağduriyetin kişilerin bu konu ile ilgili mevzuatı bilmemelerinden kaynaklandığı düşünülerek bu makale yazılmıştır.

Şehit ailelerinin ve gazilerin yakınlarının pek çok yasal hakkı bulunmaktadır. Bu makalede yasal haklar ayrıntıları ile verilmiştir.

Makalenin yazılma amacı; Sosyal Hizmet Uzmanları başta olmak üzere, şehit ailelerine ve gazilere yardımcı olan kişi ve kuruluşların yasal çerçeveler doğrultusunda, ailelerin mağduriyetini gidermelerine öncülük etmektir.

Anahtar kelimeler; Şehit yakını olma, gazilik, yasal haklar.

1. ŞEHİTLİK

Şehit; vatanını veya milletini koruma görevini yürütürken, hayatını kaybeden herkes için kullanılan bir kavramdır.

Yakını şehit olan kişilerin yasal haklarını bilmemeleri şehit yakınlarının pek çok konuda mağdur olmalarına neden olmaktadır. Bu nedenle Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu tarafından Eylül ayı bülteninde Şehit yakınlarının haklarının ele alınmasına karar verilmiştir.

Ayrıca; devletçe pilot uygulaması başlatılan ve geliştirilme aşamasında olan “Gazi ve Şehit Aileleri Bilgi Bankası Projesi” ile tüm Türkiye’deki gazi ve şehit ailelerinin, herhangi bir kamu kurumuna başvuru yapmaksızın sahip oldukları haklardan otomatik olarak yararlanabilmeleri sağlanacaktır (Erdağ, 2016).

Şehit olarak nitelendirilen kimseler şu kategoriler altında toplanabilir:

-Profesyonel veya vatanî görevini yapmakta olan askerlerden görev başında herhangi bir şekilde yaşamını yitirenler,

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı/Psikodramatist, TITCK Destek Hizmetleri Başkan Yardımcılığı İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Birimi

- Eğitim, sağlık, güvenlik vb. alanlarda görev yapan ve herhangi bir terör saldırısı sonucu yaşamını yitirenler,

-Görev başında yaşamını yitiren polis, itfaiyeci vb. diğer görevliler.

Kişilerin, bağlı oldukları kurumların tüzükleri yasalarla da sabittir ve geride kalan yakınları devletten tazminat veya maddi yardım almaya hak kazanabilirler.

2. GAZİLİK

Ülkesi için savaşan ve savaştan sağ olarak dönen kimse, “gazi” olarak tanımlanır. Türk hukukunda “Gazilik” kavramı; 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun ile “Muharip Gazi” (İstiklal, Kore ve Kıbrıs harbi gazileri) ve 2847 sayılı Türkiye Emekli Subaylar, Emekli Astsubaylar, Harp Malulü Gaziler, Şehit Dul ve Yetimleri ile Muharip Gaziler Dernekleri Hakkında Kanun ile “Malul Gazi” (görevde, operasyonda ve terör sebebiyle gazi olanlar) olmak üzere temelde iki şekilde tanımlanmıştır. Ayrıca 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile “Vazife Malulü” ve “Harp Malulü” olmak üzere malullük kavramı tanımlanmıştır (Köleoğlu, Y. ve ark 2013).

3.ŞEHİT YAKINLARINA VE GAZİLERE SAĞLANAN YASAL HAKLAR

3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun Ek 1 inci Maddesine göre İçişleri Bakanlığı'na yürütülen şehit yakını ve gazilerimizin istihdamına yönelik iş ve işlemler, 19.02.2014 tarih ve 28918 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren 6518 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun gereğince, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Şehit Yakınları ve Gaziler Genel Müdürlüğü ve Devlet Personel Başkanlığı'nca birlikte yürütülmektedir. Başvurular; istihdam hakkından yararlanmak isteyenlerin ikamet ettikleri ilde bulunan Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne yapılmaktadır.

-Vazife ve harp malullüğü kapsamındaki TSK mensubu ve güvenlik görevlilerinden hayatını kaybedenlerin yakınlarına (2 kişi), malul olanlara (1 kişi),

-Vazife malullüğü kapsamında bulunan diğer kamu görevlilerinden hayatını kaybedenlerin yakınlarına veya malul olanlara,

- Terör mağduru sivil vatandaşlardan terör eylemleri nedeniyle hayatını kaybeden veya engelli hale gelenlere (1 kişi) istihdam hakkı verilmiştir.

Başvuru Süresince İstenen Belgeler

1- SGK İl Müdürlüğü'nden alınan Hak Sahiplik Belgesi

2- Adli Sicil Kaydı – (Konu kısmında Devlet Memuriyeti ibaresi olacak)

3- Devlet Hastanesinden Sağlık Raporu (kamu kurumlarında çalışabilir.)

4- Son mezun olunan okulun / üniversitenin diploması

5- Askerlik Durum Belgesi

6- 1 Adet Biyometrik Fotoğraf (Beyaz arka plan, 50×60 mm)

7-ASP İl Müdürlüğü Şehit yakınları ve Gazilere Hizmet Biriminde doldurulacak İstihdam Başvuru Formu

İş için müracaat eden kişi diğer hak sahiplerinden alacağı “Haklarından Feragat Ettiklerine Dair Noter Tasdikli Beyanları” müracaat evraklarına ekleyecektir.

3713 sayılı kanunun tanıdığı istihdam hakkında;

-Bir başkasının bakımına muhtaç olacak derecede engelli olanlar,

- Kanunun ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasında sayılan kurum ve kuruluşlarda görev yapanlar ile istihdam hakkını sağlayan olayın meydana geldiği tarihten sonra söz konusu kurum ve kuruluşlarında görev yapmakta iken bu görevinden ayrılmış olanlar,

- 45 yaşını doldurmuş olanlar faydalanamazlar.

Başvurunun yapıldığı Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerinden başvuru takipleri, Devlet Personel Başkanlığı ve Şehit Yakınları ve Gaziler Genel Müdürlüğü’nden atama sonuçları öğrenilebilir (aile.gov.tr, 2015).

3.1. İŞE ALIMDA ÖNCELİK

Bu kapsamda; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın 26.6.2009 tarihli ve 32379 sayılı yazısı üzerine, Bakanlar Kurulu’nca 29/6/2009 tarihinde karar alınmıştır (Karar Sayısı: 2009/15188). Sözü edilen Karar uyarınca 08.09.2009 tarih ve 27314 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” in İşe Göndermede Öncelikli Olanlar başlıklı 5. Maddesinin 1. Fıkrasının a) bendinde belirtildiği üzere “Terörle mücadele sırasında malul sayılmayacak şekilde yaralananlar ile terörle mücadelede üstün başarılarından dolayı komutanlarınca takdire layık görülen yedek subay, erbaş ve erler’e işe alımlarda öncelik sağlanmaktadır (aile.gov.tr, 2015).

Bu kapsamdaki iş ve işlemler Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı Türkiye İş Kurumu’nun merkez ve taşra teşkilatınca yürütülmektedir (aile.gov.tr, 2015).

3.2. ATAMA İŞLEMLERİNDE ÖNCELİK

Devlet memurlarının yer değiştirme suretiyle atanmalarına ilişkin yönetmeliğin (19.4.1983, 83/6525) Ek Madde 2 (Ek:7.3.2007-2007/11837 K.) ile terörle mücadelede çalışamayacak derecede malul olan ya da malul olup da çalışabilir olan kamu görevlileri ile erbaş ve erlerin, devlet memuru

olarak görev yapan eş ve çocukları ile anne, baba ve kardeşlerinin çalıştıkları kurum ve kuruluşların hizmet birimleri olan yerlere münhasır olmak üzere; aynı kurum içinde yer değiştirme suretiyle atanma talepleri, bu durumlarının ilgili makamlarca belgelendirilmiş olması kaydıyla, kadro imkânları da dikkate alınmak suretiyle bu Yönetmelikteki kısıtlayıcı hükümlere bakılmaksızın öncelikle yerine getirilir. Bu konuda başvurular çalışılan kurum/kuruluş idaresine yapılır. (aile.gov.tr, 2015) Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenlerinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği gereğince; eşi şehit veya malul gazi olan öğretmenler zorunlu çalışma yükümlülüğünden muaftır. Buna göre eşi şehit veya malul gazi olan öğretmenler, olay tarihinden itibaren altı ay içinde yer değiştirme isteğinde bulunabilmektedirler. Aynı zamanda söz konusu öğretmenlerin yer değiştirme isteklerinde norm kadro durumu veya alanlarındaki öğretmen ihtiyacı dikkate alınmamaktadır. Ayrıca bu kapsamdaki yer değiştirmelerde öğretmenlerin, bulundukları görev yerinde veya ilde çalışılması gereken süreyi tamamlama şartı aranmamaktadır. Bu konuda başvurular yer değiştirme formu, ilgili Kuv.K.lığı, J.Gn.K.lığı veya S.G.K.lığından alınacak şehit belgesi, vukuatlı nüfus kayıt örneği ve gerekli belgelerle birlikte İl Milli Eğitim Müdürlüklerine yapılır (aile.gov.tr, 2015).

3.3. ÜCRETSİZ SEYAHAT KARTI

Şehit yakınlarına ve gazilere ücretsiz seyahat hakkı verilmektedir.

24.03.2014 tarihinden itibaren şehit yakını, gazi, gazi yakını, vazife ve harp malulleri ücretsiz seyahat kartı müracaatlarını Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine yapmaktadır. Başkanlık tarafından basımı gerçekleştirilecek kartlar, 2014 yılının Ağustos ayından itibaren müracaat sahiplerinin adreslerine gönderilmektedir.

3.4. JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI İLK DESTEK YARDIMI (Sb./Asts b./Uzm.J./Uzm.Erb./Erb – Er.)

Şehit ailelerine (evli ise eşine, bekar ise baba ve/veya annesine veya yakınına) J.Gn.K.lığı kantin gelirleri hesabından ailesinin ihtiyaç duyabileceği acil ve öncelikli masrafları karşılamaya yönelik olarak defnedileceği yerdeki İl J.K.lığına ilk destek yardımı yapılmaktadır. (aile.gov.tr, 2015)

Ücretsiz seyahat kartı müracaatlarında;

1-Bir adet biyometrik fotoğraf (dijital ortamda da olabilir), (fotoğraf ebadı 50 mm x 60 mm)

2- Nüfus cüzdanı,

3-Ücretsiz seyahat kart başvuru formu gerekmektedir (aile.gov.tr, 2014).

3.5. BİRLİK ÖLÜM YARDIMI VE HARCIRAH ÖDENMESİ

926 Sayılı TSK Personel Kanununun 177 nci maddesi gereğince, Şehit Sb., Astsb., Uzm. J. Çvş. ların varislerine en yüksek devlet memuru aylığının (ek gösterge dâhil) iki katı tutarında, 3269 Sayılı Uzm. Erbaş Kanununun 16 ncı maddesi gereğince, Şehit Uzm. Erbaşların kanuni varislerine kendi maaşının iki katı tutarında, görevli olduğu Birlik Komutanlığınca ölüm yardım aylığı ödenir (aile.gov.tr, 2015).

3.6.TSK MEHMETÇİK VAKFI, TSK DAYANIŞMA VAKFI VE ORDU YARDIMLAŞMA KURUMU (OYAK) ÜYE YARDIMLARI

TSK Mehmetçik Vakfı, TSK Dayanışma Vakfı ve Ordu Yardımlaşma Kurumu tarafından ölüm/maluliyet durumlarında üyelere çeşitli yardımlar yapılmaktadır (aile.gov.tr, 2015).

TSK Mehmetçik Vakfı yardım çeşitleri ve miktarları ile yardım için gerekli şartlar konusunda detaylı bilgi www.mehmetcik.org.tr adresinden alınabilir (aile.gov.tr, 2015).

TSK Dayanışma Vakfı yardım çeşitleri ve miktarları ile yardım için gerekli şartlar konusunda detaylı bilgi www.tskdv.org.tr adresinden alınabilir (aile.gov.tr, 2015).

OYAK yardımları ile ilgili detaylı bilgi www.oyak.com.tr adresinden alınabilir (aile.gov.tr, 2015).

3.7. ŞEREF AYLIĞI

1005 sayılı Kanun kapsamında, milli mücadeleye iştirak eden ve bu sebeple kendilerine İstiklal Madalyası verilmiş bulunan Türk vatandaşları ile 1950 yılında Türk Tugayının Kore'ye ayak bastığı Ekim ayından itibaren 1953 yılı Pan-Munjon Ateşkes Anlaşmasına kadar, Kore'de fiilen savaşa katılmış olan Türk vatandaşlarına ve 1974 yılında 1'nci (Temmuz) ve 2'nci (Ağustos) Barış Harekâtına Kıbrıs'ta fiilen görev alarak katılmış olan Türk vatandaşlarına aylık bağlanmaktadır (Köseoğlu ve ark, 2013).

Bu aylık, vatanî hizmet tertibinden 5.750 gösterge rakamının her yıl Bütçe Kanunu ile tespit edilen memur maaş katsayısı ile çarpılmasından bulunacak miktardadır. Hak sahibinin ölümü halinde bu aylık, dul eşi %75 oranında bağlanmakta, ancak dul eşin tekrar evlenmesi halinde kesilmektedir.

Yukarıda belirtilenlerden herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan gelir veya aylık bağlanmadığı gibi, zorunlu olarak sosyal güvenlik kurumlarından birine tâbi olmayı gerektiren bir işte de çalışmadığını belgelemek suretiyle yazılı talepte bulunan hak sahiplerinin aylıkları ise yazılı taleplerinin SGK kayıtlarına geçtiği tarihi takip eden aydan geçerli olmak üzere ve bu durumları devam ettiği müddetçe 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan 30 günlük net asgari ücret tutarı (dul

eşler için bu tutarın %75'i) esas alınarak ödenmektedir. Vatanî hizmet tertibinden bağlanan aylıklar hiç bir suretle haczedilememektedir (Köseoğlu ve ark, 2013).

3.8. MALUL GAZİ ŞERİT ROZETİ VERİLMESİ

Türkiye Cumhuriyeti sınırlarını korumak ve güvenliğini sağlamak görevi ile harpte veya devletin bekasını hedef alan terör örgütlerine karşı yurtiçi ve yurtdışı mücadelede, her çeşit düşman ve terörist silahlarının tesiri ile harp bölgesindeki harekât ve hizmetlerin sebep ve tesiri ile yaralanarak, malulen emekli hakkına sahip olan ancak emekli olmayarak göreve devam eden personele, “Malul Gazi Şerit Rozeti” verilmektedir (jandarma.tsk.tr, 2012).

3.9.SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMAYI TEŞVİK FONUNCA SAĞLANAN YARDIMLAR

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunun 22. maddesi gereğince; terör olaylarının etkisiyle zarar gören, can ve mal kaybına uğrayan vatandaşlara, “Sosyal Yardımlaşmayı ve Dayanışmayı Teşvik Fonu” ndan öncelikle yardım yapılmaktadır. Bu fondan ilk ve orta öğrenim çağındaki şehit çocuklarının öğrenim masrafları da karşılanmaktadır. Yardımın kapsam ve ölçüsü, fonun mahallî yetkililerince belirlenecek miktarı aşmamak kaydıyla Fon Kurulunca tespit edilmektedir (Köseoğlu ve ark, 2013).

Ayrıca 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu’nun 2’nci maddesine; “Her türlü afetten zarar görenler ve şehit yakınları ile gaziler ise, Fon Kurulu ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca belirlenecek kriter ve süreler çerçevesinde bu Kanun ile sağlanacak haklardan yararlandırılır.” hükmü eklenerek gazi ve şehit yakınlarının bu fondan yararlandırılması sağlanmıştır (Köseoğlu ve ark, 2013).

3.10. KAMU KONUTLARINDAN YARARLANMA VE KİRA YARDIMI

Lojmana girme hakkı olan Sb., Astsb., Uzm.J.Çvş., Uzm.Erbaşlar ve Sivil Memurların aylığa müstahak dul ve yetimleri faydalanır (aile.gov.tr, 2015).

3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 nci Madde (b) fıkrası gereği; “yurtiçinde ve yurtdışında kamu konutlarından yararlanmakta iken malul olanların kendileri, ölenlerin aylığa müstahak dul ve yetimleri, Kamu Konutları Kanununda gösterilen özel tahsisli konutlarda oturanlar hariç olmak üzere bir yıl süreyle kamu konutlarından yararlanmaya devam ederler. Bu süre sonunda kamu konutundan çıkacaklar ile kamu konutundan yararlanmayanlar ve özel tahsisli konutlarda oturanların istekleri halinde ikametgâh olarak kullanacakları yurtiçindeki taşınmazın kira bedeli “ON YIL” süre ile Devletçe karşılanır. Yurtdışındaki özel tahsisli konutlarda oturanların yurtdışı kira bedelleri de istekleri halinde bir yıl süre ile Devletçe karşılanır (aile.gov.tr, 2015).

3.11. FAİZSİZ KONUT KREDİSİ

3713 ve 2330 sayılı Kanunlar ile 5434 sayılı Kanunun 56, mülga 45 ve 64. Maddeleri, 5510 sayılı Kanunun 47. Maddesi kapsamında yararlananlara bu imkân sağlanmıştır (aile.gov.tr, 2015).

Toplu Konut İdareleri tarafından Şehit Ailelerine Harp ve Vazife Malulleri ile Dul ve Yetimlerine Açılacak Faizsiz Konut Kredisi Hakkında Yönetmelik 13.02.2014 tarih ve 28912 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Uygulamalar ilgili yönetmelik hükümleri doğrultusunda yapılmaktadır. Hak sahiplerine;

1-Kredi istek dilekçesi,

2-Kredinin müştereken kullanılması halinde diğer hak sahiplerinin kredi kullanmaktan vazgeçtiklerini belirten noter onaylı feragatname,

3-SGK hak sahipliği belgesi,

4-Nüfus cüzdanı fotokopisi,

5-Konuta ilişkin tapu senedi ve örneği ve yönetmelikte belirtilen diğer belgelerle kredi açılmaktadır.

Hak sahiplerinin yönetmelikte belirtilen belgelerle krediye aracılık eden banka şubelerine müracaat etmeleri gerekmektedir (Ziraat Bankası).

3.12.KREDİDEN YARARLANACAK HAK SAHİBİNİN BELİRLENMESİ

Hayatlarını kaybedenler için; 8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 56. maddesi ile mülga 45 inci ve 64 üncü maddelerine, 31.5.2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 47. maddesi ve 3.11.1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun veya 2330 sayılı Kanun hükümleri uygulanarak aylık bağlanmasını gerektiren kanunlar kapsamında hayatlarını kaybedenlerden öncelikle; dul eşine, eşi hayatta değilse veya evlenmişse kredi kullanacak çocuklardan en az birisinin yetim aylığı alması kaydıyla aylık bağlanma koşullarına bakılmaksızın talepte bulunan çocuklarına müştereken, bu kişiler bulunmadığı takdirde de öncelikle anaya olmak üzere ana veya babasını konut sahibi yapmak amacıyla bu yönetmelik çerçevesinde bir konut ile sınırlı olmak kaydıyla idarece kredi verilir (aile.gov.tr, 2015).

Harp veya vazife malulleri için; 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 56 ncı maddesi ile mülga 45. ve 64 üncü maddelerine, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 47 nci maddesi ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun veya 2330 sayılı Kanun hükümleri uygulanarak aylık bağlanmasını gerektiren kanunlara göre

harp veya vazife malulü olmaları sebebiyle kendilerine aylık bağlananlardan öncelikle; malulün kendisine, faizsiz kredi hakkından yararlanmaksızın ölümü halinde dul eşine, eşi hayatta değilse veya evlenmişse, kredi kullanacak çocuklardan en az birisinin yetim aylığı almakta olması kaydıyla aylık bağlanma koşullarına bakılmaksızın talepte bulunan çocuklarına müştereken, bu kişiler bulunmadığı takdirde de öncelikle anaya olmak üzere ana veya babasını konut sahibi yapmak amacıyla bu Yönetmelik çerçevesinde bir konut ile sınırlı olmak kaydıyla idarece kredi verilir (aile.gov.tr,2015).

2985 sayılı Toplu Konut Kanununun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen haller kapsamında harp veya vazife malulü sayılanlardan sınıf veya görev değiştirerek çalışmaya devam eden kamu görevlileri ile ilgili mevzuata göre aylık bağlanan malullerden, 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi kapsamında çalışmaya başlamaları nedeniyle ödenmekte olan aylıkları kesilenler de faizsiz konut kredisi hakkından 2985 sayılı Toplu Konut Kanununun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen öncelik sıralamasına göre yararlanırlar (aile gov tr, 2105).

Krediden yararlanmak isteyenlerin kredi talebini belirten bir dilekçe, SGK tarafından verilecek hak sahipliği belgesi, nüfus cüzdanının onaylı örneği, alacağı evin sahibine ait tapu veya onaylı örneği ile Ziraat Bankası şubelerine başvurması gerekmektedir (aile.gov.tr, 2015).

Kredi miktarı her yıl Türkiye İstatistik Kurumu tarafından ilan edilen tüketici fiyat artışları kadar arttırılır. Krediyeye faiz uygulanmaz. Kredinin geri ödenmesi, hak sahibinin aylığının 1/4'ü tutarındaki miktarın SGK tarafından kesilmesi suretiyle yapılır. Ayrıca SGK tarafından aylık bağlanan şehit varisleri ile terörle mücadele kapsamında malul olan ve SGK tarafından aylık bağlanan personel TOKİ tarafından yapılan konutlarda, başvuru yapılan il sınırları içinde 5 yıldır ikamet ediyor olmak veya il nüfusuna kayıtlı olmak koşuluyla, kuraya tabi olmadan hak sahibidir. Bu hak dâhilinde daha önce TOKİ'den konut ya da kredi alınıp alınmadığına bakılmaz. Konutun % 10'u peşin, kalanı evin teslimini müteakip sabit taksitle 20 yılda ödenir (aile.gov.tr, 2015).

3.13. KAMU KONUTLARINDAN YARARLANMA VE KİRA YARDIMI

Lojmana girme hakkı olan Sb., Astsb., Uzm.J.Çvş., Uzm.Erbaşlar ve Sivil Memurların aylığa müstahak dul ve yetimleri faydalanır (aile.gov.tr, 2015).

3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 nci Madde (b) fıkrası gereği; “yurtiçinde ve yurtdışında kamu konutlarından yararlanmakta iken malul olanların kendileri, ölenlerin aylığa müstahak dul ve yetimleri, Kamu Konutları Kanununda gösterilen özel tahsisli konutlarda oturanlar hariç olmak üzere bir yıl süreyle kamu konutlarından yararlanmaya devam ederler.

Bu süre sonunda kamu konutundan çıkacaklar ile kamu konutundan yararlanmayanlar ve özel tahsisli konutlarda oturanların istekleri halinde ikametgâh olarak kullanacakları yurtiçindeki taşınmazın kira bedeli “on yıl ” süre ile devlet tarafından karşılanır.

Yurtdışındaki özel tahsisli konutlarda oturanların yurt dışı kira bedelleri de istekleri halinde bir yıl süre ile devlet tarafından karşılanır (aile.gov.tr, 2015).

3.14. KONUT KİRALAMAK İÇİN YAPILACAK İŞLEMLER

Hak sahibi şehit yakını, olayın 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında olduğunu gösterir bir belge ve kira yardımından faydalanmak istediğini belirtir dilekçe ile J.Gn.K.lığı Loj.Bşk.lığına müracaat eder. Kiralanacak konutun kullanım alanı (net) 120 m²'yi geçemez ve bu alanın tespitinde konut sahibi ile konutu kiralayan arasında yapılan sözleşme esas alınır (aile.gov.tr, 2015).

İkametgah olarak kullanılacak konutlar lüks (sauna, jakuzi, dubleks, tripleks, şömine) olmayan konutlardan seçilir. Büyükşehir Belediyelerinin bulunduğu illerde şehrin bulvar, ana cadde ve iş merkezi yoğunluklu mahalleleri dışında seçilir.

Hak sahibi şehit yakını kiralamanın yapıldığı yerdeki belediye başkanlığından konutun rayiç bedelini gösterir bir belge alır. Hak sahibine ödenecek kira bedeli bu rayiç bedelinden fazla olamaz (aile.gov.tr, 2015).

Yakıt, su, elektrik, apartman ve site aidatı gibi ödemeler kira kapsamında olmadığından hak sahibi tarafından karşılanır. Kira sözleşmelerini onaylamaya ve kira bedellerini ödemeye J.Gn.K.lığı personeli için ikamet yerindeki Bölge veya İl Jandarma Komutanlıkları yetkili kılınmıştır (aile.gov.tr, 2015).

3.15. MESKENDE TÜKETİLEN ELEKTRİK ENERJİSİNDE İNDİRİM

Meskende Tüketilen Elektrik Enerjisi Ücretinde İndirim Elektrik Tarifeleri Yönetmeliği gereğince; SGK tarafından kendilerine aylık bağlanan malul gazilerin ve şehit yakınlarının ikamet ettikleri konutta tükettikleri elektrik enerjisi ücretine %40 oranında indirim uygulanmaktadır (Köleoğlu ve ark, 2013).

3.16. MESKENDE TÜKETİLEN SU TÜKETİMİNDE İNDİRİM

1005 ve 3292 sayılı kanunlara göre aylık bağlananlar ile malul gazi olarak aylık bağlanmış olanlar ve şehit dul ve yetimi sıfatıyla aylık veya gelir bağlanmış bulunanların; belediyelerce tahakkuk ettirilecek su ücreti % 50'den az indirim içermemek üzere belediye meclisleri tarafından belirlenecek tarife üzerinden alınır (Palalar, 2016).

Bu uygulamadan yararlanabilmek için ikamet edilen yerin Belediye Başkanlığına istenilen belgelerle birlikte başvurulması gerekmektedir (Palalar, 2016).

3.17. GELİR VERGİSİNDE İNDİRİM

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 3239 sayılı Kanunla değişik 31'nci maddesi kapsamında çalışma gücünün asgari %80'ini kaybetmiş bulunanlar, 1'nci derece özürlü; %60'ını kaybedenler 2'nci derece özürlü; %40'ını kaybetmiş olanlar ise 3'üncü derece özürlü sayılmaktadır. Bu çerçevede malul personele 2012 yılında; 1'nci derece için 800 TL, 2'nci derece için 400 TL, 3'ncü derece için 190 TL yıllık vergi indirimi uygulanmaktadır. 193 sayılı Kanun madde 26 kapsamında;

- Şehit dul ve yetimlerine şehit dul ve yetimi sıfatıyla yapılan bilumum ödemeler,
- Vatan hizmetleri tertibinden bağlanan aylıklar ile ödenen mükâfatlar gelir vergisinden muaftır (Köleoğlu ve ark, 2013).

3.18. KAMU KURUM ve KURULUŞLARINA AİT SOSYAL TESİSLERDEN FAYDALANMA

Şehitlerimizin eş, anne, baba ve çocukları Başbakanlığın 2006/16 sayılı genelgesi gereğince, ikametgâh mahalleri dışına çıktıklarında kamu kurum ve kuruluşlarına ait misafirhane ve sosyal tesislerden bu kurum ve kuruluşların kendi personeline uyguladığı ücret tarifesine göre yararlandırılmaktadırlar (Palalar, 2016).

3.19. SOSYAL GÜVENLİK KURUMU (SGK) TARAFINDAN SAĞLANAN HAKLAR

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunumuz ve 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu; harp ve vazife malullüğünü gerektiren sebeplerle hayatını kaybeden ya da harp, vazife malulü olanların, dul, yetimlerine ya da kendilerine SGK tarafından aylık bağlanmasını esas olan tarihten geçerli olmak üzere, başvuru tarihini izleyen yılın en geç ilk üç ayı içinde ve takip eden her yıl ek ödeme yapılmasını öngörmektedir (Erdağ, 2015).

İlk ödeme, maaşa bağlanma tarihi ile o yılın Aralık ayı sonuna kadar geçen süre için yapılır. Ay farkları yıllık miktarın on ikiye bölünmesi suretiyle hesaplanır. Malulün ölümü halinde, en son yılda aldığı pay tutarının beş katı bir defaya mahsus olarak dul, yetim aylığı bağlanacaklara eşit miktarda paylaştırılmak suretiyle yardım olarak ödenir ve kesilir (Erdağ, 2015).

3.20. DERECE YÜKSELTİLMESİ VE KADEME İLERLEMESİ

5434 sayılı Kanun Ek 77'nci md. gereğince; subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, sözleşmeli subaylar, sözleşmeli astsubaylar dul/ yetimlerine ya da kendilerine bağlanan aylıklar, kendisinden aylık bağlananların ya da kendilerinin emsalleri esas alınarak, her yıl kademe ilerlemesi, her üç yılda bir derece yükselmesi işlemine tâbi tutulmaktadır. Bu şekilde yükseltilen aylıklarda azamî rütbe tavanı, subaylarda (öğrenim durumuna bakılmaksızın astsubaydan subay olanlar dâhil) kıdemli albaydır. Kıdemli albaylar ile general/amirallere bir üst rütbenin aylığı bağlanmaktadır. Astsubaylar ve

uzman jandarmalarda yükselebilecekleri azami derece ve kademe, 926 sayılı Kanun'da yer alan aylık gösterge tablolarında belirtilen en yüksek derece ve kademedir. Uzman erbaşların aylık yönünden yükseltilmeleri 3269 s.k.'nın 16'ncı maddesinde belirtilen esaslara göre yapılmaktadır (Köleoğlu ve ark, 2013)

Sivil iştirakçiler ile erbaş/erlere uygulanacak azamî derece ve kademe ise öğrenim durumları ve hizmet sınıfları itibariyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre yükselebilecekleri derece ve kademedir. Derece yükselmesi ve kademe ilerlemesi, kendisinden aylık bağlananların rütbe, kıdem ve unvanlarında herhangi bir değişikliği gerektirmemektedir. 5434 sayılı Kanun Ek 77'nci maddesi kapsamında; her yıl kademe ilerlemesi ve her üç yılda bir derece yükselmesi işlemine tabi tutulanlardan, başkasının yardım ve desteği olmadan yaşamak için gereken hareketi yapamayacak derecede malul olanlara, asgari ücretin net tutarının iki katı miktarındaki para aylıklarına ek olarak ödenmektedir (Köleoğlu ve ark, 2013).

3.21.YURTKUR'UN (YÜKSEKÖĞRENİM KREDİ VE YURTLAR KURUMU) SAĞLADIĞI HAKLAR

2330 sayılı Kanun ve Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Yurt İdare ve İşletme Yönetmeliği hükümlerince, 2330 sayılı Kanun kapsamında giren görevler esnasında şehit olan ya da çalışamayacak derecede sakat kalanların çocukları devlete ait yurtlar ile öğrenim kredileri ve burslardan öncelikle yararlandırılırlar. Ayrıca bu çocuklardan, devlete ait yurtlarda kalmaları halinde kendilerinden yurt ücreti ve depozito alınmamaktadır. Her öğrenim dönemi içinde iki defa sınıfta kalanlar bu haklarını kaybetmektedir (SGK Rehberi, 2016).

3.21.1. YURTKUR burs ve kredileriyle ilgili olarak;

1. Başarılı ve ihtiyaç sahibi öğrencilere verilen burslar karşılıksızdır.
2. Öğrencileri maddi yönden desteklemek, sosyal ve kültürel gelişmelerini kolaylaştırmak amacıyla verilen öğrenim kredileri geri ödemelidir.
3. Burs alan öğrenciye öğrenim kredisi, öğrenim kredisi alan öğrenciye ise burs verilmemektedir (SGK Rehberi, 2016).

Şehit ve gazi çocuklarının; yurt, burs ve öğrenim kredilerinden yararlanmak için öğrenci seçme ve yerleştirme sınav sonuçlarının açıklanmasının ardından, durumlarını gösterir belge ile YURTKUR'a başvurmaları gerekmektedir. Öğrencinin anne/babasının şehit/gazi olduğunu gösterir belge, personelin mensubu olduğu Kuv.K.lığı, J.Gn.K.lığı ve S.G.K.lığınca verilmektedir. Başvurular kurumun internet adresinden de yapılabilir (SGK Rehberi, 2016).

2011/2174 ve 2011/2341 sayılı Bakanlar Kurulu Kararları gereğince; 5510 sayılı Kanun'un harp malullüğü hükümleri ile 2330, 2453, 2629 ve 3713 sayılı Kanunlar kapsamındaki görevlerini

yürütürken hayatını kaybedenlerin çocuklarından, 3713 sayılı Kanun kapsamında malul olanlar ve 1005 sayılı Kanun kapsamında şeref aylığı alanların kendileri ve çocuklarından yükseköğrenim öğrenci katkı payı ve öğrenim ücreti (ikinci öğretim) alınmamaktadır (SGK Rehberi, 2016).

Şehit ve gazi çocukları ile gazilerin; bu haktan yararlanmak için durumlarını gösterir belge ile öğrencisi oldukları üniversitenin ilgili birimlerine başvuruları gerekmektedir. Öğrencinin anne/babasının şehit/gazi olduğunu gösterir belge, personelin mensubu olduğu Kuvvetleri Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından verilmektedir (SGK Rehberi, 2016)

Yurtlar, krediler ve burslar ile ilgili detaylı bilgi www.kyk.gov.tr adresinden alınabilir.

3.22. TERÖRLE MÜCADELE KAPSAMINDA BURS VERİLMESİ

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunun 21/1. maddesi gereğince; terörle mücadeleden dolayı köyleri boşaltılan üniversite çağındaki öğrencilere ve şehit olanların çocuklarına yükseköğrenimleri süresince devlet tarafından “Karşılıksız Burs” verilmektedir (Köleoğlu ve ark, 2013).

3.23. ŞEHİT ÇOCUKLARINA BAĞLANAN AYLIKLAR VE EVLENME YARDIMI

5434 sayılı Kanunun 74 ve 75'inci maddeleri ile 5510 sayılı Kanunun 34'üncü maddesine göre; şehit personelin vefat tarihinde, evli bulunmayan kız çocuklarına aylık bağlanır. Evlenme nedeni ile aylığı kesilmiş olanlardan sonradan boşanan veya dul kalanların da eski aylıkları bağlanarak ödenir. Ölüm tarihinde evli olmaları sebebiyle aylık bağlanmamış kız çocuklarından bilahare boşanan veya dul kalanlara da bu tarihleri takip eden aybaşından itibaren aylık bağlanır. (SGK Rehberi, 2016)

Şehit personelin vefat tarihinde 18 yaşını, ortaöğrenim yapmakta ise 20 ve yükseköğrenim yapmakta ise 25 yaşını doldurmamış erkek çocuklarına (SGK Sağlık Kurulunca belirlenen oranda malul olduğu anlaşılanlarda yaş kaydı aranmaksızın) aylık bağlanır. Ortaöğrenimi bitirdikten sonra ve 20 yaşını doldurmadan önce ilk ders yılında yükseköğrenime başlayan erkek çocukların aylıkları aralıksız ödenir. Ortaöğrenimi bitirdikten sonra yükseköğrenime devam edebilmek için yurt dışında yabancı dil öğreniminde geçen sürenin en çok bir yılı ile lisansüstü uzmanlık öğrenimlerinde geçen sürelerin tamamı yükseköğrenimden sayılır (SGK Rehberi, 2016).

5510 sayılı Kanunun hükümleri gereğince; evlenmeleri nedeniyle, gelir veya aylıklarının kesilmesi gereken kız çocuklarına talepte bulunmaları halinde almakta oldukları aylık veya gelirlerinin iki yıllık tutarı evlenme ödeneği olarak bir defaya mahsus olmak üzere SGK tarafından peşin ödenir (SGK Rehberi, 2016)

3.24. İLKÖĞRETİM VE ORTAÖĞRETİM OKULLARINA ELEKTRONİK ORTAMDA KAYIT İŞLEMLERİ

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün 2007/45 sayılı Genelgesi uyarınca ülke genelinde ilköğretim okullarına kayıt yaptıracak muharip gazi çocuklarının talepleri halinde istedikleri okullara kayıtları yapılır (SGK Rehberi, 2016).

Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 2007/62 sayılı Genelgesi uyarınca, Büyükşehir statüsünde olan 16 ilde, ortaöğretim okullarına kayıt yaptıracak muharip gazi çocuklarının, durumlarını belgelemeleri halinde, istedikleri genel liselere kayıtları yapılır (SGK Rehberi, 2016).

3.25. VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ BURS

Vakıflar Genel Müdürlüğü Burs Yönetmeliği'nce, Genel Müdürlük tarafından burs verilecek öğrencilerin tespiti için belirlenen puanlama kriterlerine, babası şehit olan öğrenciler için +25 puan ilave edilmiştir. Burstan yararlanmak isteyen öğrencilerin, burs başvuru formu, okul idaresinden alınacak öğrenci belgesi, iki adet vesikalık fotoğraf ve nüfus cüzdan fotokopisi ile birlikte, 01 Eylül ile 01 Ekim tarihleri arasında, Vakıflar Bölge Müdürlüklerine başvurmaları gerekir. Başvurular posta yolu ile de yapılabilir (tsk.tr, 2012).

3.26. ÖZEL OKULLARDAN ÜCRETSİZ YARARLANMA

Kurumlar, öğrenim gören öğrenci sayısının yüzde üçünden az olmamak üzere ücretsiz öğrenci okutmakla yükümlüdür. Bakanlıkça bu oran yüzde ona kadar artırılabilir. Ücretsiz okutmada şehit ve malul gazi çocuklarına öncelik verilir. Aynı kuruma başvurunun ücretsiz okuma kontenjanından fazla olması hâlinde yerleştirme valilikçe yapılır. Şehit ve malul gazi çocuklarından kuruma başvuruda bulunulmaması hâlinde, yüzde üçlük oranın tamamından kayıtlı öğrenci ve kursiyerler yararlandırılır (gazi haber, 2011).

Kurumların ücretsiz okutacakları öğrenci ve kursiyer oranı, kurumların türü, eğitim programları gibi hususlar göz önünde bulundurularak öğrenci ve kursiyer sayısına göre her yıl Bakanlıkça tespit edilir (gazi haber, 2011).

Ücretsiz okutulacak öğrenci ve kursiyerlerin sayısını tespit ederken 0,5 ve daha yukarı çıkan kesirli sayılar bir üst tam sayıya tamamlanır (gazi haber, 2011)

3.26.1. Ücretsiz okuyacak öğrenci ve kursiyerlerin dağılımı

Kurumlar, ücretsiz okutacakları öğrenci ve kursiyerlerin sayısını, bu Yönetmelikte belirtilen esaslara göre bünyelerindeki sınıf veya gruplara dağılımını dengeli olacak şekilde planlar (gazi haber, 2011).

Bir bölüme başvurunun az olması hâlinde, diğer bölümler için yapılan başvurularla ücretsiz okutulacak öğrenci ve kursiyer kontenjanı tamamlanır (gazi haber, 2011).

3.26.2. Başvuru Şartları

Kurumlarda ücretsiz okumak için başvuracak öğrenci ve kursiyerlerde;

- a) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması veya Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayıp Türkiye’de yaşayan soydaşlarımız ya da akraba topluluğundan olması,
- b) Okullarda ücretsiz okuyacak öğrencilerin bir önceki sınıfını geçmiş olması,
- c) Okullarda ücretsiz okuyacak öğrencilerin davranış notu indirilmemiş olması, şartları aranır.

Ancak, kimsesiz ve maddi imkânlardan yoksun olan öğrenci ve kursiyerlere öncelik tanınır (gazi haber, 2011).

Şehit veya malul gazi çocuklarından, ayrıca şehit veya malul gazinin mensubu olduğu kurumdan alınacak şehit veya malul gazi belgesi istenir.

Her ders yılı veya dönemde, kurumda ücretsiz okumak isteyen öğrenci ve kursiyerler bu isteklerini kuruma kayıt sırasında, “Özel Öğretim Kurumlarında Ücretsiz Okuyacak Öğrenci ve Kursiyerlere Ait Başvuru Formu” nu (EK-1) doldurarak başvurur.

Özel Okullarda;

- a) İlköğretim okulunun, okul öncesi eğitim ile birinci sınıf öğrencileri ve ortaöğretim kurumlarındaki hazırlık veya dokuzuncu sınıf öğrencileri, okulda ücretsiz okutulacak öğrenci oranının yüzde yirmisinden yararlandırılır.
- b) İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarının ara sınıfındaki öğrenciler, ücretsiz okutulacak öğrenci oranının yüzde sekseninden yararlandırılır.
- c) Yeni açılan okullarda, o öğretim yılında ücretsiz okutulacak öğrenci oranının tamamı kullanılır (gazi haber, 2011).

3.27. TSK MEHMETÇİK VAKFI ÖĞRENİM YARDIMI (ERBAŞ, ER)

Ölüm veya maluliyet yardımına hak kazanan Mehmetçiklerin ölüm veya maluliyet tarihinden önce doğmuş çocukları ile bu tarihte ana rahminde olup, müteakiben doğan çocuklarına aşağıda belirtilen sürelerde aylık olarak ödenen yardım türüdür (TSK Mehmetçik Vakfı, 2013).

2017 yılı (1 Ocak-30 Haziran dönemi) için öğrencilere;

- a- Okul öncesi, İlköğretim öğrencisi, ilköğrenimi müteakip öğrenimine devam edemeyen çocuklara 18 yaşını tamamlayana kadar 480 TL,
- b- Lise veya dengi öğrenim gören çocuklara 20 yaşını tamamlayana kadar 640 TL,

c- Ön lisans düzeyinde öğrenim gören çocuklara 25 yaşını, lisans ve lisansüstü düzeyinde öğrenim gören çocuklara 26 yaşını tamamlayana kadar ve öz gereksinimlerini yerine getiremedikleri, başkalarının bakım ve yardımına muhtaç oldukları devlet hastanelerince Sağlık Kurulu Raporu ile belgelenen hasta ve engelli çocuklara hastalık ve engellilik durumları devam ettiği sürece 780 TL miktarında yardım yapılmaktadır.

Ayrıca “Bakım ve Öğrenim Yardımı” almaya hak kazanan lisans ve lisansüstü öğrenim yapan öğrencilere; öğrenim yaptığı üniversite veya yükseköğrenim kurumunun belirlediği harç bedelleri ödeme dekontunu göndermesini müteakip, bu miktar vakıf tarafından öğrenciye geri ödenmektedir. Bunun yanında söz konusu öğrencilere bir aylık bakım ve öğrenim yardım bedeli kadar yılda bir defa Ocak ayı içerisinde “Kitap ve Kırtasiye Yardımı” yapılmaktadır.

3.28. SİLAH BULUNDURMA VE TAŞIMA RUHSATININ HARÇTAN MUAF TUTULMASI

6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanun (mad. 7/5) gereğince; 5434 sayılı Kanun’un 64’üncü maddesine, 2330 sayılı Kanun’a, 2453 sayılı Kanun’a, 2566 sayılı Bazı Kamu Görevlilerine Nakdî Tazminat Verilmesi ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun’a, 2629 sayılı Kanun’a, 926 sayılı Kanun’a ve 3713 sayılı Kanun’a göre aylık bağlananlara ait silahların, barışta veya olağanüstü hallerde iç güvenlik ve asayişin sağlanmasına yönelik her türlü faaliyet, eğitim, tatbikat ve manevralar ile birlik veya grup halinde intikaller sırasında veya bu harekât ve hizmetlerin sebep ve etkileri ile hayatlarını kaybedenlerin ana, baba, eş ve çocuklarına bu kişilerden intikal eden ateşli silahlar ile yukarıda sayılan kanunlara göre aylık bağlanmamış olsa bile bu şekilde yaralananlara ait ateşli silahların taşınmasına veya bulundurulmasına yetki veren kayıt ve belgeler her türlü resim, vergi ve harçtan muaf tutulmaktadır (Köleoğlu ve ark, 2013).

3.39. MÜZE VE ÖREN YERLERİNDEN ÜCRETSİZ YARARLANMA

Gaziler ve şehit dul/yetimleri “Müze ve Ören Yerlerine Girişlerde Uygulanacak Usul ve Esaslar Yönergesi” esaslarına göre, Turizm ve Kültür Bakanlığına ait tarihi ve turistik yerlerden ücretsiz olarak istifade edebilmektedir (tsk.tr, 2012).

3.30. DEVLET MEMURU OLARAK GÖREV YAPANLARIN TAYİNİ

25.06.1983 tarih ve 18088 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren “Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelik” Ek, 2. maddesi gereğince; terörle mücadele malul veya şehit olanların devlet memuru olarak görev yapan eş, çocuk, anne/baba ve kardeşlerinin çalışmış oldukları kurum veya kuruluşların hizmet birimleri olan yerlerle sınırlı olmak üzere atanma taleplerinin yerine getirilmesi (kadro imkânları da göz önünde bulundurulmak kaydıyla) öncelikle yerine getirilmektedir (Köleoğlu ve ark, 2013).

3.31. MALUL VEYA ŞEHİT ASKERİN KENDİSİNDEN SONRA SİLAH ALTINA ALINACAK İLK KARDEŞİNİN ASKERLİK HİZMETİNDEN MUAF TUTULMASI (YD.SB., ERBAŞ/ERLER)

1111 sayılı Askerlik Kanunu (md. 10/9) gereğince; askerlik hizmetini yerine getirmekte iken ölen, akıbeti meçhul kalan, hakkında gaiplik kararı alınan veya maluliyet aylığı bağlanmasını gerektirecek biçimde malul olanların kardeşlerinden biri, istekli olmadıkça silahlaltına alınmamakta veya silahlaltında ise terhis edilmektedir. Bu haktan; 1076 sayılı Kanun’a tâbi yedek subaylar ile 1111 sayılı Kanun’a tâbi erbaş ve erlerin kardeşleri istifade etmektedir. Hak sahibi personelin bu konuda bağlı bulunduğu askerlik şubesine yazılı müracaatı gerekmektedir (Köleoğlu ve ark, 203).

3.32. HUSUSÎ DAMGALI PASAPORT VERİLMESİ

5682 sayılı Pasaport Kanunu’na göre; aylıkları, emsalleri esas alınarak yükseltilmesi suretiyle 1, 2 veya 3’üncü maaş derecesine gelen Vazife veya harp malullerinin;

- Kendilerine ve eşlerine,
 - Yanında yaşayan, evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan kız çocuklarına,
 - Yanında yaşayıp reşit olmayan erkek çocuklarına
- Şehit olanların;
- Eşlerine,
 - Yanında yaşayan, evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan kız çocuklarına,
 - Yanında yaşayıp reşit olmayan erkek çocuklarına talepleri halinde diğer şartları da taşımaları

kaydıyla “Hususi Damgalı Pasaport” verilmektedir (Köleoğlu ve ark, 2013).

DEĞERLENDİRME

Şehit ailelerine ve gazilere verilen yasal haklar pek çok kişi tarafından yeterince bilinmediği için pek çok mağduriyete neden olmaktadır. Şehit yakınları ve gazilere verilen yasal haklar:

İşe almada öncelik, atama işlemlerinde öncelik, ücretsiz seyahat kartı, Jandarma Genel Komutanlığı yardımı, birlik yardımı ve harcırah ödemesi, TSK Mehmetçik Vakfı TSK Dayanışma Vakfı ve Ordu Yardımlaşma Kurumu üye yardımları, şeref aylığı, malul, gazi şehit rozeti verilmesi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV) tarafından sağlanan yardımlar, kamu konutlarından yararlanma ve kira yardımı, faizsiz konut kredisi, meskende tüketilen elektrik enerjisinde indirim, gelir vergisinde indirim, kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesislerden yararlanma, SGK derece yükseltilmesi ve kıdem ilerlemesi, YURTKUR burs yardımı, şehit çocuklarına bağlanan aylık ve evlenme yardımı, kurum ve kuruluşlarda ilköğretim bursu, silah bulundurma ve taşıma ruhsatının harçtan muaf tutulması, müze ve ören yerlerinden ücretsiz yararlanma, devlet memuru olma, malul veya askerlerin kendisinden sonra silah altına alınacak ilk kardeşin askerlik hizmetinden muaf tutulması, hususi damgalı pasaport verilmesidir.

Verilecek hizmetlerde yasal mevzuat doğrultusunda müracaatçıların yönlendirilmesi ve mağdur edilmemesi önem arz etmektedir. Ülkesi için canını vermiş kişilerin yakınlarının ve gazilerin mağdur edilmemesi her meslek için özellikle sosyal hizmet mesleği açısından önemlidir.

KAYNAKÇA

- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Giresun Aile, çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü (2015), “Şehit Yakınlarına ve Gazilere Sağlanan Yasal Haklar. <https://giresun.aile.gov.tr/kurumsal/sehit-yakinlari-ve-gazilere-taninan-haklar>
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2014).” Ücretsiz Seyahat Kartı Müracaatı Başvuru Formu” <https://sehityakinlari.aile.gov.tr/>
- Erdağ, N. (2016), Şehit Yakınlarına Devletin Sağladığı İmkânlar, www.nevzaterdag.com
- Erdağ. (2015) “Şehit Yakınlarına Devletin Sağladığı İmkânlar” <http://www.nevzaterdag.com>
- Gazi Haber (2011). “ Özel Okullardan Ücretsiz Yararlanma” <http://www.gazihaber.com>
- Genelkurmay Başkanlığı (2012), “Muharip Gazilere Sağlanan Haklar”, <http://www.msb.gov.tr/SehitGazi/icerik/muharip-gaziler-ve-yakinlarina-saglanan-haklar>
- Jandarma Genel Komutanlığı (2012), Terörle Mücadele Kapsamındaki Görevlerde Yaralanan/ Sakatlanan Personele Sağlanan Haklar Broşürü”, -SGK Rehberi (-2016), “84 Soruda Şehit Ve Gazilere Sağlanan Yardımlar”, sgkrehberi.com
- Köleoğlu Y. ve ark (2013). “Türkiye’de Gazi ve Şehit Ailelerine Sağlanan Sosyal Haklar ve Gazi ve Şehit Aileleri Bilgi Bankası Oluşumunun Sağlanmasında Batman İli Örneği”. Sosyal Güvenlik Dergisi, cilt 3, s:2
- Palalar G.A.(2016). “Şehit Ve Gazi Hakları”, Gaziler Dergisi, www.gazilerdergisi.tv
- SGK Rehberi 2016), “84 soruda şehit ve gazilere sağlanan yardımlar” <http://www.sgkrehberi.com>
- TSK Mehmetçik Vakfı (2016), “Yardım Çeşitleri ve Miktarları”, <http://www.mehmetcik.org.tr/yarim/yarim-cesitleri/>

ÖRNEK KURGUSAL VAKA ÜZERİNDEN OKUL SOSYAL HİZMETİ YAKLAŞIMI (YEDİ BASAMAKLI MÜDAHALE)

Melike GÜLKAN¹
Maide F. GÜLDÜREN¹

Özet

Okul ortamı, çocukların sorunlarını yansıtan ve bu sorunlara müdahale olanağını en iyi şekilde sağlayan bir ortamdır. Bu kapsamda okul sosyal hizmetinin amacı; ilk olarak çocukların akademik başarısını yükseltmek ve onları korumak, ikinci olarak ise sosyal hizmet müdahalesini gerekli kılan durumları çözmektir. Sosyal hizmet, okul ortamlarında iki şekilde müdahale gerçekleştirebilmektedir. Bunlardan ilki, doğrudan oluşan istismar, travma gibi kriz durumlarına yönelik gerçekleştirilecek müdahaleleri içermektedirken ikincisi ise gerçekleştirilecek rutin hizmetler sonucunda ihtiyaca yönelik müdahaleleri içermektedir. Çocuğun okul sistemi ile olan olumlu olumsuz etkileşimlerinin sonuçları sosyal hizmet müdahalesini gerekli kılmaktadır. Bahsedilen etkileşimler; ihmal, istismar, madde bağımlılığı gibi doğrudan ya da gerçekleştirilen rutin hizmetler sonucunda ihtiyaca yönelik olarak gerçekleştirilmektedir. Okul sosyal hizmeti, sorunlara yönelik müdahalede bulunurken çoğunlukla ekosistem yaklaşımını kullanmakta ve çocuğun okul ile alakalı etkileşime girdiği canlı cansız tüm sistem ve alt sistemlerle olan etkileşimini göz önünde bulundurmaktadır. Bu çalışmanın amacı, okul sosyal hizmetinin farklı yönlerini ele alarak genel bir bakış açısı sağlamak ve bu alanda yapılan çalışmalara destek sağlamaktır.

Anahtar kelimeler: Okul sosyal hizmeti, ekosistem yaklaşımı, sosyal hizmet

1. Giriş

Okul, çocuklara hayata dair birçok temel işlevselliği kazandıran bir sistemdir. Bu sistem öncelikle çocukların iyilik halinin arttırılmasında ve sonra buna bağlı olarak toplumun iyilik halinin arttırılmasında hem şimdi hem de ileriye yönelik büyük önem taşır. Sosyal hizmet disiplini ise müdahalesini bu kapsamda koruyucu-önleyici, destekleyici-geliştirici, tedavi ve rehabilite edici biçimde gerçekleştirerek şu anda ve ileriye yönelik toplum refahının sağlanmasını hedeflemektedir. Okul ortamının bu özelliği toplumsal sorunlara yönelik olarak bu sorunların ilerleyen dönemlerdeki durumuna etkisini gözlemleyebileceğimiz ve değişim oluşturmada en etkili sistemlerden birisidir (Kuli, 2018: 6). Bu yönü ile ele alınacak olursa okul sisteminin sosyal açıdan birincil önemi ortaya çıkmaktadır. Okul, gelecekte toplumun devamını oluşturacak bireylerin hemen hepsinin içinde bulunacağı bir sistemi içermektedir. Bu sistem içerisinde bulunan tüm çocuklar belli dönemlerde birbirlerinden farklı ya da aynı sorunlarla karşılaşmaktadır, dolayısıyla okul sistemi içerisinde

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı İletişim: mgulduren21@gmail.com melikelikli@gmail.com

çocukların karşılaşacağı muhtemel sorunların bu dönem içerisinde sağlıklı biçimde profesyonel olarak çözümlenmesi ilerleyen dönemlerde toplumun da refahını önemli düzeyde etkileyecektir.

Okul sistemi, çocuklar ve aileleriyle sürekli etkileşim içerisinde. Bu etkileşimin etkilediği ve etkilendiği birçok sistem bulunmaktadır. Örneklendirecek olursak, aile okulu okul çocuğu, çocuğun içinde bulunduğu sosyal sistem, dolaylı ya da doğrudan okulu etkileyebilir. Çocuğun okul sistemi ile olan olumlu olumsuz etkileşimlerin sonuçları sosyal hizmet müdahalesini gerekli kılar. Bahsedilen etkileşimler ihmal, istismar, madde bağımlılığı gibi doğrudan ya da gerçekleştirilen rutin hizmetler sonucunda ihtiyaç ve gerekliliğe yönelik olarak gerçekleştirilir.

Okul sosyal hizmeti kapsamındaki müdahaleler iki şekilde olabilmektedir. Bunlardan ilki, doğrudan oluşan istismar, travma gibi kriz durumlarına yönelik gerçekleştirilecek müdahaleleri içermekleyen ikincisi ise gerçekleştirilecek rutin hizmetler sonucunda ihtiyaç ve gerekliliğe yönelik olarak sıralanabilir. Bu sistem içerisinde temel olarak okul sosyal hizmeti müdahalesinin amacı, karşılaşabilecek potansiyel barındıran sorunların saptanarak çözüme kavuşturulması ile okul başarı durumunun artırılmasıdır. Bu amaçtan yola çıkarak aile, okul, çocuk ve toplum arasındaki sağlıklı homeostasin sağlanmasıdır.

2. Okul Sosyal Hizmeti

Okul sosyal hizmeti, temelde sürdüreceği tüm çalışmaları çocukların akademik başarısının devamını sağlamak amacıyla gerçekleştirir. Sosyal hizmet mesleği, okul ortamı içerisinde, odak noktasında çocuk olmakla birlikte, ailenin, okulun ya da okul içerisindeki öğrenci grubunun eğitsel ihtiyaçlarının yanında psikososyal ihtiyaçlarının rutin hizmetler sonucu saptanması, raporlanması ve buna yönelik planlamalar yapılarak sorunu ortadan kaldırmaya yönelik, multidisipliner çalışmayı gerekli kılan ve her koşulda çocuğun yüksek yararını gözetir. Bahsedilen özellikleri itibarıyla çocuklara karşı alınacak koruyucu-önleyici tedbirler açısından ayrıca bir öneme de sahip bir meslek olarak eğitim hizmeti içerisinde bulunması gereken birincil öneme sahip disiplinlerden birisidir.

3. Sosyal Hizmetin Rolü ve Önemi

Sosyal hizmet müdahalesi, tıbbi, adli, psikiyatrik, engellilik, yaşlılık gibi birçok alanda gerçekleştirilen önemli disiplinlerden birisidir. Okul sosyal hizmetinin temelini ve amacını daha iyi anlayabilmek için sosyal hizmet mesleğini yeniden anımsamak gerekir. Sosyal hizmet, kişinin kendi kararını tayin hakkını, içinde bulunduğu topluma uyum sağlama potansiyelini kullanmasını ve yine içinde bulunduğu toplumda işlevselliğini kullanmasını, bu yönde gerçekleştireceği olumlu değişim sürecine bilgi, yöntem ve becerileri kullanarak müdahale edebilme yetkisine sahip bir meslektir (Kut, 1988: 16).

Okul sosyal hizmeti, sorunlara yönelik müdahalede bulunurken çoğunlukla ekosistem yaklaşımını kullanmakta olup, çocuğun okul ile alakalı etkileşime girdiği canlı cansız tüm sistem ve alt sistemlerle

olan etkileşimini göz önünde bulundurmaktadır. Bireysel düzeydeki klinik müdahalelerde bile bu yaklaşım önemini korumaktadır.

Çocukların, zamanlarının çoğunu geçirdiği okul ortamı, gelişim aşamalarının yanı sıra içinde bulundukları çevre ile alakalı sorunlar, çocuk, aile ve toplum sistemine etki ettiğinden bu anlamda verilecek profesyonel hizmeti gerekli kılmıştır (Kuli, 2018: 6). Verilecek eğitim hizmetinin, çocukların akademik başarısına etkisi, içinde bulundukları sistem ve sistemlerin getirdiği sorunlar sonucu istenilen düzeyin altına düşebilir, bu durumun biyopsikososyal yönden ele alınması ve bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilerek olumsuz etkilerin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu sorun ya da sorunlar okul ortamlarında çok fazla çeşitlilik göstermektedir. Sosyal hizmet disiplini, sorunların düzeyine göre çözüm aşamalarını planlayarak profesyonel müdahalesini gerçekleştirir. Örneklendirecek olursak, madde bağımlılığında artış saptanan bir okul için, grup çalışmaları planlanabilmekteyken, bir öğrencinin sınıf içerisinde davranışsal sorunlar göstermesi daha çok bireysel düzeyde aile ile etkileşim kurularak çözümlenebilmektedir.

Şiddete, suça yönelme, istismar, çeteleşme, aile içi sorunlar, farklı gelişimsel özellikler gibi çok boyutlu sorunların ele alınmasında profesyonel yaklaşımlara ve ekip çalışmasına gereksinim olduğundan okul ortamlarında farklı disiplinlere de yer verilmelidir (Özbesler ve Duyan, 2009: 20). Sosyal hizmet disiplini, okul sistemi içinde “okul-çocuk-aile-toplum” varyasyonları arasındaki etkileşimsel durumların multidisipliner kapsamda çözümlenmesi için kendine özgü, koordinasyon, vaka yönetimi, bağlantı kuruculuk, kaynak yönetimi gibi profesyonel müdahaleleri gerekli kılar ve çözüm kapsamında her zaman farklı disiplinleri göz önünde bulundurarak planlama gerçekleştirir.

Okul ortamındaki eğitim ihtiyacı, çocukların psikososyal ihtiyaçları yerine ikame edilemez (Duman, 2000: 45). Bu durum, eğitim sistemi içerisinde bütüncüllüğün sağlanmasının önemini vurgulamaktadır. Eğitim sisteminin bütünselliği birçok açıdan değerlendirilebilirken, sosyal hizmet disiplini açısından değerlendirildiğinde ele alınacak terimlerden en önemlisi biyopsikososyal kavramıdır. Son zamanlarda özellikle sağlık alanındaki hizmetlerin bütünselliğini ifade eden bu kavram sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu kavram sağlık hizmetlerini kapsadığı gibi eğitim hizmetini de doğrudan karşılamaktadır. Bir süreci gerektiren eğitim sisteminin, çok yönlü olduğu ve multidisipliner çalışmayı şüphesiz gerekli kılmasıyla verilecek hizmetin en etkili şekilde sağlanması biyolojik, psikolojik ve sosyal etmenlerin ele alınmasıyla sağlanabilir.

“5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu, Çocuk Hakları Sözleşmesi ve bu sözleşmeye dayalı olarak tüm Uluslararası düzenlemelerde bahsi geçen ve çocuğun yüksek yararının gözetildiği uygulamaları sosyal hizmet mesleği içerisinde okul sosyal hizmeti uygulamaları kapsamında görmek mümkündür. Bundan dolayı doğrudan ve dolaylı sosyal hizmet müdahalesine okul ortamlarında gerek olduğu net olarak görülmektedir” (Kuli, 2018: 61). Eğitim sistemi içindeki çocukların bu sistemin getirilerinden

en yüksek biçimde faydalanması amaç edinilirken, çocuğun içinde bulunduğu sorunlar (davranış bozuklukları, ailesel ve çevresel etmenler) göz ardı edilerek bu fayda sağlanamaz.

Aynı zamanda dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da bu hizmet sağlanırken sorunların farkına varılmasına rağmen gerekli profesyonel müdahalenin yapılamamasıdır. Ülkemizde eğitim sisteminin en büyük eksikliklerinden birini oluşturan bu durum, okul sosyal hizmeti müdahalesinin en kısa sürede gerekli profesyoneller tarafından sağlanılmaya başlanması ile ortadan kalkabilir. Eğitim, teorik bir biçimde kusursuz olarak sunulsa bile çocuğun içinde bulunduğu sistemlerin birbiriyle olan etkileşimlerden doğan sorunlar her okulda, her sınıfta ve her çocuğun karşılaşabileceği durumlardandır. Kısaca çocukların içinde bulundukları, aile okul ve toplum sistemleri birbirinden bağımsız değerlendirilemez. Bu nedenle okul sosyal hizmeti “okul-çocuk-aile-toplum” kavramlarını kuramsal olarak ekosistem yaklaşımı kapsamında değerlendirir. Bu sayede bütüncül bir perspektif sağlamaktadır. Bu perspektif eğitime bağlı tüm durumları ve etkileşimleri farklı düzeylerde ele alarak (mikro-mezzo-makro) çocukların eğitim sisteminden en yüksek düzeyde faydalanmalarını sağlamakla beraber multidisipliner çalışmayı da gerekli kılar. Sosyal hizmet müdahalesinin okul sistemi içerisindeki en önemli amaçlarından biri okul başarısının artırılmasıdır. Bu amacın gerektirdiği birçok sosyal hizmet müdahalesi ise şu an mikro (bireysel) boyutta gözüken sorunların ilerleyen dönemde makro (toplumsal) boyuta taşınması ve böylelikle daha büyük bir sosyal sorunun oluşmasını engelleyici niteliğe sahiptir. Okul başarısı, çocuğun içinde bulunduğu eğitim sistemi ile etkileşime giren herhangi bir ya da birçok sistemden dolayı sekteye uğrayabilir. Örneğin, akran zorbalığına maruz kalan bir çocuk okula gitmek istemeyerek devamsızlık sorunu yaşayabilir, bu durum okuldan kaçma gibi davranışları beraberinde getirebilir ve sınıf sistemi ile olumsuz etkileşim yaşamakta olan çocuğun okul başarısı düşüşe geçer. Bazen meydana gelen küçük çapta bir sorun diğer sorunlarında başlangıcı olabilir ve sorun karışık hale gelebilir. Sosyal hizmet müdahalesi bu gibi durumlarda multidisipliner çalışma kapsamında devreye girer.

Eğitim sistemindeki sorunlar ve okulların toplumsal sorunları silmesine yönelik beklentiler dikkate alındığında, sosyal hizmet uzmanları gibi uzmanların okul sisteminin bir parçası olması şaşırtıcı değildir (Zastrow’ dan aktaran İpek, 2018).

Yazımızda daha öncede ele alındığı üzere sosyal hizmet mesleğinin amaçları, koruyucu-önleyici, değiştirici-geliştirici, tedavi ve rehabilite edici olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm sosyal hizmet müdahale ve planlamaları bu amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilirken, sosyal hizmet mesleğinden beklenen önemli gerçeklerden birisi, sorunların ortaya çıkmadan önce önlenmesidir. Bu durum koruyucu-önleyici tedbirler kapsamındaki çalışmaları gerekli kılmaktadır. Okul sosyal hizmeti kapsamında ele alındığında ise ilerleyen dönemin, sağlıklı bireylerinin bulunduğu ortam okul olduğundan sorun ortaya çıkmadan önlenmesi için en gerekli disiplinlerden birisi sosyal hizmettir.

4. Okul Sosyal Hizmet Uzmanının Görevleri

Okul Sosyal Hizmet Uzmanları, bireyin psikososyal gelişimi, psikopatolojik durumlar, grup ve aile dinamikleri, bireylerin sosyoekonomik ve kültürel özellikleri ve değişen yaşam durumlarına uyumda gerekli olan duygusal desteği sağlama gibi konularda eğitimi olan profesyonellerdir. (Hare 1988: 421; Aktaran: Duyan ve Özbesler 2009: 23) Bu bağlamda Okul Sosyal Hizmet Uzmanlarının profesyonel çalışmalarını yürütürken görevlerini detaylıca bilmekte yarar vardır.

4.1. Öğrencinin Gereksinimini Değerlendirme: Öğrencilerin içinde bulundukları gelişim evrelerine uygun olarak fizyolojik, psikolojik ve sosyal boyutta bütüncül yaklaşımla irdeler, inceler ve profesyonel boyutta değerlendirir.

4.2. Program Planlama ve Değerlendirme: Okul Sosyal Hizmet Uzmanı okul ortamında ekip çalışması kapsamında öğrenci, öğretmenler, idare ve ailelerle biyopsikososyal açıdan geliştirici-değiştirici etkinlik, eğitim, seminer gibi programlar düzenleyerek mesleki bilgi ve görüşleriyle destekleyici katkı sağlayabilir.

4.3. Doğrudan Müdahale Yöntemi: Okul Sosyal Hizmet Uzmanı öğrenciye yönelik tehdit içeren bir unsur gördüğünde veya öğrencinin tam iyilik halini zedeleyecek durum fark ettiğinde olaya direkt müdahale ederek krizi durduracak nitelikte çalışmalar yapabilir.

4.4. Savunuculuk: Okul Sosyal Hizmet Uzmanı yasa, yükümlülük ve kurallar çerçevesine öğrencinin entegresini kolaylaştırmak açısından yaklaşımda bulunur ve bu bağlamda işbirliği ile çalışmalar yürütür.

4.5. Konsültasyon / Liyezon: Okul Sosyal Hizmet Uzmanı okulda çalışan diğer meslek elemanları ile ekip çalışması yaparak koordine edici ve ortaklaşa hareketi sağlamak açısından çalışmalar yürütür.

4.6. Koordinasyon / İşbirliği: Okul Sosyal Hizmet Uzmanı öğrencinin sosyal çevresi olan aile-okul-toplum yani doğrudan etkileneceği noktalarda koordinasyon ve işbirliği sağlayarak olumsuz etkilendiği veya etkileneceği noktalarda devreye girerek etkileri minimal düzeye çeker.

4.7. Yönetim / Organizasyon: Okul Sosyal Hizmet Uzmanı vaka yönetimi ve organizasyonların sistematik olması açısından çalışmalar yürütür

5. Vaka Çözümlemesinde Uygulanacak Aşamalar

5.1. Sisteme Giriş ve İlk Görüşmeler

Bu aşama sorunun fark edilmesiyle beraber, sorunun ortadan kaldırılmasına yönelik müdahalenin planlanması için gerekli görüşme ve gözlemlerin yapıldığı aşamadır.

5.2. Soruna Yönelik Ekosistem Haritasının Çıkarılması

Soruna ilişkin genel bilgilerin edinilmesi üzerine, bu bilgiler ekosistem yaklaşımı ile ele alınarak bir harita oluşturulur. Harita, öncelikle çocuk olmak üzere aile, okul ve bu etmenlerin etkileşime girdiği tüm sistem ve alt sistemleri ortaya koyarak profesyonel bir taslağın hazırlanma sürecini ifade eder. Ortaya koyulan sistemlerin sorun üzerindeki etkileri ele alınır ve bu süreç içerisinde çözümün hangi

sistem ile nasıl gerçekleştirileceği “çevresi içinde birey” odağında gerçekleştirilir. Bu aşama soruna yönelik müdahalenin planlandığı kemik aşamadır.

5.3. Değişim Vizyonu Oluşturma

Sorun birçok sistemin ve alt sistemin, bireylerin değişim ve gelişimini gerekli kıldığından bu aşamada bir önceki aşamanın verileri kullanılarak hangi noktalarda değişimin gerekli olduğu üzerine yoğunlaşır. Değişim ve gelişim birçok durumu gerektirebilir. Burada değişim bazen sistemleri, kurumları temsil edebilirken diğer yandan ise bireylerin davranışsal değişimlerini niteleyebilmektedir.

5.4. Koordinasyon ve İletişim

Koordinasyon, soruna yönelik olarak planlanan müdahale için gerekli olan sistemler arası koordinasyonun sağlanması durumudur. Bunu genellikle uzman gerçekleştirir kişiler sistemi ya da kurumlar sistemi arasında koordinasyon ve iletişim sağlayarak müdahalenin devamını sağlar. Bu aynı zamanda sosyal hizmet uzmanının en önemli rolleri arasında yer almaktadır.

5.5. Değerlendirme

Yapılan tüm müdahale ve planlamaların, hedefler doğrultusundaki durumunun anlaşılmasını sağlayan, planlamaların şimdiye kadar ortaya koyulmuş sonuçlar üzerinden incelenerek yeni ihtiyaç ve gerekliliklerin saptanması işlevini gören aşamadır.

5.6. Sonlandırma

Sosyal hizmet müdahalelerinde bu aşama, müracaatçı sisteminin yeterli işlevselliği kazanmasıyla gerçekleşir.

5.7. İzleme ve Takip

Bu aşama, müracaatçı sisteminin müdahale sonrasında belli aralıklarla takibe alınması, iletişime geçilmesiyle gerçekleşir. Buradaki amaç, müracaatçı sisteminin aynı ya da daha farklı sorunlarla karşılaşması durumunda yeni bir destek planı oluşturmak ve daha önceki aşamada kaydedilen gelişmeleri kullanabilmesini sağlamaktır.

Vaka, okul sosyal hizmeti kapsamında ele alındığından çözümleme ve bilgilendirme aşamaları okul sosyal hizmetinde sıklıkla kullanılan ekosistem yaklaşımı açısından değerlendirilmiş olup vakalar ve alan değiştiğinde müdahale planı ve yaklaşımlar da bu kapsamda bazı değişiklikler gösterebilir.

Detaylıca açıklanacak olan vaka yukarıda belirtilen basamaklar dahilinde değerlendirilecektir.

6. Vaka Tanıtımı ve Çözümlemesi

Ela, bir ortaokulda Okul Sosyal Hizmet Uzmanı olarak çalışmaktadır. Görev yaptığı okulda, psikolojik danışma ve rehberlik öğretmeni bulunmadığı için rehberlik servisini tek başına idare etmektedir. Kendine ait görüşme yapabileceği bir odaya sahiptir.

6.1. Sisteme Giriş ve İlk Görüşme

Ela çarşamba günü koridorda bir kız çocuğunun etrafında 10 öğrencinin bulunduğunu, yüksek sesle ve hakaret içerikli sözlü zorbalık yapıldığına şahit olmuştur. Akran zorbalığına maruz kalan öğrenciyi araştırdığında ve dosyasını incelediğinde isminin Ezgi olduğunu, 6. sınıfa gittiğini, derslerinde başarısız ve öz bakımının yetersiz olduğunu, hiç arkadaşının da olmadığını öğrenmiş aile bilgilerinin yetersiz olduğunu, velisinin hangi mesleğe mensup olduğu bilgisinin kayıtlarda bulunmadığını saptamıştır. Öğrenci ile alakalı sadece ev adresine ve telefon numarasına ulaşmıştır. Sınıf rehberlik dersi saatinde, Ezgi ile bireysel görüşme yapmak istediğini belirterek sınıf öğretmeninden gerekli izni almıştır. Ezgi ile yaptığı görüşme sonucunda 3 yaşında erkek kardeşinin olduğunu ve kardeşinin bakımının yetersiz olmasından kaynaklı durumu içselleştirdiğini ve çok üzüldüğünü belirtmiştir. Anne ve babasının mesleği sorulduğunda ise kızarmış ve gözleri dolmuştur. Kendini iyi hissettiğinde ise babasının çalışmadığını, annesinin ise bedenini para karşılığı 3. şahıslar tarafından kullanılmasına müsaade ettiğini aktarmıştır. Babasının zaman zaman annesine fiziksel olarak şiddet uyguladığını da belirtmiştir. Yaşadıkları evi hiç sevmediğini çünkü rutubet koktuğunu, bodrum katında olduğunu, camlarının küçücük olduğunu, evin dağınık ve pis olduğunu belirtip, en büyük hayalininse büyük pencerelere sahip güneşi görebileceği tertemiz bir evinin olması olduğunu anlatmıştır. Aslında okumak ve subay olmak istediğini ancak ders çalışmaya fırsat bulamadığını, fırsat bulduğunda ise babasının kendisini dövdüğünü, ortaokulu bitirdiğinde ev karşılığı Ezgi'yi evlendireceğini söylediğini belirtmiştir. Ezgi çok korktuğunu ve kime sığınacağını da bilmediğini, babasına da engel olamayacağını düşündüğünden dolayı çözümü olmadığını belirtmiştir. Annesinin de 'yuvanı bulursun, birine ait olursun, evlilik güzeldir' şeklinde konuşarak babasıyla hemfikir olduğunu aktarmıştır. Ezgi'ye bu durumun yansıması ise yalnızlık, çaresizlik, kendini güçsüz görme ve aşağılık kompleksi olarak dönüş yapmıştır. Bütüncül yaklaşmanın önemi ve Ezgi'nin ailesinden kaynaklı problemler olduğundan dolayı ev ziyaretine gitmenin, ailesinden detaylı bilgi almanın, işbirliği yapmaya davet etmenin yararlı olacağı kanısına varılmıştır. Okulda kayıtlı olan iletişim numarasından ulaşamadığından, 3 gün sonra haber verilemeden ev ziyareti yapılmıştır. Sabah 10.00'da kapı çalınmış, uzun bir süre sonra anne uyku halinde kapıyı açmıştır. Ağır makyajını çıkarmadan uyuduğu göze çarpmaktadır. Ela Okul Sosyal Hizmet Uzmanı olduğunu belirterek kendini tanıtmış ve Ezgi'nin annesi Selda Hanım tarafından içeriye davet edilmiştir. Yapılan görüşme sonucunda Selda Hanım'ın çaresizlikten bu işi yaptığını, kocasının zorladığını ifade etmiştir. Ancak parasızlığın çok zor bir şey olduğunu ve bu işin tam zamanlı bir yerde çalışmaktan daha çok para kazandırdığı için çaresizliğine de çözüm bulmaya çalışmadığını belirterek ikircikli yanıt vermiştir. Ela'nın içinde bulunduğu durum ve akran zorbalığına maruz kaldığı belirtildiğinde ise bu duruma çok aldırış etmediği anlaşılmıştır. Kendisinin de komşulardan ve esnaftan benzer tepkiler aldığını aktarmıştır. Eşi Zafer Bey ile görüşme yapmak konusunda fikir beyanı yapıldığında ise bunun iyi bir fikir olmadığını, öfkesini kontrol edemediğini, herkese karşı fiziksel şiddet uygulayabileceğini belirtmiştir. Zafer Bey'in, öz anne

babasına karşı da fiziksel şiddet uyguladığı bilgisine ulaşılmıştır. Alınan bu bilgilerden sonra ev ziyareti sonlandırılmıştır.

Ezgi'nin okuldaki davranışları gözlemlendiğinde ve öğretmenler ile görüşme yapıldığında sessiz, sakin, içine kapanık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hiç arkadaşı olmayan Ezgi bu durumu şu şekilde ifade etmektedir; 'Sınıf arkadaşlarımdan anneleri çocuklarını benimle arkadaş olmamaları yönünde uyarmışlar, çünkü annemin yaptığı iş kabul edilebilir değilmiş'. Çevreden gelen bu tutumların daha da kötü hissettirdiğini, alay edenleri ise içinden dövdüğünü çoğu kez hayal ettiğini ancak dışarı bu öfkesini vurmadığını, o gücü kendinde bulamadığını, susmanın kendisi gibi insanlar için en doğrusu olduğunu anladığını aktarmıştır. Ezgi şuan tek istediği şeyin mutlu huzurlu bir hayat olduğunu belirtmiştir.

6.2. Soruna Yönelik Ekosistem Haritasının Çıkarılması ve Değerlendirilmesi

Ela'nın ev ziyareti, Ezgi'nin öğretmenleriyle yapılan görüşmeler ve Ezgi ile gerçekleştirilen bireysel görüşme Ekosistem Haritasının çıkarılması konusunda vakaya ışık tutmuştur. Bu durumun Ezgi'de ki etkileri kısaca ya babam bana da aynı şeyi yaparsa korkusu, annesinin çevre tarafından algılayış biçimleri ve zorbalığın da bu olaydan doğru olması, yetersiz bakım ve ihtiyaçların giderilmesi, erkeklere karşı nefret olgusunun gelişmesi, kendisini değersizleştirme ve ötekileştirme olarak özetlenebilir. Ekosistem Haritasını çıkarırken bu vaka üzerinde uygulanması gereken, birincil öneme sahip durumlar ele alınacaktır. Uzman, Ezgi'nin durumu ile alakalı ekosistem haritasını çıkarır. Bu aşamada Ezginin etkileşimde bulunduğu ilk sistem aile olduğundan aile sistemi değerlendirilir. Bu sistem içerisinde birincil öneme sahip etkileşim anne-baba sistemidir. Ezgi anne-baba alt sisteminin oldukça olumsuz iletişimine şahit olmaktadır. Bu durum ihmal ve istismarı beraberinde getiren önemli bir etkidir. Anne-çocuk ve baba-çocuk alt sistemleri işlevini yerine getiremediğinden sağlıklı olarak değerlendirilir. Burada annenin bireysel sorunlarının etkisinden kurtulamaması ve eşi tarafından gösterilen şiddet durumunun sistematik olması nedeniyle çocuk alt sistemleriyle sağlıklı işlevsellik gösterememektedir. Baba, aile içerisinde bir iletişime sahip olmamakla beraber aile ile etkileşimi sadece eşine gösterdiği bir takım şiddet olayları ve zorbalıkları kapsamaktadır. Bu anne-baba alt sistemi okul sistemi ile iletişime geçmediği için okul sistemi sadece Ezgi'nin etkileşimde bulunduğu ikinci bir sistemdir. Buna bağlı olarak okul-aile işlevselliklerinin oldukça yetersiz düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durumda ciddi bir ihmalden söz edilebilir. Ezgi okul sisteminde arkadaşları ile sağlıklı etkileşimde bulunamaması durumundan dolayı okul başarısı buna bağlı olarak düşmektedir. Sınıf içinde Ezgi'nin bu duruma bağlı olarak dışlanmaya maruz kaldığı açıkça gözlemlenmektedir. Öğretmen-öğrenci alt sistemine bakıldığında öğretmenin durumun farkında olması ile bu konuda profesyonel destek istemesi bu sistemin işlevselliğini bu noktada yerine getirdiğini göstermektedir. Son olarak ailenin ya da Ezgi'nin farklı bir sosyal destek mekanizmasıyla etkileşimde bulunmadığı, bundan ayrı olarak bir kamu sistemi ile de destek noktasında etkileşimlerinin bulunmadığı yapılan görüşmeler sonucunda saptanmıştır.

6.3. Değişim Vizyonu Oluşturma

Sistem ve alt sistemler değerlendirildikten sonra uzman, Ezgi için gerekli planlamaları yapar ve birincil öneme sahip sorunları ortadan kaldırmaya yönelik planları uygulamaya koyar. Ezgi'nin ailesi ile yapılan görüşmeler sonucunda uzman, çocuğun ciddi şekilde ihmal ve istismara maruz kaldığını gözlemiştir. Çocuğun içinde bulunduğu aile ortamı, sağlık koşulları, eğitim tedbiri ile kısa sürede barındıramayacağı göz önünde bulundurulmuştur. Uzman, Ezgi'ye 5395 Çocuk Koruma Kanunu kapsamında acil korunma kararı çıkarılması için Sosyal Hizmet Merkezi'ne konu intikal ettirilecektir. Akran zorbalığı yapan çocuklarla da bu ve benzeri konularda eğitici tedbirler alınacak ve yapılması gereken davranışlar bu şekilde öğretilecektir. Anneye İŞKUR kapsamında sürekliliği olan ve görece daha düzenli olan bir işte çalışması konusunda desteklenecektir. Ezgi'nin küçük kardeşi için ücretsiz veya düşük ücretli bir kamu kreş hizmeti sağlanacaktır. Babaya ilişkin olarak davranış sorunlarının ortadan kaldırılması ve meslek edinmesi konusundaki işlevselliğini arttırmaya yönelik ŞÖNİM ile bağlantı kurulacaktır.

6.4. Koordinasyon ve İletişim

Değişim vizyonu aşamasında acil ihtiyaçlar ve müdahale yöntemleri belirlenmiştir. Okul Sosyal Hizmet Uzmanı Ela Çocuk Koruma Kanunu Kapsamında acil korunma kararı için Sosyal Hizmet Merkezi'ne dilekçe yazarak bildiri gerçekleştirmiştir. Bu kanun kapsamında korunma en fazla 30 gün olacağından dolayı geçici bir durumdur. Uzatılması veya acil korunma kararının bitirilmesi hâkim kararına ve sosyal hizmet uzmanı görüşlerine bağlı olacaktır. Ezgi'nin korunma kararı çıktığında Ela, aile ile danışmanlık tedbiri kapsamında görüşmeler yapmak adına anne Selda Hanım'la konuşmuş ve sistematik olarak bu bağlamda görüşüleceği yönünde anlaşmaya varılmıştır. Mevcut para kazanım yolunun kişisel haklara saldırıya açık olması, aile dinamik ve esenliğinde çarpık yapılanma olarak yansması sebebiyle İŞKUR'a yönlendirilen Selda Hanım, kurum aracılığıyla hastaneye temizlik görevlisi olarak işe başlamıştır. Okulda akran zorbalığı yapan çocuklarla yönelik iyileştirici geliştirici ve rehberlik edici sosyal hizmet sunuldu. Sonrası için Ezgi ve Ezgi gibi risk faktörü taşıyan çocuklara yönelik kaos ortamını ortadan kaldırmaya yönelik çalışma faaliyeti düşüncesiyle hareket edildi. Ezgi ile sistematik olarak görüşmelere devam edilmiş, kendini ifade etmesi, okulda zorbalık yapanlara karşı sergileyeceği tavır ve duruş hakkında detaylı konuşulmuş, hedeflediği meslek doğrultusunda yol alabileceği ve istiyorsa pes etmemesi yönünde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Baba için ŞÖNİM personellerinden bir sosyal hizmet uzmanı ile bağlantı kurularak bilgi alınmıştır.

6.5. Değerlendirme

Okul Sosyal Hizmet Uzmanı ve aile 5 aylık bir süre de birlikte çalışmışlardır. Ailenin farklı üyeleri ile birlikte (Anne Selda Hanım, 3 yaşında ki kardeşin kreşi ve Ezgi) çalışma yapılmıştır. Ezgi ile Ela 2 haftada bir olmak üzere okulda bireysel görüşmelerini yapmıştır. Toplamda 10 bireysel görüşme yapılarak Ezgi'nin içerisinde saklı tuttuğu duyguları ifade etmesi adına desteklenmiş, hedeflerini belirlemede ve gerçekleştirmek adına kararlı tutumu geliştirilmiş, zorbalık yapıldığında buna sessiz

kalmak yerine müracaat edebileceği kurumlar, kişiler öğretilmiş, yitirmiş olduğu benlik saygısı kazanımı için güçlendirilmiştir. Selda Hanım ile yapılan 2 görüşme de ise yapmış olduğu meslek ve toplumdan bu doğrultu da gelen tepkiler üzerine konuşmalar gerçekleştirilmiştir. Selda Hanım sadece maddi anlamda daha rahat etmek ve eşini karşısına almamak adına bu mesleği tercih ettiğini ancak içten içe de istemediğini ifade ettiğinde ona yardımcı olmak adına İŞKUR ile bağlantı kurulmuştur. Nitekim kendisine de düzenli saati olan ve aileyi zora sokmayacak nitelikte geliri olan bir işe yönlendirilmiştir. Babanın ise anneye uyguladığı ekonomik ve fiziksel şiddet göz önünde bulundurularak ŞÖNİM'e yönlendirilmiştir, eğitim ve rehabilitasyon programına devam etmesi sağlanmıştır. Babanın bu programdan sonra meslek edindirme programına da başlaması için görüşmeler oradaki uzmanlar tarafında gerçekleştirilecektir.

6.6. Sonlandırma

Aile ile gerçekleştirilen görüşmelerin sonunda Ela, sürecin sona erdiği bilgisini aile ile yeniden son bir toplantı düzenleyerek açıklamış ve süreç ile alakalı herhangi bir sorun olduğunda kendisine ulaşabileceklerini belirterek son görüşmeyi bu şekilde bitirmiştir.

6.7. İzleme ve Takip

Ela, aileye ilişkin süreçleri belli aralıklarla etkileşime girilen kurum, personel ile iletişime geçerek sağlayacaktır. Bu süre içerisinde yeni bir sorun ya da önceki sorunlara yönelik farklı bir durum ortaya çıkarsa müracaatçılarına yönelik yeniden destek sağlama, gerekli rolleri kullanma, yeni bir görüşme ayarlama gibi müdahalelerin planlamasını bu aşamada yapacaktır.

7. Sonuç

İncelemeler sonucunda elde edilen tüm bilgilerden yola çıkacak olursak, okul sosyal hizmeti alanının mikro düzeyden makro düzeye olan etkisi kaçınılmaz olmakla beraber büyük önem taşımaktadır. Okul ortamı çocukların birçok sorununu biyopsikososyal yönden gözlemlemek ve saptamak açısından ciddi derecede önem taşır. Bu durum çocuk refahı gibi önemli bir olguyla da birleştirildiğinde ülkemiz adına ortaya önemli bir sorun çıkmaktadır. Ülkemizdeki okul ortamlarında çocukların özellikle psikososyal sorunlarının varlığından haberdar olunmasına rağmen gerekli hizmet bu sistem içerisinde sağlanmamaktadır. Özellikle çocuk alanında iyileştirici ve tedavi edici tedbirler yerine koruyucu-önleyici tedbirlerin kullanılarak birçok sosyal sorunun toplum ve çocuk refahının yükseltilmesi adına önüne geçilmesi, sosyal hizmet disiplini diğer disiplinlerden ayıran en büyük özellikler arasındadır. Bu açıdan ele alındığında, okul sosyal hizmeti müdahalesi sunumu için sosyal hizmet uzmanlarına da söz hakkı doğmakla beraber önemli bir sorumluluğu da bizlere yüklemektedir. Bu konunun bizler için önemi, okul sosyal hizmetinin ülkemizde yeni bir uygulama alanı olarak ortaya çıkması ve uygulamaya geçirilirken çalışma ortamı, şartları ve temel kuramsal gerekliliklerin hukuksal doğrultuda olması gerektiği gibi gerçekleştirilmesi açısından ortaya çıkmaktadır.

Kaynakça

- DUMAN, N. (2000, Nisan). Ankara Liselerinde Çeteye Katılma Potansiyeli Olan Öğrenci Grupları ve Okul Sosyal Hizmeti. Ankara, Türkiye.
- İpek, M. (2018, Eylül). Okul Sosyal Hizmeti Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Refah Düzeylerinin Devamsızlık Durumlarına Etkisi. İstanbul, Türkiye.
- Kuli, G. (2018). Okul Ortamlarında Sosyal Hizmet Uygulaması İhtiyacı: Rehber Öğretmenlerin Okul Sosyal Hizmetiyle İlgili Düşünceleri Üzerine Bir Araştırma. Manisa, Türkiye.
- KUT, S. (1988). *Sosyal Hizmet Mesleğinin Nitelikleri Temel Unsurları ve Müdahale Yöntemleri*. Ankara, Türkiye.
- Özbesler, C., & Duyan, V. (2009). Okul Ortamlarında Sosyal Hizmet. *Eğitim ve Bilim*.
- Özdemir, S. G. (2018, Haziran). Okul Sosyal Hizmeti Bağlamında Cinsel İstismarı Önleme Eğitiminin 8-11 Yaş Grubundaki Çocukların Farkındalık Düzeyine Etkisi. Kocaeli, Türkiye.

ÇOCUK ADALET SİSTEMİ İÇERİSİNDE SOSYAL HİZMET UZMANININ ROLÜ

Seda AKÇO BİLEN¹

Çocuğa Özgü Adalet

Çocuk adalet sistemi dar anlamı ile adalet sisteminin suç sayılan bir davranışı gerçekleştiren çocukla ilgilenen kısmını ifade etmek üzere kullanılmaktadır. Daha genel olarak adalet sisteminin çocukla ilgilendiği bütün alanlarını ifade edecek biçimde de kullanılabilir. Bu yazıda dar anlamı ile kullanılacaktır.

Suç işleyen bir çocukla adalet sisteminin ilgilenme amacı; Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesinde, çocuğun topluma kazandırılması ve toplumda yapıcı bir rol üstlenmesini sağlamak olarak tarif edilmektedir (ÇHS 40). Amaç tarifi yerinde olduğu önemli bir tartışma konusu olmakla birlikte bu yazının amacını aşmaktadır. Şunu tespit etmek yeterli olacaktır: Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, suç işlediği iddia olunan çocukla ilgilenirken adalet sisteminin ceza adaletinin amaçları ile değil; çocuğa özgü amaçlarla ilgilenilmesini istemektedir. Ceza adaleti, failin tespit edilip cezalandırılması suretiyle bozulan toplumsal dengeyi yeniden kurmaya çalışırken; çocuk adalet sistemi failin toplumsallaşmasını desteklenmesini ve sorumluluk duygusunun geliştirilmesini amaçlamalıdır.

Pekin Kuralları², çocuk adalet sisteminin en önemli iki hedefini şöyle belirlemektedir (Kural 5):

- 1) Çocuğun durumunun iyileştirilmesi,
- 2) Çocuğun yaşı ve eylemin ağırlığı ile orantılı bir tepki verilmesinin sağlanması.

Bu amaçlara erişilebilmesi için adalet sisteminin çocuğun kişisel koşullarını göz önüne alması gerekmektedir. Burada kişisel koşullar ile kastedilen; çocuğun sosyal durumu, aile durumu, suçla ortaya çıkan zarar ya da kişisel koşullar üzerine etki yapan diğer konulardır. Bunun içinde çocuğun verdiği zararı tazmin için gösterdiği gayret ya da sağlıklı ve yararlı bir yasama dönme arzusu gibi motivasyonunun da bulunduğu kabul edilmektedir.

Çocuk Koruma Kanunu da amaç maddesinde (md.1); Kanunun amacı, çocuğun haklarının korunması ve hak ve esenliğinin güvence altına alınması, olarak tarif etmektedir. Kanun, korunma ihtiyacı olan çocuk için de suça sürüklenen çocuk için de aynı amacı belirlemek suretiyle aslında bunların aynı çocuklar olarak gördüğünü beyan etmektedir.

İşte tam bu nedenle, çocuk adalet sistemi başka disiplinlerin bilgisine başvurmak ve onlarla işbirliği yapmak zorundadır. Bunların başında da, çocuğun içinde bulunduğu sosyal koşulların, ailesinin ve

¹ Avukat

² Birleşmiş Milletler Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında Asgari Standart Kurallar (Pekin (Beijing) Kuralları)

kendisinin kişisel özelliklerinin anlaşılmasını sağlayacak sosyal çalışma disiplini gelmektedir. Bir başka deyişle çocuk adalet sisteminin amaca uygun çalışabilmesi için mutlaka çoklu disiplinli bir alan olması gerekmektedir.

Çoklu Disiplin İhtiyacının Karşılanmasında Türk Hukukunun İzlediği Rol

Türk hukuku, bir başka disiplinin katkısına ihtiyaç duyduğu alanlar ortaya çıktıkça bir düzenleme yaparak ihtiyacı sağlamaya çalışmaktadır. Bu yaklaşım, baştan amaca uygun bir sistem tasarımı yapmaya göre bazı sakıncaları da beraberinde getirmektedir. Bu sakıncaların başında, disiplinler arası sınırların ihlal edilmesi gelmektedir. Bir diğer sakınca ise bazı alanların boşlukta kalması, düzenlenmemiş olmasıdır.

Disiplinler arası sınırların ihlaline en önemli örnek “sosyal çalışma görevlisi” tanımıdır. Sosyal çalışma görevlisi, 2005 yılında kabul edilen Çocuk Koruma Kanunu ile literatüre girmiş bir kavramdır. Girme sebebi de, Kanun hazırlanırken bütün il ve ilçelerde çocuk mahkemelerinin kurulması ve her çocuk mahkemesinde bir uzman bulunması istenirken Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu’nun bu ihtiyacı karşılayacak sayıda mezuniyet veremeyecek olmasıdır. Kavram, Kanun’a TBMM alt komisyonunda eklenmiştir. Komisyonunda iki seçenek üzerinde durulmuştur; Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu’nun¹ mezun sayısını arttırması veya Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu’nun mahkemelerin ihtiyacını karşılaması. Bir üçüncü seçenek ise yargılanan bütün çocuklar için sosyal inceleme yaptırılması talebinden vazgeçilmesiydi ki, bu öneri komisyon üyeleri tarafından tartışma dışı olarak görülüyordu. Bu taleplerin hiç birinde mutabakat sağlanamayınca, ilgili disiplinlerin temsilcilerinin oluru ile bir orta yol olarak, sosyal hizmet uzmanlarının yanında psikolog ve psikolojik danışmanların da ek bir eğitim alarak mahkemeler nezdinde görevlendirilmesine karar verildi. Bu öneri yapılırken ve olur verilirken hedef, alanın ihtiyacını karşılayacak sosyal hizmet uzmanı bulununcaya kadar bir geçici yol bulmaktı. Geçici de olsa bu süre içerisinde istihdam edilecek diğer disiplinlerden gelen kişilere ek bir eğitim vererek sosyal inceleme yapma ve sosyal inceleme raporu yazma becerisinin kazandırılacağı umuluyordu. Her iki beklenti de karşılanmadığı gibi, tam tersine, mahkeme nezdinde görevlendirilmek farklı disiplinler için bir hak veya olanakmış gibi görülmeye başlandı. Örneğin “psikolog varsa neden çocuk gelişimci yok” gibi bir tartışma yapılır oldu. Bunun etkisi ile 2012 yılında kabul edilen bir torba Kanun², bu kavramın kapsamını iyice genişletti. Öte yandan, başta amaçlandığı gibi bir eğitim planlanmadığı için farklı mesleki formasyonlara sahip kişiler, mahkemelerin nezdinde kendi mesleklerini icra edeceklerini düşündüler. Oysa örneğin mahkemede aile danışmanlığı yapılamaz veya terapi uygulanamaz ya da bir çocuğun ihtiyacına uygun bir eğitim programı hazırlanamaz.

¹ Çocuk Koruma Kanunu, hazırlıklarının yapıldığı 2002 – 2005 yılları arasında, şu anda Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü olarak hizmet veren eğitim kurumunun adı Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu’dur. <http://www.shy.hacettepe.edu.tr/tr/menu/tarihce-9>

² Bireysel Emeklilik Tasarruf Ve Yatırım Sistemi Kanunu İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun md. 38 Kanun No: 6327 Kabul tarihi 13.06.2012 RG.28338/29.06.2012

Bazı davalarda, hakkında karar verilecek kişi ile ilgili bu tür bilgilere veya tedbirlere ihtiyaç olabilir. Bu durumda bu ihtiyacın mahkeme dışında ilgili alanda çalışma yapan meslek elemanlarından hizmet almak gerekir. Yargılama faaliyeti sırasında yapılacak olan çocuğu tanıma ve çocuğun yararına uygun toplumsal olanakları belirlemektir. Dolayısıyla ihtiyaç olan bir sosyal incelemedir.

Sosyal Hizmet Uzmanının Çocuk Mahkemesinde Üstlendiği Görev

Zaman içerisinde mahkemede görevlendirilecek kişilerin formasyonlarının yanı sıra görevlendirilen kişilere yüklenen görev ve sorumluluklar bakımından da karışıklıklar doğmuştur.

Bu kez bir sosyal hizmet uzmanının çocuk mahkemeleri nezdinde üstlendiği görevlere bakalım. Bunlardan bir kısmı da aslında sosyal hizmet uzmanlarının formasyonları ile uyumlu değildir.

Çocuk adalet sistemi içerisinde sosyal hizmet uzmanları, ‘sosyal çalışma görevlisi’ unvanı ile istihdam edilen diğer meslek elemanları ile birlikte birden fazla görev üstlenmektedir:

- 1) Bir suç işlediği iddia olunan çocuk hakkında sosyal inceleme yapmak ve rapor yazmak
- 2) Çocuğun ifadesinin alınması sırasında yanında bulunmak
- 3) Adli görüşme yapmak
- 4) Denetim görevlisi olarak tedbir kararlarının uygulanmasını denetlemek ve çocuğa rehberlik etmek
- 5) Ceza infaz kurumlarında psiko – sosyal programların uygulanmasını sağlamak

Bu görevlerin her biri farklı roller ve sorumluluklar gerektirmektedir.

Sosyal inceleme yapmak

Çocuk Koruma Kanunu, çocuk hakkında tedbir kararı verilmeden önce sosyal inceleme yaptırılabilceğini öngörmektedir (md. 7). Ancak eğer yaptırılmaması gerektiği düşünülüyorsa, bunun gerekçesinin kararda gösterilmesi gerekmektedir (md. 35). Böylece, çocuk hakkında karar verilmeden önce çoklu disiplinli çalışmanın güvence altına alınması, ancak gerçekten ihtiyaç olmayan çok basit haller için de kaynak ve zaman isafının önlenmesi hedeflenmiştir.

Aldığı mesleki formasyon nedeniyle, sosyal inceleme yapmak sadece sosyal hizmet uzmanı tarafından yerine getirilmesi gereken görevlerdir. Kanunda sosyal çalışma görevlisi olarak başka meslek mensuplarının görevlendirilebileceklerinin öngörülmüş olması, bu kişilerin sosyal inceleme yapmak üzere görevlendirilmelerini tarafların kabul etmek zorunda oldukları anlamına gelmez.

Çocuk hakkında sosyal inceleme yapıp, rapor hazırlayacak kişinin rolü bizim sistemimizde ‘bilirkişilik’tir. Çünkü hâkimin hukuk eğitimi ile sahip olamayacağı bir bilgidan yararlanması ve bunu hükümde dikkate alması, bizim sistemimizde ancak bilirkişilik ile mümkündür. Bu niteleme birçok meslek elemanı tarafından, uzmanın görüşüne yeterli değerin verilmesini engelleyen bir yorum olarak görülmektedir. Oysa hâkimin kararını oluştururken sosyal inceleme raporuna yeterli yer vermemesinin sebebi, bu raporun bilirkişi raporu olma özelliğinden kaynaklanmadığını, diğer bilirkişi raporları ile

ilişkiye bakarak söyleyebiliriz. Neden kaynaklandığını araştırmaya dayalı olarak söylemek, tartışmanın selameti bakımından önemlidir.

Oysa hukukten bilirkişilik, bir anlamda karara katılıma da olanak veren bir roldür. Zira Ceza Muhakemesi Kanunu, “Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınması” demektedir (md. 63). Bunun ötesinde sosyal hizmet uzmanının heyetin bir üyesi olabilmesi için Anayasa’da değişiklik yapmak gerekir (md.138).

Burada önemli bir başka tartışma konusu bilirkişinin tarafsız ve bağımsızlığı ilkeleridir. Sosyal hizmet uzmanlarının istihdam biçimi açısından bunu tartışmak gerekir.

Sosyal çalışma görevlilerinin Cumhuriyet Savcılığı nezdinde görevlendirilmemeleri, iddia makamının idari rolü nedeniyle doğacak bağımsızlık ve tarafsızlık tartışmasından onları koruma amacı taşımaktadır. Bu nedenle mahkeme nezdinde görevlendirilmişlerdir. Ancak sicil amiri olarak bağı olduğu hâkim tarafsız ve bağımsız olsa dahi, ona bağı olarak çalışan sosyal çalışma görevlisinin tarafsız ve bağımsız olmasının mümkün olup olmadığı çok tartışılmamıştır.

Görevi açısından bakıldığında da suça sürüklenen çocukla ilgili inceleme yapan sosyal hizmet uzmanı aslında taraf bilirkişisi gibidir. Bu inceleme münhasıran suça sürüklenen çocuğun mahkemece tanınmasını sağlamak ve onunla ilgili başvurulabilecek karar olanakları hakkında oy ve görüş almak için yapılmaktadır.

Çocuğun ifadesinin alınması sırasında yanında bulunmak

Çocuk Koruma Kanunu, suça sürüklenen çocuğun ifadesinin alınması ve sorgusu sırasında yanında “sosyal çalışma görevlisi” bulundurulabileceğini öngörmektedir (md.34.1.b). Burada amaç, çocuğun yargılama sürecine etkin katılımını desteklemektir. Nitekim Güveç & Türkiye kararında İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi çocuğun yanında uzman bulunmasını bir adil yargılanma kriteri olduğunu söylemektedir: “Bu bağlamda “etkili katılım”, sanığın yargılama sürecinin niteliği ile, uygulanabilecek her türlü cezanın ehemmiyeti de dahil olmak üzere, kendisi için söz konusu olan riskleri etraflica kavradığı varsayımını içinde barındırır (bkz. en yakın tarihli olan Timergaliyev — Rusya, no. 40631/02, 14 Ekim 2008 ve bu kararda anılan kararlar). “Etkili katılım” kavramı ayrıca, sanığın, örneğin, gerekliyse bir çevirmen, avukat, sosyal yardım uzmanı veya arkadaşının yardımıyla mahkemede genel olarak nelerden bahsedildiğini anlayabilmesini gerektirir. Sanığın, iddia makamı tanıklarının söylediklerini anlayabilmesi ve temsil ediliyorsa, savunma avukatına olayları kendi anlatımıyla aktarabilmesi, katılmadığı ifadeleri belirtmesi ve mahkemenin savunma için ortaya konulması gerekli olguların farkında olmasını sağlayabilmesi gerekir (bkz. Stanford - İngiltere, 23 Şubat 1994 kararı).”¹

¹ Güveç – Türkiye Davası 70337/01 20.01.2009

Burada yer alacak görevliden beklenen çocuğun mahkemede nelerden bahsedildiğini anlayabilmesini ve kendini ifade edebilmesini sağlamaktır. Karardan sözü geçen herkes, bu amaca yönelik olarak orada bulunacak olmakla birlikte, bu amaca yönelik olarak yapacakları değişiklik gösterecektir.

Çocuk Koruma Kanunu, ‘suça sürüklenen çocuğun’ yanında “sosyal çalışma görevlisi”nin bulunabileceğini söylemektedir. Dolayısıyla Kanun’un ‘sosyal çalışma görevlisi’ olarak tanımladığı “Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensupları” çocuğun yanında bulunabilecektir.

Çocuk aynı mahkemede ‘mağdur’ olarak dinleniyorsa yanında “psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman” bir kişi bulundurulmalıdır (5271 sayılı CMK md.236).

Çocuk, mağdur da olsa suça sürüklenen de olsa çocuktur. Her iki maddenin de amacı, çocuğun mahkeme önünde bulunmaktan kaynaklanacak ikincil örselenmeden korumak ve yargılamaya etkin olarak katılabilmesini sağlamaktır. Dolayısıyla bu konuda gerekli meziyetlere hangi meslek grubu sahip ise onun her iki statü bakımından da görevlendirilmesi gerekir. Bu görev, farklı mesleki formasyonlardan gelip adalet sistemi içerisinde uzmanlaşmış kişilerce yerine getirilmelidir.

Bunun için de burada gerekli yeterlilikleri belirlemek önemlidir. Hangi temel eğitimler üzerine bu eğitimin alınabileceği konusunda objektif sonuca da ancak böyle ulaşılabilir.

Bu bir idari roldür, burada hükme esas teşkil edecek, delil niteliği taşıyacak bir işlemde bulunulmamaktadır. Ancak delil niteliği taşıyan işleme yardımcı olunmaktadır. Burada çevirmenlerin tabi olduğuna benzer bir hukuki statü vardır. Taraflar ile arasında menfaat ilişkisi veya çatışma bulunmaması gerekir ama taraflardan birine yardım etmek üzere oradadır.

Adli Görüşme

Adliyelerde görüşme odalarının yapılması ve çocuk izlem merkezlerinde aynalı odaların oluşması ile adalet sistemi içerisinde bir başka rol daha ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu da ikincil örselenmeyi engellemek için getirilmiş bir kurumdur. Çocukla görüşen kişinin çocuğun gelişim durumuna ve içinde bulunduğu duruma göre olayı anlatmasını sağlamak için görüşmenin, bu alanda uzman bir kişi tarafından yapılması öngörülmektedir. Bu müessese, mağdur çocuklar için uygulanmaktadır. Bu görüşme tanı, tedavi amaçlı yapılan bir görüşme değildir. Delil elde etmek amacıyla yapılmaktadır ve görüşmeyi yapan asıl kişiler hukukçulardır. Onların perde arkasında olması görüşmenin niteliğini değiştirmez. Dolayısıyla adli görüşmeci, ifade alma işlemini yapan yasa uygulayıcının tabi olduğu sınırlılıklara tabidir. Bu bakımdan tarafsız olması önemli bir koşuldur. Bu görüşmeyi yapan kişi mağdur çocuğu örselemeden görüşme yapmakla görevlidir ancak onun tarafını tutan bir kişi ya da yardımcısı değildir.

Adli görüşme yapılırken Ceza Muhakemesi Kanunu'nun tanıklık (md. 43 – 61) ve soru sorma (md. 201) ile ilgili hükümlere uygun hareket edilmelidir. Örneğin, doğrudan ve çapraz soru sorma sırasında soruyu soran kişinin tabi olduğu yönlendirici soru sorma yasağı adli görüşme yapan kişi açısından da geçerli olacaktır.

Adli görüşme de ifade alımı sırasında çocuğun yanında bulunmak gibi görüşme becerileri konusunda eğitim almış, üzerine adli görüşme ile ilgili kriminoloji, psikiyatri, hukuk vb. konularda bilgi ve tecrübe sahibi kişiler tarafından yerine getirilmesi gereken bir görevdir.

Denetim görevlisi olarak tedbir kararlarının uygulanmasını denetlemek ve çocuğa rehberlik etmek

Çocuk Koruma Kanunu, iki ayrı denetim biçimi öngörmektedir (ÇKK 36 ve 37).

Hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen çocuklar ile ilgili denetim görevi Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerince yerine getirilecektir. Bugüne kadar, bu görevin yerine getirilmesi için Adalet Bakanlığında yapılabilecek bir birim oluşturulmamıştır.

Hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı onanan, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen çocuklarla ilgili denetim kararları ise Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Denetimli Serbestlik Şube Müdürlüklerince yerine getirilmektedir. Uygulamada daha çok, bu kapsamda denetim kararına hükmedilmektedir. Bu hizmet bir Kanun ile düzenlenmiş ¹ ve müdürlüklerde bir müdür, bürolarda bir şef, yeterli sayıda psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog, öğretmen, benzeri alanlarda eğitim alan personel ile bu alanda özel hizmet içi eğitim almış diğer unvanlardaki personel ve yönetim hizmetlerini yürütecek görevliler bulunması öngörülmüştür (md. 10/3).

Burada dikkat edilmesi gereken husus, Çocuk Koruma Kanunu'nun her iki denetim biçiminde de denetim görevlisinin görevini tarif etmiş olmasıdır. Buna göre denetim görevlisi ister AÇSH Bakanlığı çalışanı olsun, ister Adalet Bakanlığı çalışanı olsun en temel görevi, çocuk hakkında verilen kararlar ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesi için çocuğun eğitim, aile, kurum, iş ve sosyal çevreye uyumunu sağlamak üzere onu desteklemek, yardımcı olmak, gerektiğinde önerilerde bulunmak; çocuğa eğitim, iş, destek alabileceği kurumlar, hakları ve haklarını kullanma konularında rehberlik etmek; ihtiyaç duyacağı hizmetlerden yararlanmasında çocuğa yardımcı olmak; kaldığı yerleri ve ilişki kurduğu kişileri ziyaret ederek çocuğun içinde yaşadığı şartları, ailesi ve çevresiyle ilişkilerini, eğitim ve iş durumunu, boş zamanlarını değerlendirme faaliyetlerini yerinde incelemektir. Bunlarla birlikte kararların yerine getirilip getirilmediğini denetlemesi ve düzenli olarak rapor vermesi gerekir (md. 38).

Görüleceği üzere burada artık bir tarafsızlık veya bağımsızlık zorlaması bulunmamaktadır. Ancak elbette meslek etiği kuralları çerçevesinde, menfaat çatışmasının bulunmaması şartı aranacaktır.

¹ Denetimli Serbestlik Hizmetleri Hakkında Kanun Kanun No: 5402 Kabul Tarihi: 03.07.2005 RG 25881 / 20.07.2005

Burada Çocuk Koruma Kanunu'nun sosyal çalışma görevlisi tanımı geçerli olmamakla birlikte, müdürlükte çalışması öngörülen meslek elemanlarının hangisinden hangi görevin beklendiği belirlenmediği için uygulamada farklı disiplinlerden gelen bütün meslek elemanları aynı işi yapmaktadır. Dünyada da bu alanda görevlendirilecek kişilerin sahip olmaları gereken mesleki formasyon değişmekle birlikte bu genellikle sosyal hizmet uzmanlarının veya diğer disiplinlerden gelmekle birlikte üzerine sosyal hizmet eğitimi almış kişilerin yaptığı bir görevdir.

Ceza infaz kurumlarında psiko – sosyal programların uygulanmasını sağlamak

Son olarak, sosyal hizmet uzmanları ceza infaz kurumlarının psiko sosyal servislerinde görev almaktadır. Ceza infaz kurumlarında genel olarak infazın amacı (md.3); özel olarak kapalı çocuk infaz kurumlarının çocuklara eğitim ve öğretim verilmesi ilkesi (md.11) ve çocuk eğitimevlerinin çocukların eğitilmeleri, meslek edinmeleri ve yeniden toplumla bütünleştirilmeleri amacı doğrultusunda çalışması ilkesi (md.15), bu kurumlarda eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinin bulunmasını gerekli kılmaktadır. Psiko – sosyal servisler de bu amaçla kurulmakta ve bu servislerde “psikolog, çocuk gelişimcisi, sosyal çalışmacı, psikolojik danışman, rehberlik uzmanı ve öğretmenler istihdam edilmektedir.

Burada da bir tarafsızlık, bağımsızlık ihtiyacı bulunmamaktadır. Öte yandan bütün meslek elemanlarının kendi uzmanlık alanlarında faaliyet göstermelerinin mümkün olduğu, mesleki sınırların en net biçimde çizilebileceği yer de bu birimlerdir.

Bütün bunlardan bir sonuca varmak gerekirse...

1) Çocuk adalet sisteminin çoklu disiplinli çalışma ortamının, çalışma barışına ve çocuğun yararına uygun biçimde işleyebilmesi için ihtiyaç duyulan uzmanlıklar, bunların rol ve sorumluluklarının yasal olarak belirlenmesi gerekmektedir. Bunun başında da ‘sosyal inceleme’ faaliyetinin alanın uzmanlarına verilmesini sağlayacak bir yasal değişiklik yapılması gelmektedir.

2) Rollere bağlı olarak hukuki statüler ve tabi olunacak kuralların da düzenlenmesi, hem disiplinler arası çatışmaların önlenmesi hem de adil yargılanma hakkı bakımından sorunlarla karşılaşılmaması açısından önemlidir. Özellikle adli görüşme, çocuğun yanında uzman bulunması gibi hukuk ile diğer disiplinlerin birlikte çalıştığı alanlarda ayrıntılı bir rol ve sorumluluk tarifi yapılması gerekmektedir.

3) Adli görüşme, ifade alımında çocuğun yanında bulunma gibi işlerin, özellikle psikoloji veya psikiyatri eğitimi almış kişiler tarafından yapılmasının bu işleri tanı ve tedavi amaçlı hale getirmeyeceği, hatta özellikle bu rollerin ayrışması gerektiği, dikkate alınarak bu alanlar için ihtiyaç duyulacak uzmanlıkların belirlenmesi gerekmektedir. Bu rollerin çok özel bir uzmanlık gerektirdiğini de bu aşamada vurgulamakta yarar bulunmaktadır.

4) Bazı rollerin tarafsızlık ve bağımsızlık gerektirirken bazılarının tam tersine taraflı olduğu bu alanda yapılacak görevlendirmelerde dikkate alınmalı, bir kişinin çelişkili rolleri üstlenmesi engellenmelidir.

5) Son olarak, kanımca en önemlisi, sosyal inceleme yapacak kişinin mahkeme nezdinde çalışmaması gerekir. Model değişikliği önemli riskler içerdiği için, bunun hemen yapılmasını ve nasıl bir model olacağına hemen karar verilmesini önermiyorum ve Çocuk Koruma Hizmetleri Koordinasyon Stratejisinde¹ bu konunun araştırılmasını bir madde (6.2) olarak belirlendiğini hatırlatmakla yetiniyorum.

¹ Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Strateji Belgesi, sf.60
<https://cocukkoruma.aile.gov.tr/data/546f2e83369dc50bfc1c0858/9462ce331f07891475278ee3bc527e69.pdf>

EVLİLİKTE EŞLERİN ROLÜ VE HUKUKİ BOYUTU

Kıymet Canan KARA¹

ÖZET

Evlenme; ehliyeti ve engelleri olmayan iki yetişkin arasında yapılan bir anlaşma, bir sözleşme olarak kabul edilir. Evlilik Medeni Hukuk içinde, Aile Hukuku başlığında yer almaktadır. Uyumlu evlilikler; karşılıklı etkileşimleri olumlu, evlilik ve aileyi ilgilendiren konularda fikir birliği içinde olan ve sorunlarını olumlu bir şekilde çözebilen çiftler olarak tanımlanabilir. Toplumumuzda son zamanlarda artarak devam eden kadına yönelik şiddet, aile içi çatışmalar evliliklerin bitmesine neden olmaktadır. Bu çalışmanın amacı, aileyi oluşturan erkek ve kadının evlilikteki rolü ve hukuki boyutunu inceleyerek yaşanan sorunların çözümü için çözüm önerileri sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Evlilik eşlerin uyumu, Eşlerin Ailedeki Sorumlulukları ve Hukuki Boyutu.

1. Giriş

Evlilik kalitesi, iyi uyum, yeterli iletişim, evlilik ilişkisinde yüksek doyum ve mutluluk derecesi ile ilişkili olduğu düşünülmektedir (Spainer, 1979). Toplumlarda farklılık göstermekle birlikte her evlilikte kadın ve erkeğe belli roller biçilmiştir. Bu roller tanımlanırken cinsiyet en belirleyici etken olmuştur. Bu bağlamda kadınlar erkeklere oranla daha fazla sorumluluk ve görev üstlenmektedir (Moya, 2000).

Bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürü; bir kadın ve erkeğin nasıl davranacağı, nasıl düşüneceği ve nasıl hareket edeceğine ilişkin beklentileri ortaya koyan, yani kadın ve erkeği sosyal olarak yapılandıran özellikleri belirlemektedir (Akın ve Demirel, 2003; Powell, 2010). Toplumumuzda kadının yeri evidir, görevi ise çocuğuna ve eşine hizmet etmek iken erkeğin görevi de çalışmak evine, eşine çocuğuna bakmaktır olarak bilinir (Terzioğlu, 2008). Bu kurallar son yıllarda kadının toplum içinde daha fazla rol üstlenmesiyle değişmeye uğramıştır. Artık sadece evde değil, sosyal ve ekonomik hayatta da daha aktif rol almaya başlamıştır (Kara, 2015). Bu sonuç kadınların kendisine olan özgüvenini arttırdı. Yaşanan bu gelişmeler ile maalesef geleneksel kurallara çok bağlı ailelerde, erkek eşlerin kabullenmemesi sonucunda, aile içinde çatışmalar yaşanmaya başlamıştır (Terzioğlu, 2008). Bu çatışmalar eşler arasında sürekli kavgalara dönüşmektedir.

Evliliklerde sadece eşlerin uyumu ve ilişkileri söz konusu değildir. Eşlerin ailesinin uyumu ve ilişkileri söz konusudur. Bu nedenle evlilikle birlikte ortaya çıkan yeni pozisyonlarını eşlerin kabullenmeleri ve sorumluluklarına uyum gösterebilmeleri son derece önemlidir. Eşler bireysel düşünmek yerine “biz olma” becerisini sahip olmalıdır.

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı, Atatürk Üniversitesi Sosyal Hizmet Lisans Bölümü

Toplumumuzda aile içinde en hassas görev erkeğe düşmektedir. Yaşanan uyumsuzluklarda ya da fikir çatışmalarında savunmaya geçmeden karşılıklı konuşabilmelidir. Eğer eşler, aralarındaki sorunları kendileri çözemiyorsa mutlaka profesyonel yardım almaları gerekmektedir. Bu amaç için uygulanan “Evlilik Terapisi (Çift Terapisi ya da İlişki Terapisi)” çiftlerin daha uyumlu, ilişkilerinin daha kaliteli olmasını sağlarken birçok ayrılık kararı alan çiftler için çok faydalı olmaktadır.

2. Evlilikte Eşlerin Rolünün Hukuki Boyutu

22.11.2001 tarihinde kabul edilerek 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 Kanun numaralı Türk Medeni Kanunu - Aile hukuku 1. Kısım (Madde 118 - 201) evlilik müessesesi tanımlanmıştır. Anayasanın 41. Maddesi gereğince toplumun temelini oluşturan ailenin korunması için gerekli önlemlerin alınması ihtiyacı her geçen gün artmaktadır. Çünkü ailenin korunması görevi Devlete aittir. Birçok ülkede, aile ile ilgili uyuşmazlıklar genel mahkemelerin yanı sıra Aile Mahkemelerinde görülmektedir. Ülkemizde 09.01.2003 tarihinde 4787 kanun numaralı “Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yargılama Usullerine Dair Kanun” yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunun amacı, aile mahkemelerinin kuruluş, görev ve yargılama usullerini düzenlemektir. Fakat halen aile ile ilgili uyuşmazlıkların çözümünde gereksinme duyulan sosyal çalışmacı, psikolog ve pedagog mahkeme bünyesinde bulunmamaktadır. Aile mahkemelerinde bulunan sosyal çalışmacı, psikolog ve pedagogun, aile hukukundan doğan dava ve işleri, eşler arasındaki karşılıklı saygı, sevgi ve hoş görünün korunması ilkesini gözeterek, eşlerin ve çocukların karşı karşıya oldukları sorunların, tarafların anlaşarak çözümünü sağlamada kritik rol oynamaktadır.

3. Sonuç ve Öneriler

Toplumların en küçük yapı taşı olan ailede kadın ve erkeğin sorumlulukları ve rolleri benzerlik göstermekle birlikte en önemli faktör çiftler arasındaki uyumdur. Kadının görevi çocuk bakmak, yemek ve temizlik yapmakla sınırlı değildir.

Toplumumuzda “bağımlı” eşler yaratılmaktadır. Bağımlılık nedeniyle eşler arasında kaybetme dürtüsüyle eşler şiddete başvurmakta hatta sonuçları ölümle sonuçlanmaktadır. Bağımlılık yerine “bağlılık” kavramı ile eşler birlikte olmalıdır. Evli çiftler her sorunlarını ailelerine yansıtmamalıdır. Panikle, her karşılaşılan sorunu kendi aileleri ile paylaşmaları doğru değildir.

Ailede eşlerin birbirine güvenmemesi, birbirini suçlaması en yaygın görülen sorunlardır. Bu durumda eşlerin psikolojik durumları son derece önemlidir. Eşlerin sağlıklı düşünmemeleri, olayları doğru yorumlayamamasına yol açmaktadır.

Ailede kişiler birbirlerine şiddet uygulamasına kesinlikle izin vermemelidir. Eşler öfke kontrolünü öğrenmelidir. Erkekler davranış olarak iletişimi kendi ailelerinden öğrenip, bu davranışları sürdürmek istemektedir. Bu durumda tıbbi tedavi alınması şarttır.

Ailede eşler kendilerini ihmal ettikçe sorunlar büyümektedir. “Anneme ne derim” “Toplum ne der” yaklaşımı olmamalıdır. Bu sonuç eşler arasında daha ciddi sorunlara yol açmaktadır.

Şiddet gören bir aile, şiddet gösteren bir çocuk yaratmaktadır. Aralarında saygıyı bile koruyamayan bir ailede sağlıklı birleyeler yetişemez. Mutluluk kişiseldir fakat huzur kamusaldır. Bireyin kendisi mutlu olmadıkça çocuklarını da mutlu edemez. Bu yüzden önce eşler mutlu olmalıdır.

Kaynaklar

- Spainer GB: The measurement of marital quality. Journal of Sex&Marital Therapy, Vol. 5, No. 3, 1979.
- Moya, M. Expósito, F. ve Ruiz, J. (2000). Close Relationships, Gender, and Career Salience. Sex Roles 42,9-10,825-846.
- Akın, A. ve Demirel, S. (2003). Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Sağlığa Etkisi. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 25,4,73-82.
- Powell, G.N. ve Greenhaus, J.H. (2010). Sex, Gender, and Decisions at The Family - Work Interface. Journal of Management. 36 4,1011-1039.
- Terzioğlu, F. ve Taşkın, L. (2008). Kadının Toplumsal Cinsiyet Rolünün Liderlik Davranışlarına ve Hemşirelik Mesleğine Yansımaları. C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 12,2,62-67.
- Kıymet Canan K., İlker K.. (2015) “Türkiye’de Sosyal Medya Kullanımı ” The Use of Social Media In Turkey, Marmara Üniversitesi Sosyal Araştırma Dergisi Ağustos sayısı syf. 158-168.

HAİKU’NUN YAZI DENEMELERİ

Ezgi YAZICI¹

‘‘Ah nasıl ayrılır aşk ve dostluk birbirinden

Can canı sever ötesi yok bunun çocuk’’

Arkadaş Zekai Özger

Sevgi insanları bütünleştiren, bütünün kabul ettiği bir değerdir. Zira bütün insanlar sever, bütün insanlar âşık olur, bütün insanlar birbirlerine sevgi duyar. İnsanlığın özü sevgidedir. Bütünlerin sevme süreci olan yaşam içinde insanlar elbette ‘daha iyi yaşam koşulları’ ister.

Bütünler daha iyi yaşam koşulları isterken bütünün içinde olan ve hemcinslerine sevgi duyan eşcinsellerin ötekileştirilmesi hangi koşullarla ilişkilidir?

‘‘Asıl düşmanlarımız tanımadıklarımızdır’’

Slavoj Žižek

Bilim eşcinselliği 1973’te hastalık tanımlamasından çıkarsa da LGBTTIQ’ler² toplumun çoğunluğunu oluşturan heteroseksüel bireyler tarafından sosyal dışlanmaya maruz bırakılmaktadır. Birçok eşcinsel birey, cinsel yönelimini kendisine ve çevresine ifade edememekte (yani coming out durumunu yaşayamamakta); eşcinsel olduğunu açıklayan kişiler ise fiziksel şiddete ve sözlü tacize maruz kalmakta, aileleri tarafından reddedilmekte, kimi bireyler öldürülebilmektedir. Gey bireyler için ise askerlik konusu stres yaratmakta ve sorun oluşturmaktadır.

Eşcinsel bireyler askerlik sürecinde tacize ve-veya baskıya maruz kalmakla birlikte askerlikten muaf olabilmek için çürük raporu almak zorunda kalmaktadır. Eşcinsel bireylerin ‘çürük mertebesine erişebilmesi’ İnsan Hakları İzleme Örgütü’nün Raporlarında belirttiği gibi çeşitli kanıtlarla mümkün olmaktadır. (Anal muayene, ilişkinin fotoğrafla belgelenmesi gibi.) Bu sayede totalitarizmin kendini yeniden üretmesi, baskı güçlerinin zora dayalı yöntemleriyle devam etmektedir.

Türkiye’de yaşamakta olan kadınlar, yaşlılar, çocuklar, eşcinsel bireyler ötekiler, kısacası sizler, bizler ve aslında onlar, binler üzerinde konuşlanan ‘genel ahlak algılayışını’ bir kenara ayırdığımızda, ortada kalan başka grup daha var; trans bireyler ve seks işçileri. Yazının girizgâhında belirtilen ‘ iyi yaşam koşullarına erişebilmenin’ ötesinde trans bireylerin ve seks işçilerinin ‘yaşam hakkının elinde olmaması’ hangi koşullarla ilintilidir bilemiyorum. Belirtilen sorunların yanında, toplumda kendilerini var edebilme meseleleri ve sosyo-ekonomik sorunları hükümetler tarafından tartışıl(a)mayan seks işçilerinin maruz kaldığı psikolojik şiddet-girdabında boğuldukları sorunları-

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı shuezgii@gmail.com

² LGBTTIQ: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Travesti, Transseksüel, Intersex, Queer

dillendirirsek, kadınların-özellikle trans kadınların- cinsel obje olarak anlaşılageldiğini belirtirsek; gerçekten herhangi bir dönüt bulabilecek miyiz?

LGBTT'lerin¹ sosyal, kültürel, ekonomik ve politik hayata katılmalarının engellendiği açıktır. Bu engelleme bütünün haberdar olmadığı homofobi kavramı ile beslenir. Weinberg 1972'de *Society and the Healthy Homosexual* kitabında ilk kez homofobi kavramını kullanmış ve homofobi kavramı literatüre girmiştir. Eşcinsellere yönelik korku ve nefret olan homofobi nefret suçları kapsamındadır; ancak homoseksüalitenin Türkiye'de tabu olması nedeniyle; homofobi sokakta, işte, okulda, otobüste kısacası sosyal hayatta yaygınlık gösterir. LGBTT bireyler aynı zamanda kimliklerinden dolayı 'vicdan sahibi olduğunu sürekli dillendiren' kişilerce yargılanmaktadırlar. Kendisiyle barışık birey olumlamasının istendiği demokratik yönetimlerde-toplumlarda, eşcinsel bireyleri yargılama görevini politikacılar üstlenir. Eşcinsel bireyleri sapkın olarak gören kişiler 'eşcinsellik hastalıktır, eşcinseller tedavi edilmelidir' minvalinde söylemlerle eşcinsellere şiddete maruz bırakan güruhun aslında bir parçasıdır ve homofobiyi meşrulaştırmaya devam etmektedir.

Türkiye'de var olan bu konjonktürel yapı içerisinde diyebiliyoruz ki queer hareket son yıllarda ivme kazandı ve LGBTT' ler kendi kimlikleriyle toplumsal hayatta görünür hal almaya başladı. LGBTT'ler başat alındığında, konu salt queer kavramı açısından ele alınmaya devam ederse asıl mücadele edilmesi gereken, toplumsal hayatta LGBTT'lere yönelik tezahür eden baskı uygulamaları önemsenmemiş olacak; neticede tıpkı LGBTT' ler gibi toplum tarafından ötekileştirilen, şiddete uğrayan kadınlar, sokakta çalış(tırıl)an çocuklar, Müslüman olmayanlar, sokakta yaşam bulamayan engelliler, bizzat insan iradesiyle işkence gören hayvanlar ve kendine yabancılaşan insan eliyle kirletilen doğal çevre, baskı karşıtı sosyal hizmet uygulamalarından bihaber bir durumda "geleneksel sosyal hizmet uygulamaları" kısacası ele alınmış olacak.

Bütün belirtilen bağlantı noktalarından hareketle konumuzun, sosyal hizmet biliminde nirengi işlevi görebileceğine inandığım Baskı Karşıtı Sosyal Hizmet Uygulamalarına geldiği açık gözüküyor. Durham Üniversitesinde çalışmalar yapan yazar-akademisyen Lena Dominelli (2002), *Anti-Oppressive Social Work Theory and Practice* isimli kitabında teorisini ve pratiğini ele aldığı Baskı Karşıtı Uygulama çalışmaları bizler için rehber olacak ve Baskı Karşıtı Sosyal Hizmet Uygulama Pratiğinin ülkemizde bilgi temelinde öğrenimi ve yaygınlaşması sağlanabilecektir.

Bu yazıda anayasada ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde yer alan ve salt cümleler içine sıkıştırılan birey özgürlüğünden ise hiç bahsetmeyeceğim. Günümüz dünyasında birey ve hayvanlarının var olma mücadelesini hangi anlaşma içerisine sığdırabiliriz bilmiyorum. Toplumun ile bireylerin, evren ile canlıların uyum içerisinde yaşadığı bir yaşamı oluşturabilecek baskı karşıtı anlayış

¹ LGBTT: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transseksüel veya Travesti

mümkün mü? Alanda çalışan ve-veya akademisyen olan sosyal hizmet uzmanları baskı karşısı sosyal hizmet uygulamalarının bilgisine, farkındalığına sahip mi?

Henüz yolun başındayım,
Hayatın içinde olduğum sürece diyeceğim ki
Mutlu anlar, artık yerini mutlu çağlara bırakmalı¹

Images: Link: <https://www.flickr.com/photos/tangyauhoong/5420163787/>

Kaynakça

- Weinberg, G. (1972). Society and the Healthy Homosexual. New York: St. Martin's.
Dominelli, L. (2002). Anti-Oppressive Social Work Theory and Practice. Palgrave Macmillan.

¹ “Mutlu çağlar değil, yalnızca mutlu anlar vardır” John Berger

İHMAL VE İSTİSMAR EDİLEN HAYVANLAR İÇİN YAPILABİLECEK SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI

Zeliha ÇELİK¹

Günümüzde insanlar kadar önemsenmesi ve korunması gereken bir diğer canlı grubu da hayvanlardır. Hayvan istismarları geçmişten günümüze kadar dayanmakta ve günümüzde de hâlâ devam etmektedir. Kadınlara, çocuklara ve yaşlılar şiddetin yanı sıra savunmasız hayvanlara da duygusal ve fiziksel şiddet uygulanmaktadır.

Hayvanlara yapılan bu şiddet maalesef insanlardan kaynaklanmaktadır. Ve hayvanlar da tıpkı insanlar gibi;

- Yaşama,
- Saygı görme,
- Kendi çevrelerinde yaşama ve
- Çoğalma haklarına sahiptirler.

Fakat bu haklar insanlar tarafından tekrar tekrar istismar edilmektedir.

Ne yazık ki kendini savunamayan bir grup olan hayvanların hakları net olarak belirtilmemekte ve gerekli önem verilmemektedir. Onlarca yıldır hayvan ihmal ve istismarı devam etmesine rağmen caydırıcı yasaların bulunmaması, yasalarda bu konuda boşluk olması veya bulunan yasalar tam olarak uygulanmaması nedeniyle bu istismarların önüne bir türlü geçilememiştir.

Hayvanlara uygulanan ihmal ve istismarları sıralayacak olursak;

- Hayvanların yaşama haklarının ellerinden alınması,
- Hayvanlara yapılan cinsel taciz ve tecavüz,
- İşkence ve fiziksel şiddet,
- Esaret altında tutma,
- Yetersiz veya aşırı besleme,
- Uygunsuz şekilde seyahat ettirme.

Yaşanan bu olumsuz durumlar karşısında şiddet, istismar ve diğer suçlardan herhangi birini uygulayan taraf ya da tarafın ciddi bir şekilde uyarılması ya da caydırıcı yaptırımlara tabii tutulması gerekmektedir. Hayvanlar yararına hizmet veren dernek ve sivil toplum kuruluşları olsa da bunlar tam

¹ Adıyaman Üniversitesi Sosyal Hizmet 3.sınıf öğrencisi

olarak şiddet ihmal ve istismarı önleyememektedir. İşte bu noktada devreye sosyal hizmet mesleği girmektedir.

Her ne kadar IFSW 2014 tanımında sosyal hizmet mesleği sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk, farklılıklara saygı ve insan refahını iyileştirme kavramlarını odaklanmış olsa da bu tanımı kapsamı biraz daha genişletilip içine tüm canlılar alınabilir.

Hayvan haklarının daha fazla ön plana çıkarılması halihazırda bulunan yasaların yaptırımlarının artırılması yapılacak faaliyetler arasında sayılabilir. Ayrıca hayvanlara yapılan şiddet ve istismarın önlenmesi adına koruyucu önleyici tedbirler alınabilir.

Sosyal hizmet mesleki rollerinden olan **Savunuculuk** ile hayvan haklarının savunulması ve korunması **Eğitcilik** rolü ile de çoğunlukla yeni yetişmekte olan çocuk ve gençler eğitilmelidir.

Sosyal hizmet mesleği her ne kadar insan odaklı bir bilim olsa da hayvanlarda insanlar kadar yaşama ve saygı görme haklarına sahiptirler.

Bu noktada sosyal hizmetin insan odaklı yaklaşımı canlı odaklı hale getirilip sosyal hizmet uygulamalarında tüm canlıların yararlanmaları sağlanabilir. Hayvanların doğal yaşam alanlarını bozmadan onları yaşam alanlarından koparmadan yaşam koşullarını iyileştirip daha sağlıklı bir hayat sürmelerini hayırseverlik ve merhamet adı altında değil de daha çok sistemli ve disiplinli bir şekilde yapılması sağlanmalıdır.

BELEDİYE ÇALIŞANLARI İÇİN SOSYAL HİZMET VE UYUM KAMPİ

MÜLTECİLERLE ÇALIŞMAK, SOSYAL UYUM VE BELEDİYELERİN ROLÜ 20-21 EKİM 2018

Ezgi ERGENÇ¹
Nilsu Çağla KAYA¹

20-21 Ekim tarihlerinde, UNHCR İzmir Ofisi, Ege Belediyeler Birliği (EBB) ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER) ile birlikte belediye çalışanlarına yönelik Sosyal Hizmet ve Sosyal Uyum Kampı düzenlemiştir. Belediyeleri hedef alan mülteci korumasına yönelik ilk bölgesel çalıştayın düzenlenmesiyle, UNHCR kendi sorumluluk alanındaki tüm il ve ilçe belediyelerine ulaşmayı hedeflemiştir.

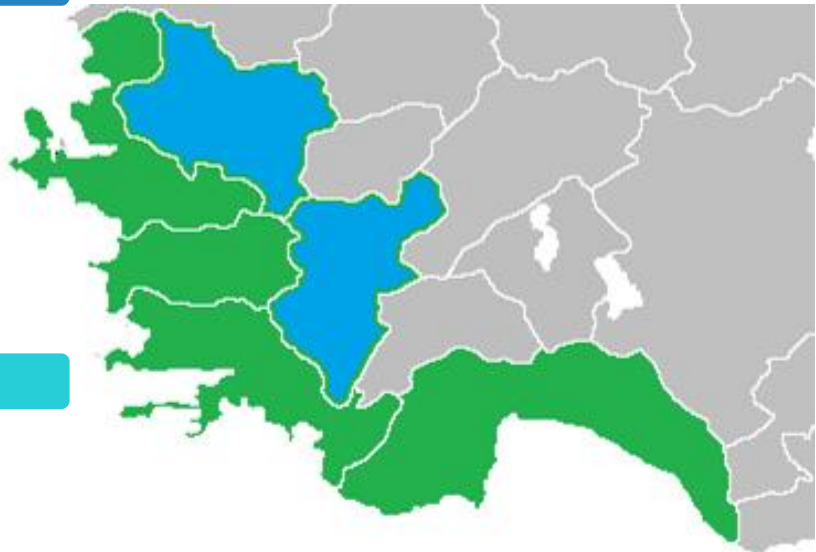
Çalışmaya toplamda 49 kişi katılmış olup, bu katılımcıların 35'i belediyelerde çalışan sosyal hizmet uzmanı, sosyolog, psikolog veya mültecilerle birebir çalışan meslek elemanlarıdır. Katılımcıların 10'u SHUDER şubelerinden ve 4'ü de UNHCR İzmir Ofisinden gelmiştir. Katılımcı belediyelerin ve şubelerin listeleri Görsel 1'de yer almaktadır. Görselde, sadece Suriyeli mülteci barındıran iller yeşil ile Suriyeli olmayan mültecilerin de bulunduğu iller mavi ile gösterilmiştir.

BELEDİYELER

- İzmir Büyükşehir Belediyesi
- Konak Belediyesi
- Buca Belediyesi
- Karabağlar Belediyesi
- Bornova Belediyesi
- Aydın Büyükşehir Belediyesi
- Kuşadası Belediyesi
- Denizli Büyükşehir Belediyesi
- Muğla Büyükşehir Belediyesi
- Manisa Büyükşehir Belediyesi
- Antalya Büyükşehir Belediyesi

SHUDER

- Denizli SHUDER Şubesi
- Manisa SHUDER Şubesi
- İzmir SHUDER Şubesi
- Aydın SHUDER Şubesi
- Muğla SHUDER Şubesi

Görsel 1 Katılımcı Belediyeler ve SHUDER Şubeleri

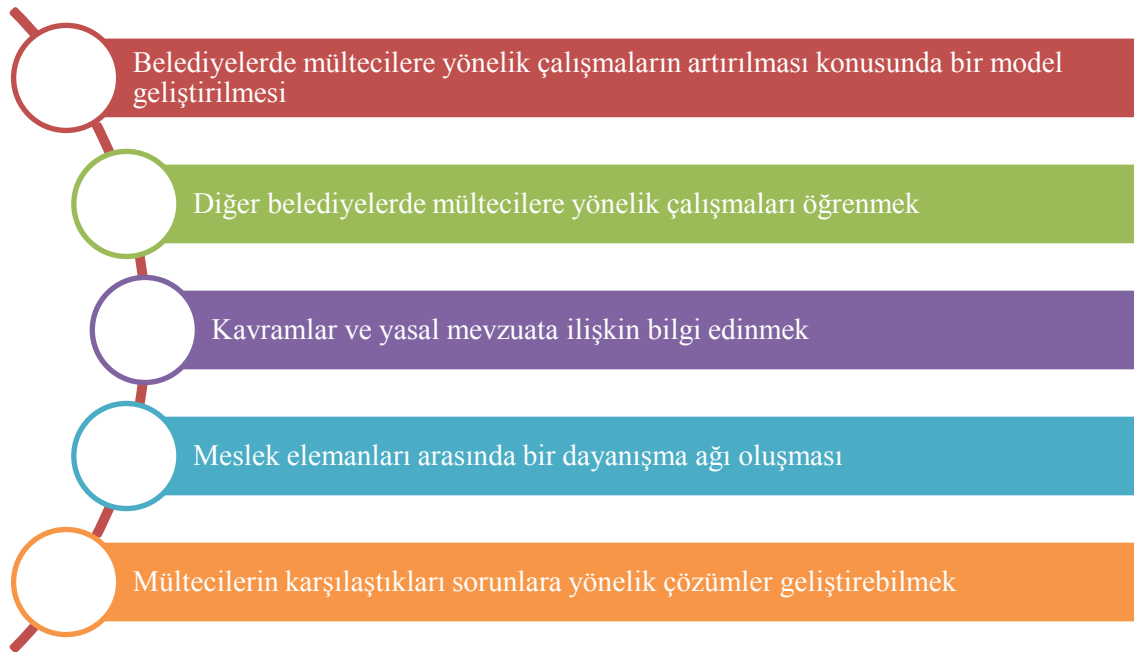
¹ UNHCR İzmir Saha Ofisi

Yapılan ön değerlendirmeye göre, katılımcıların %47'si daha önce hiç mültecilere yönelik bir çalışma yürütmemiş olup, %36'sı mültecilerle profesyonel, %20'si ise gönüllü olarak çalışmıştır.

Çalıştay belediye çalışanlarının mülteci hakları, ulusal ve uluslararası yasal mevzuat konularında bilgi ve hassasiyetlerinin artırılması amacıyla düzenlenmiş olup, aynı zamanda belediye hizmetlerinin haritalandırılması, mültecilere yönelik çalışmanın kısıtlılıkları, sahada karşılaşılan sorunlar ve müdahale alanlarının belediye çalışanları tarafından tespiti ve birbirinden öğrenme süreçlerini desteklemeyi amaçlamıştır.

Beklentiler

Katılımcıların çalıştaydan beklentileri sorulduğunda mülteciler alanında çok çeşitli beklentileri olan katılımcı profili gözlenmiştir. Öne çıkan beklentiler aşağıda sıralanmıştır.

Çalıştayın ilk gününde, katılımcılar uluslararası mülteci korumasına dair temel kavramlar ve yasal dayanaklar üzerine bilgilendirilmiştir. Daha sonrasında ise, farklı belediye çalışanlarından oluşan gruplardan, sırasıyla mülteciler için sağlanan hizmetler, hizmeti sağlayan birim, belediyeler tarafından yapılan iç ve dış yönlendirmeler ve yasal dayanakları tartışmaları istenmiştir. Her grup tartıştıkları konuları ve oluşturdukları haritaları tüm katılımcılara sunmuştur. Grup çalışmalarının çıktıları Ek A'da bulunabilir.

Mülteciler için Sağlanan Hizmetler

Grupların mültecilere de yönelik sağlanan hizmetler konusunda yapmış oldukları çalışmalar sonucunda ortaya çıkan tablo aşağıdaki görselde görüleceği üzere belediyelerin en çok aynı yardımlar,

eğitim ve sağlık konularına odaklandığını göstermektedir. Bunları takiben bilinçlendirme, hukuki destek, geçim kaynaklarına erişim, psiko-sosyal destek, barınma ve sosyal uyum aktiviteleri listelenmiştir.

Ayni yardımlar konusunda, gıda paketleri, sıcak yemek, hijyen kitleri, medikal malzemeler, kömür, kıyafet, 2. el ürünler, çocuklar için kırtasiye malzemeleri ve oyuncaklar birçok grup tarafından dile getirilmiş ve çoğu belediye ayni yardımları mültecilere de ulaştırdıklarını beyan etmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Süt Kuzusu projesi de ayni yardımların mültecilere ulaştırılması konusunda özellikle belirtilen örneklerden biridir. Mültecilere maddi yardımın yapılıp yapılamayacağına dair tartışma yapılmış olmakla birlikte, özellikle ayni yardımlar konusunda Belediye Kanunu'nun 13., 14. ve 15. maddelerinin dayanak olarak gösterilebileceği belirtilmiştir.

Eğitim konusunda, gruplar kadınlar için üreme sağlığı eğitiminin, çocuklara okul öncesi eğitim ve ek derslerin verildiğini ve mülteci çocuklara burs veren tek belediyenin Kuşadası Belediyesi olduğu belirtilmiştir.

Sağlık kategorisinde ise, evde bakım hizmetleri, kişisel bakım eğitimleri, tıbbi gereçlerin sağlanması, evden hastaneye taşıma hizmeti belediyeler tarafından verilen örnekler arasındaydı.

Bilinçlendirme amacıyla ise Karabağlar ve Muğla Büyükşehir Belediyeleri üniversite öğrencileri, belediye çalışanları ve STK'lardan oluşan farklı grupları hedef alan farkındalık çalışmaları yaptıklarını belirtmişlerdir.

Geçim kaynaklarına erişim faaliyetleri ise, Konak Belediyesi tarafından sağlanan kadınlar için dikiş kursu ve Bornova Belediyesi'nin istihdam masası olarak belirtilmiştir.

Diğer kategorisinde ise sağlanan hizmetler **savunuculuk, saha ziyaretleri, bilgilendirme, yönlendirme ve mekan tahsisi** şeklinde belirtilmiştir.

Görsel 2 Haritalandırma Çalışması - Grup Sunumları

Mültecilere İlişkin Yönlendirmeler

Gruplar mültecilere ilişkin belediye içinde yaptıkları yönlendirmeleri ve belediye dışı - kamu ve diğer kurumlar - yönlendirmeleri listelemişlerdir. Bütün yönlendirmeler belediye çalışanları tarafından yapılmış olup, aşağıdaki görselde sıralanmıştır.

Dış Yönlendirmeler

- Baro – adli yardım hizmeti
- Göçmen Sağlığı Merkezleri
- STK - ASAM
- STK – Türk Kızılayı
- İl Göç İdaresi Müdürlükleri
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü – Sosyal Hizmet Merkezi
- İl Sağlık Müdürlüğü
- İl Milli Eğitim Müdürlüğü
- Polis
- Kaymakamlık – SYDV

İç Yönlendirmeler

- Engelli Hizmetleri
- Sağlık Hizmetleri
- Sosyal Hizmetler veya Sosyal Yardım İşleri (aynı ve maddi yardımlar)

İkinci grup çalışması güncel riskler, engeller ve ihtiyaçlar ve aynı zamanda müdahale alanları ve öneriler üzerine yoğunlaşmıştır.

Görsel 3 Grup Çalışması

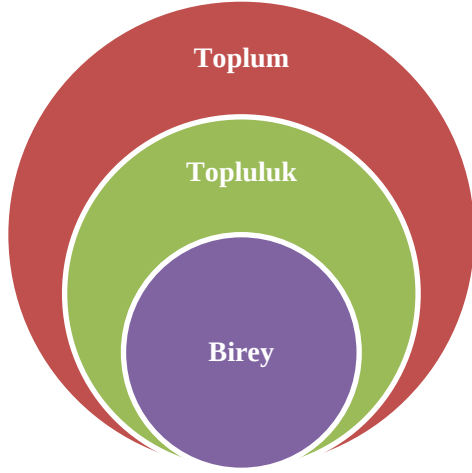

Grup çalışmasının amacı yukarıdaki görselde tanımlandığı şekilde meslek elemanları tarafından tespit edilen risklerin, karşılaşılan sorunların, ihtiyaçların ve müdahale alanlarının belirlenmesi, bunlar temelinde de somut öneriler geliştirilmesidir.

Riskler

Gruplar ilk etapta mülteci gruplar için tanımlanabilecek riskler ve risk grupları üzerine eğilmiştir. Çoğu grupta öne çıkan başlıklar mültecilere yönelik önyargılar, ayrımcılık ve sosyal dışlama olarak belirtilmiştir. Buna benzer olarak, işsizlik riski ve ekonomik riskler sıkça belirtilmiştir. Grup sunumlarında tekrarlanan diğer başlıklar ise, güven eksikliği, barınma problemleri, suç ve suça sürüklenme, dil bariyeri ve cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olarak belirtilmiştir. Bunlar haricinde, kayıtsız kişiler, doğru bilgi eksikliği, akran zorbalığı, çocukların sömürülmesi, geri

gönderme riski, sosyal patlama, karışık göç, gettolaşma ve çok kültürlülük belirtilmiştir. Tüm bu risklerin bireysel, topluluk ve toplum düzeyinde yansımalar olduğu görülmektedir.

Önyargılar, ayrımcılık, sosyal dışlanma, akran zorbalığı, sosyal patlama

güvensizlik, işsizlik, ekonomik sorunlar, dil bariyeri, suça sürüklenme, gettolaşma, cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, çocukların sömürülmesi

barınma, kayıt, geri gönderilme riski

Karşılaşılan Sorunlar

Tartışmalar boyunca engeller konusunda gruplar dil problemleri, mali kaynakların eksikliği, nitelikli personel eksikliği ve ulusal ve standart bir politika eksikliği gibi konular üzerine yoğunlaşmıştır. Bunun dışında diğer birçok husus, birden fazla grup tarafından dile getirilmiştir: kurumlar arası koordinasyon eksikliği, yasal kısıtlamalar-belediye kanunu, kültürel çatışma, ayrımcı politikalar ve söylemler. Bunların dışında kalan meseleler ise güven eksikliği, sosyal mesafe, multi-disipliner çalışmaların eksikliği, sorumlu personel ve kurumların istekli olmaması ve nitelikli personelin yer değiştirmesi ve görevinden ayrılması şeklinde belirtilmiştir. Karşılaşılan sorunlar meslek elemanları, belediye ve sistem düzeyinde ayrıştırıldığında müdahale alanlarına ilişkin de daha anlaşılır bir ayrım ortaya çıkmaktadır.

Sistem	• ulusal ve standart bir mülteci politikası olmayışı • belediye kanununun kısıtlılıkları • multi-disipliner çalışma eksikliği • kurumlar arası koordinasyon eksikliği • ayrımcı söylemler
Belediye	• mali kaynakların yetersizliği • nitelikli personel eksikliği • personelin yer değiştirmesi • sorumlu personelin istekli olmaması
Meslek Elemanı	• kültürel çatışma • güven eksikliği • dil bariyeri • bilgi eksikliği

İhtiyaçlar

Gruplar çalışma boyunca hem kendi hem de mültecilerin ihtiyaçlarına odaklandılar. Belirlenen ihtiyaçlar 4 alanda yoğunlaşmıştır; saha çalışmaları, çocukların eğitime erişimi, rol ve sorumlulukların açık ve net olması ve yetişkinlere yönelik eğitimler. Gruplar saha çalışması ihtiyacını mültecilerle ilgili veri eksikliği, ihtiyaç analizi yapılmayışı ve kurumlarda veri odaklı yaklaşım benimsenmemesine bağlamışlardır. Bu 4 alan dışında belirtilen ihtiyaçlar teknoloji kullanımı ve kapsayıcı ve koruyucu ulusal politikaların geliştirilmesi olarak belirtilmiştir.

Müdahale Alanları

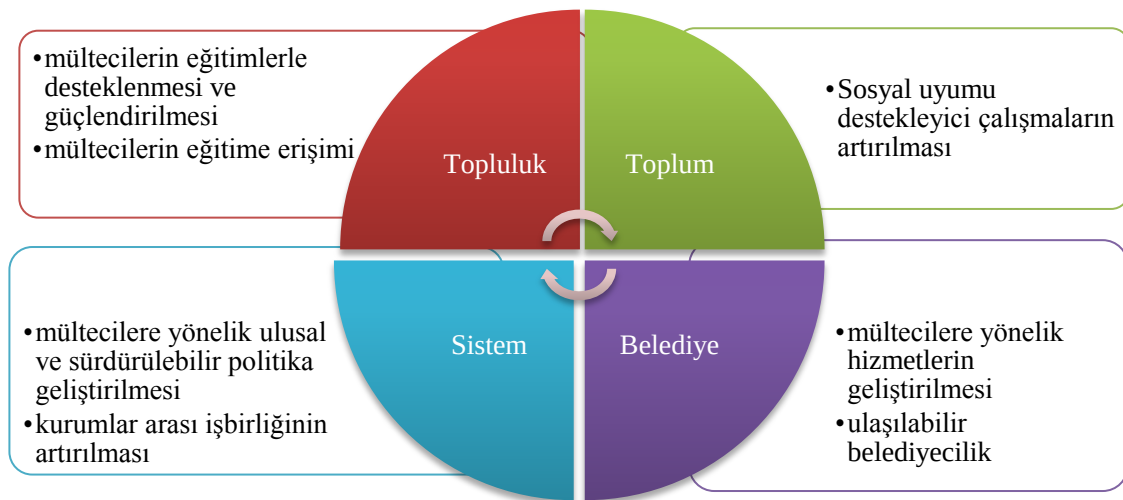
Tespit edilen riskler, sorunlar ve ihtiyaçlardan sonra, gruplardan mesleki müdahale alanlarına yoğunlaşmaları istenmiştir. Risklerin azaltılması ve sorunlara yönelik çözümlerin geliştirilmesi için belirlenen müdahale alanları aşağıda belirtilmiştir.

Mültecilerin özellikle sağlık, psikososyal destek, eğitim, temel ihtiyaçlar ve hukuki destek konusunda belediyeler, kamu kurumları ve sivil toplum kurumları tarafından verilen hizmetlere erişiminin artırılması öne çıkan müdahale alanıdır.

Diğer alanlar ise geçim kaynaklarına erişimin artırılması, mülteci koruması, danışmanlık ve mültecilerin eğitimler ve bilgilendirme toplantılarıyla güçlendirilmesi olarak belirtilmiştir. Ayrıca, sosyal sorumluluk projeleri, arabuluculuk, mültecilerin temsiliyeti ve karar alma mekanizmalarına katılımı da bazı gruplar tarafından belirtilen konulardan olmuştur.

Öneriler

Grup tartışmalarının ardından, gruplardan belediyeler için gerçekleştirilebilir önerilerin listelenmesi ve hizmetlere daha iyi erişim için bir yol haritasının hazırlanması istenmiştir. Gruplar tarafından sunulan öneriler topluluk, toplum, belediye ve sistem düzeyinde aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır.

Belediye hizmetleri için, bazı somut öneriler de saha çalışmaları ve ihtiyaç değerlendirmesi, mülteciler için destek masası ve/veya koordinasyon birimlerinin kurulması, belediye merkezlerine erişimin geliştirilmesi olarak belirtilmiştir. Diğer kurumlarla işbirliği için, üniversitelerin, STK'ların ve il müdürlüklerinin birbirleriyle daha iyi iletişim sağlamasını ve iyi örneklerin paylaşılmasını önermişlerdir. Mültecilerin eğitime erişimi için ise, hem yetişkin eğitimleri, çocukların okullaşmasına destek, hem de okul öncesi eğitimin gerekliliği belirtilmiştir.

Görsel 4 Grup Çalışması Sunumları

Çalıştayın 2. gününün başında, katılımcılar tarafından sunumlar ve grup çalışmaları üzerine bir değerlendirme yapılmıştır. Katılımcılar temel olarak karar vericilerin de bu tarz çalıştaylara katılımlarını ve kısıtlayıcı mevzuatın değiştirilmesi yönünde temennilerini iletmışlerdir. Ayrıca, benzer aktivitelerin, eğitimlerin ve sahada olan ya da olmak isteyenler için daha ileri düzey eğitimlerin ve mültecilerle ilgili çalışmaların devamını dilediklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar UNHCR tarafından geliştirilen ve kullanıma açılan HELP, Services Advisor gibi araçları, web siteleri, sosyal medya kanalları ve veri kaynakları konusunda bilgilendirilmişlerdir.

Psikodrama Çalışması

Psikodrama çalışması, psikodramatik tanışma ile başlamıştır. Katılımcılar birbirleri ile meslek ve statüden bağımsız olarak, duygusal anlamda tanışmışlardır. Gerçekleştirilen “ismin anlamı ve nasıl koyulduğu” isimli grup oyunu, üyeler arasındaki kohezyon ve ısınmayı sağlamıştır. Ardından “iki farklı ada” oyununda üyelerin yaşadıkları ortamı terk etmek zorunda kalmaları, geride kalanlara duyulan özlem ve yas, yeni çevrede kabul görme/görememe, ev sahibi olma, kabul ve ret gibi kavramlarla karşı karşıya kalmaları ve bu duyguları yaşamaları ile “mültecilik” anlamında empatik bir süreç geliştirmeleri sağlanmıştır. Daha sonra gerçekleşen bu empati sürecini pekiştirmek amacıyla, üyelerin bundan sonraki yaşamları/çalışma hayatlarında karşılaştıkları bu sorunla baş etme kapasitesini ortaya koyacak “olumlu bir özellik, eksik bir yön ve zorlukla karşılaştıkları bir an” temalarına dayalı bir hikaye oyunu ile devam edilmiştir. Son olarak da grup sürecinin ve iki günlük çalışmanın sonuna gelinmesi nedeni ile üyeler birbirlerine seçtikleri bir hediyeyi vererek veda etmiş, oturuma ve çalışmaya son verilmiştir.

Temel noktası spontanlık, yaratıcılık ve eylem olan ve mültecilik teması ile bağlantı kurulan tam günlük psikodrama çalışması, üyelerin empati kurma, baş etme yetisini geliştirme, yaratıcı olabilme, duygusal farkındalığa sahip olma gibi konularda davranış değişikliğine yardımcı olmuş ve bu gerçekleştirilen geri bildirimler ile üyeler tarafından yöneticilere aktarılmıştır.

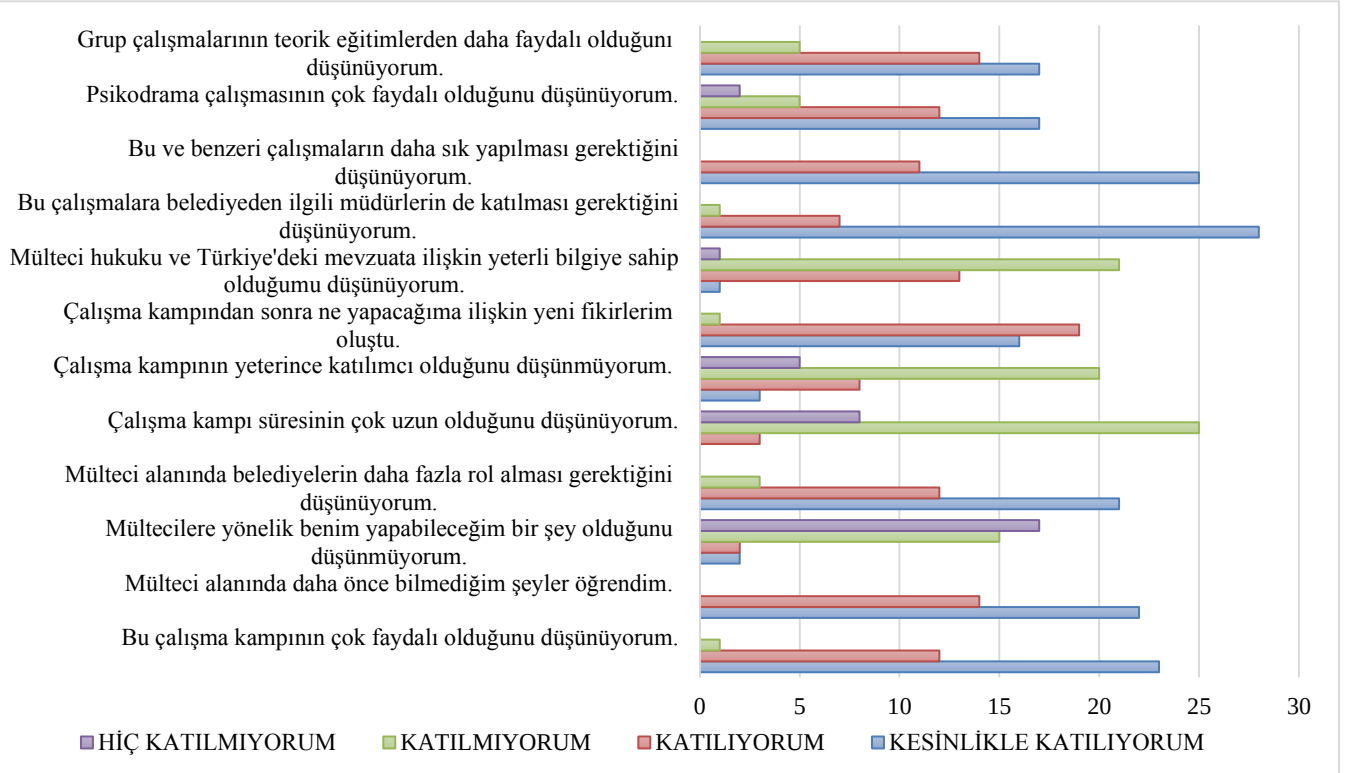

Görsel 5 Psikodrama Çalışması

Değerlendirme

2 günlük çalıştay sonrasında yapılan online değerlendirme ile katılımcıların görüş ve önerileri alınmıştır. Katılımcıların %75'i çalıştayın genel olarak beklentilerini karşıladığını belirtmiştir. Çalıştay programının içeriği, grup çalışmaları ve sunumlar, beklentiler ve sonraki planlarına ilişkin sorulara ise katılımcıların vermiş olduğu yanıtlar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. Bu tabloya göre, katılımcıların %97'si çalışma kampının çok faydalı veya faydalı olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir. Katılımcıların tamamı mülteci alanında yeni ve bilmediği şeyleri bu çalıştayda öğrendiğini belirtmiştir. Mültecilere yönelik yapabileceği bir şey olmadığını düşünenlerin oranı %11, bu düşünceye katılmayanların oranı %42 ve hiç katılmayanların oranı %47 olarak sonuçlara yansımıştır. Katılımcıların %97'si çalışma kampı sonrası hayata geçirilecek yeni fikirlerinin oluştuğunu ve %92'si mülteci alanında belediyelerin daha fazla rol alması gerektiğini ifade etmiştir. Çalıştay sonrasında katılımcıların %61'i hala mülteci alanında yeterli bilgiye sahip olmadığını düşünmektedir, benzer şekilde çalıştayın daha uzun ve kapsamlı olmasını isteyenlerin oranı %92'dir. Bu oranlar göstermektedir ki mülteci mevzuatı, hak ve hizmetlere ilişkin daha kapsamlı çalışmalar yapılmalı ve bilgi dokümanları daha erişilebilir olmalıdır.

Katılımcıların %93'ü bu ve benzeri çalışmaları üst düzey yöneticilerin de katılmaları gerektiğini ifade etmiştir. Tüm katılımcılar bu gibi çalışmaların daha sık yapılması gerektiği konusunda hem fikirdir. Katılımcıların %80'i psikodrama çalışmasını çok faydalı veya faydalı bulmuş, yine benzer bir oranla %86'sı grup çalışmalarının teorik eğitimlere göre daha faydalı olduğunu belirtmiştir.

Çalışmaya ilişkin görüş ve öneriler sorulduğunda ise, katılımcılar şu ifadeleri dile getirmiştir:

“Müdürlerimizin de katılıyor olmasını ve farkındalık kazanmasını gönülden isterdim. Biraz kurumlar hakkında bilgi alabilseydik iyi olurdu diye düşünüyorum. Vaka üzerinden örneklerle gidebilirdik (elimde böyle bir vaka var öncelikle hemen nereye bildirmeliyim ya da şu kuruma gitse neler istenecek ondan doğru kurum neresi gibi).”

“Örnek vakalar üzerinden çalışma grupları yapılmalı, güçlü ve güçsüz taraflarımız tartışılmalıydı. Psikodrama süreci yoğun geçtiği için; çalışmanın bütününe ilişkin geri bildirimler, yapılamadı.”

“Farklı meslek gruplarından insanlar(eğitim, sağlık vb) çalışmaya dahil edilebilirdi. Belediye bünyesinde görev alan üst makamlar çalışmaya dahil edilebilir.”

“Bir dahaki eğitim uzun olursa ve belediye başkanlarıyla sosyal hizmet uzmanlarını davet

ederseniz daha etkin olacağını düşünüyorum.”

“Bu çalışmanın tekrarının planlanması, yapılan çalışmalardaki çözüm üretme ve tutum değişikliklerinin, yapılan çalışmaların paylaşılması, Baro ve Tabip Odasından da katılımcı olmasının iyi olacağını düşünüyorum.”

“Daha yetkili ve kanun uygulayıcı kurumların katılımı”

“İl bazında yeniden derinlemesine bir program çıkarılabilir.”

“Mültecilerle çalışma deneyimi olan kişilerin gruplara dahil edilebilirdi.”

“Psikodrama tek oturum olmalıydı. Sosyalleşme için daha fazla zaman ayrılmalıydı. Bilgi temeli az olan bir gruba iyi örnekler ve alanda uzman konukların sayısı artırılmalıydı. Murat hocanın zamanı daha fazla olmalıydı. Dolu dolu bir çalıştay oldu katıldığım için çok mutlu oldum, emeği geçen herkese sonsuz teşekkürler.”

EK A – Haritalandırma Çalışması

6. LEYLEKLER

DENİZLİ → SYDV 'ye yönlendirme ve sürekli konaklama
 Aydın → Aşevi → İhtiyaç sahiplerinin evlerine sıcak yemek dağıtımı
 3 ayda bir protein paketleri (Et, süt, peynir gibi gıda yardımları)
 Kömür yardımları

Muğla → Mobil sağlık ekipleri (Hastaneden ayrılan hastaların evde tıbbi bakımları)
Denizli → Doktor ziyareti ve mobil sağlık ekipleri
Aydın → Kişisel bakım hizmeti + Mobil sağlık ekipleri
 (Evde bakım / Ev temizliği)
 (Engelli bireylerin nakil aracı)

Muğla → Hoşgelin Bobek Kampanyası
 Konak Kent Konseyi Mültesi Yürütme Kurulu → Konak Belediyesi'nde yürütülen aynı kampanyanın mültesi yerel sivil toplum kuruluşları için çalışma yapıyor.
 i.B.B → 1-5 yaş arası çocuklara yönelik ayda 1 kez 8 lt süt yardımı (Süt Kuzusu Projesi).

Aydın → Sosyal, kültürel faaliyetler (Kültür merkezinde yürütülüyor.)
 Sportif faaliyetler
 Kırbaşıya yardımları

Muğla → (SYDV)'na yönlendirme (Nakil yardımları için)
 ASPB

İzmir → Agora Sosyal Yaşam Atölyesi
 Kadınlara yönelik sağlık bilgilendirmeleri
 Psikodrama çalışmaları

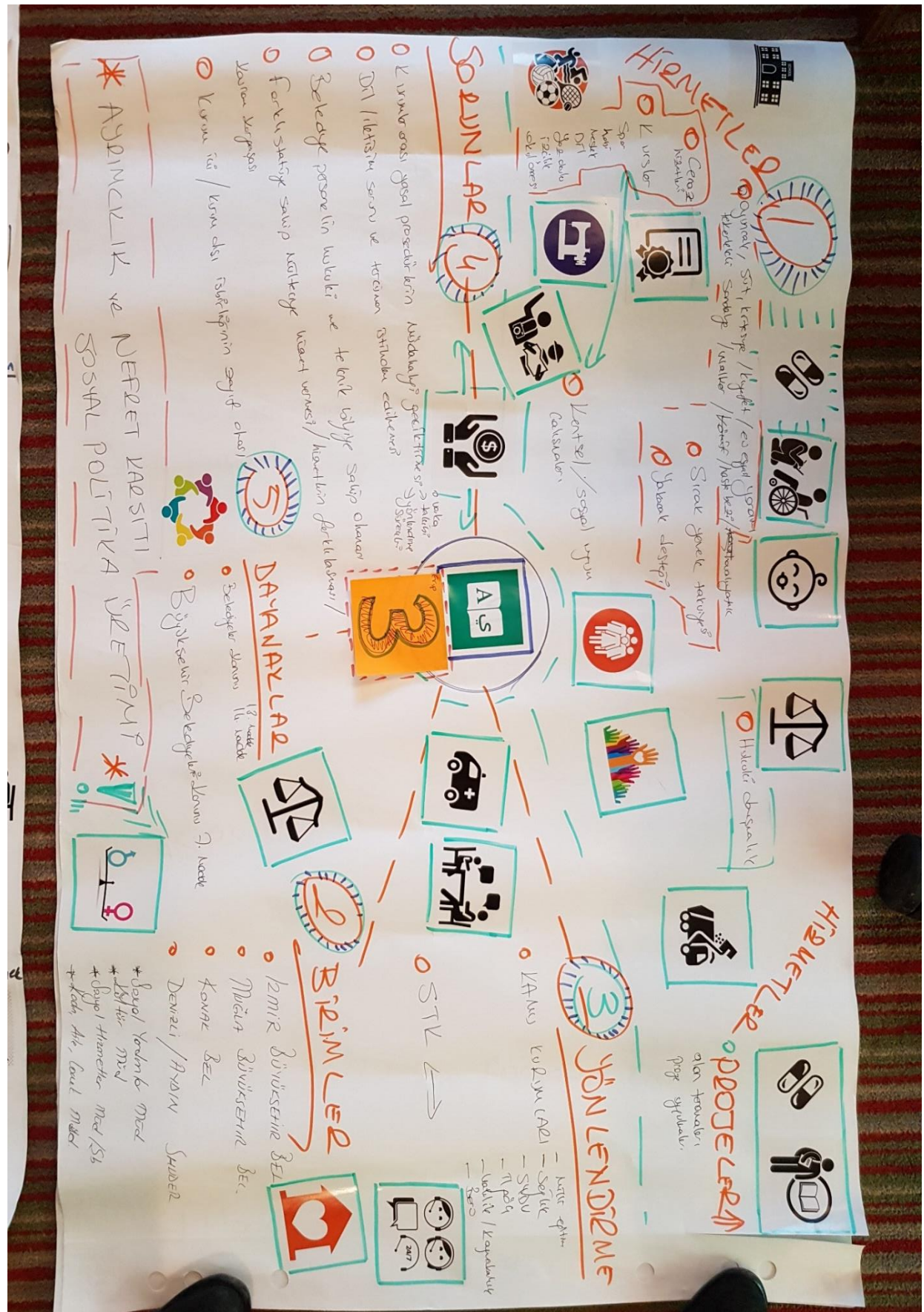
Konak Kent Konseyi Mültesi Yürütme Kurulu
 - İlkokul öğrencisi çocuklara Türkçe ve Matematik dersleri
 - Kadınlara yönelik Türkçe dersleri - okuma/yazma
 - Atölye çalışmaları (Kadınlar yönelik)
 - Çocukların okullarında görüşmeler (Velilik)
 - Belediyelerin verdikleri hizmetlerin mültesi çocuklara da ulaşması için görüşmeler

Hukuk danışmanlık
 - Psikososyal destek için bir görüşme odası
 - Kadınların ve çocukların kültürel ve sportif etkinliklere katılımını desteklemek

Ev ziyaretleri
 Huzurevi → Tüm belediyeler
 Kadın Konseyi → Tüm belediyeler
 Aydın Yaşlı Sigortası → Bakıma muhtaç yaşlılar için

DAYANAK → 5393 Sayılı Belediye Kanunu 15. Madde A Bendi
 Belediyelerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları
 Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak

AYDIN BLD. - **MANİSA BLD.** - **İZMİR BLD.** - **Denizli BLD.** - **MUĞLA BLD.**

GRUP 2

Karabağlar Bld. Sosyal Yardım İşleri

* Hizmetler

- Eğitim (Okuma-yazma kursu)
- Mülteci-ler bilgilendirme t.

Yönlendirme

İftar Geceleri

Örgütü Geliştirme (planlanıyor)

Semt Merk. Uyum Geliştirmeleri

Sosy. K. İhtiyaçları Uyumuna

Engelli mültecilere tek-er-lekli sosyalde dağıtımı

Aydın B.B. Sosyal İşler D.B.

* Hizmetler

- Yaşlı Bakımhanesi

Kadın Konukları

Erzak Yard.

Sıcak Yemek Yard.

Kömür Yard.

* Yönlendirmeler

- Gıda İdaresi İl M.

İzmir B.B. Sosyal Proj. D.B. Kadın Geliştirmeleri Şb. Md.

- Kadın Sağlığı Eğitimi
- Kadın Sığınmaevleri, KDM

Agora Birarada Yaşam Atölyesi

Süt Kuzusu Proj.

* Yönlendirmeler

- Gıda İdaresi İl M.
- Baro (Adli Yrd.)
- STIL (ASAM)
- Sağlık Hzm.

* Yönlendirmeler

- Gıda İdaresi İl M. > Edis y.
- SHM - Emniyet
- Engelli B.
- Ayni ve Nakdi Yard. B. > İq. Y.

* Sorunlar

- Dil
- Yasal Sorunlar (Eğitim, Ekonomik)
- Bu alanda çalışan meslek elemanı sayısının yetersiz olması
- Örgütü (Personel + Vatandaş)

* Dayanak

5393 Belediye K. 13. Md. Hemsihri 14. Md.

Olmaması gereken

Birikim!

- İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
- Çocuk Hakları Sözleşmesi
- 5395 Çocuk Koruma K.
- 6284, İstanbul Sözleşmesi,

Legamaster
We make communication visible

sosyal Ağrılar Dp.

① İzmir B.B. Sinem

- Süt kuzusu projesi → 5 yaşa kadar (İBB)
- (belediye meclis kararı) / Sosyal Hz. Daire Bsk.
- Pazara giden çocuklara yönelik
- Kadın Çal. Şb. Md.
- Kadın-Erkek Eşitliği: ilişkili STK çalışmalarını
- ↓
- uluslararası Yrd. ve Entegrasyon Demesi
- gelişimleri

Eğitimler: KSEP

② Aydın B.B. Hatice KADIN Sığınmaevi → Barınma Hizmeti (10 kadın - sordlu mülteci ve sığınmacı)

Sosyal Hz. Daire B. Asevi

③ Bornova B. Delin Kadın Sığınma + Hoşgeldin bebek Kariyeri - Bağımlılarla gelen istihdam birimi yoluyla iş bulmaları (işkur projesi)

Engelli çalışmaya → etkinlik katılımı

Güşi bankaları vs.

④ Muğla B.B. - Saçlık ve Sos. Hz. D. B. Erten

- Paylaşarak sevinir : 2. el kıyafet ve ev eşyası.
- Yaşlı ve hastalara ve engellilere bez ve ~~akıllı~~ sandalye - arde tekerlekli
- Sosyal hiz. kurup : göç ve göçmen sorunları
- Hoşgeldin Bebek

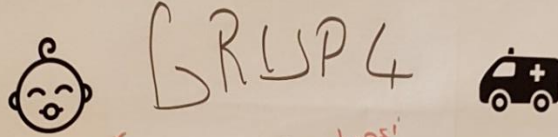
⑤ Manisa B. B. Tugue Sos. Hz. Dairesi D. / Kültür ve Sosyal İler. Dr. Nst. - 70 (mentor ilçe) hon

- Mekon tahsis
- Alan araştırması ve tespit
- Kadın ve aile → ayrımcılık
- ki destek.
- Sos. Yrd. Isl. Md.

⑥ Kuşadası B. (Suriyeli) Hoşgeldin Bebek Projesi

Aynı ve Nakdi yrd. (kömür - gıda - eşya - burs)

① 1-5 yaş ^{izmir} süt yordumu, ^{hepsi} ikinci el eşya, ^{muğla} UNICEF'le gelen ^{bakım seti} cenaze hizmeti, evde sağlık hizmeti, yemek, Suriyeli ^{konak} kadınlar dikiş kursları, ^{konak} türkçe dersleri (satış)

- Küf temizleme seti, hijyen kiti ^{konak}

- Engelli Hizmetleri, Çocuk kütüphanesi

② Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı (Sosyal Yardımlar)
Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü
Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü
Sağlık Hizmetleri Şube Müdürlüğü

③ İl Göç İdaresi, Kaymakamlık SYDV,
ASPB (eski adı),

④ Dil, Konuya Bakış Açısı ^{24/7} Gönüllülük
Vatandaşların Tepkisi, Bilgi Eksikliği
Mültecilerin Tepkisi

⑤ 5393 sayılı Belediye Kanunu
Madde-13-14?
Madde-15

Kuşadası
Konak
İzmir B.Ş
Muğla
Antalya

Ek B – Fotoğraflar

KARİYER ODAKLI GRUP DESTEK MODELİ (KOGDM)

Abidin ÖZDEMİR¹
Murat AKKAYA²

GİRİŞ

Avrupa Birliğince finanse edilen Dezavantajlı Yüksek Öğrenim Öğrencilerinin İş Piyasasına Erişiminin Kolaylaştırılması için Teknik Yardım Projesi “DEZÖDES” kapsamında Kredi ve Yurtlar Kuru Genel Müdürlüğünde görev yapan sosyal çalışmacı ve psikologlar ile İŞKUR iş ve meslek danışmanlarının birlikte çalışacakları kariyer odaklı destek grup modeli oluşturulmuştur. Bu meslek elemanlarına, yurtlarda barınan son sınıf öğrencilerinin iş piyasasına erişimlerinin kolaylaştırılması amacıyla yapılandırılmış sekiz oturumluk grup çalışması için kolaylaştırıcılık eğitimi verilmiştir. Bu eğitim sonucunda Ankara ve Samsun’da 3’er grup, İzmir’de 2 grup çalışması pilot olarak uygulanmıştır. Pilot çalışma sonrası, uygulayıcı meslek elemanlarının olumlu rapor vermeleri nedeniyle yurtlarda sürdürülmesine karar verilmiştir. Bu çalışma sosyal çalışmacıların almış oldukları lisans eğitimi ile yetkin olarak gerçekleştirebilecekleri bir uygulamadır.

Program Amaçları Nelerdir?

Grup destek modeliyle; Kredi ve Yurtlar Kurumu yurtlarında barınan gençlerin bireysel ve kariyer gelişimine daha çok katkı sağlayabilecek şekilde bir öğrenme ortamı oluşturarak, grup üyelerinin bireysel ve kariyer gelişim sürecine destek olmak, belirlemiş oldukları öncelikli gelişim alanlarında grup çalışmasında hedefledikleri konularda yapacakları uygulamalarla pratik ve grup olarak yansıtmaya ortamı sağlayarak, öğrenmeyi deneyimleyebilmeleri amaçlanmıştır.

Neden Grup Destek Programı?

Bireyler çoğu zaman diğerlerinin deneyimlerinden ilham alarak fikirler oluşturup, değerlendirmeler yaparak daha kolay öğrenebilirler. KOGDM sürecinde, grup üyelerinin birbirlerinin farklı bakış açılarından, deneyim ve önerilerinden sistematik bir şekilde faydalanabilmelerinin mümkün olduğu, çok daha etkili bir öğrenme mekanizması olarak değerlendirilebilir. Bu yapı, grup üyeleri arasında eş akran düzey destek ilişkisi ile ayrı bir liderlik becerisi geliştirme fırsatı olmakla beraber, grup üyelerinin birbirleriyle öğrenme ve gelişim odaklı bir ilişki ağı oluşturmaları açısından büyük anlam taşımaktadır.

Modelin Oluşturulması

Dezavantajlı Yüksek Öğrenim Öğrencilerinin İş Piyasasına Erişiminin Kolaylaştırılması İçin Teknik Yardım Projesi, “DEZÖDES” eğitim aktivite (4.3 ve A.9) bileşenleri kapsamında “A4.3-Son Sınıf Öğrencileri İçin İstihdam Hizmetlerine Erişiminin Kolaylaştırması ve A.9- İstihdam

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı, GSB Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü

² Eğitim Uzmanı

Edilebilirliklerinin Arttırılmasına Yardımcı Olacak Daha İyi Rehberlik Ve Danışmanlık Hizmetlerinin Verilmesi” amacıyla, KYK proje eğitim danışma komitesi ve İŞKUR temsilcileri ile birlikte bir çalışma grubu oluşturulmuş ve KYK bünyesindeki üniversite öğrencilerin aktif rol alarak, katılacağı uygulamalı bir kariyer destek grup gelişim ve öğrenme modelinin iki Kurum arasında işbirliği ve koordinasyon içinde yapılandırılarak, beraber uygulanması hedeflenmiştir. Bu kapsamda, Yüksek Öğrenim Kredi Yurtlar Kurumundan (KYK) destek alan son sınıf öğrencileri için, KYK ve İŞKUR işbirliğinde, “kolaylaştırıcı” rolünde KYK- sosyal çalışmacıları/ psikologları ile İŞKUR- iş ve meslek danışmanlarından (İMD) birlikte oluşturulacak ekiplerin yönetiminde, işbirliği içinde uygulanması hedeflenen “Kariyer Odaklı Destek Grup Modeline” ilişkin, ön hazırlık niteliğinde 2 aşamalı alt eğitim modül programlarının, ilgili proje eğitim aktiviteleri uygulama planı kapsamında, aşağıda belirtilen süreç dahilinde gerçekleştirilmiştir.

1.Aşama-A4.3) 2017 Şubat-Mart aylarında Ankara’da 2 günlük 4 grup olarak, “KYK sosyal çalışmacı & psikologları” için Dr. Recep VARGİN, Prof. Dr. Metin PİŞKİN tarafından “Kariyer Destek Oryantasyon Eğitim Modülü” eğitimi verilmiştir.

2.Aşama-A.9) 2017 Nisan-Mayıs ayında 7 Bölgede 2 günlük 7 grup olarak, KYK sosyal çalışmacı & psikologlarına ek olarak, 7 Bölge de görev yapan İŞKUR-İMD’lerinin birlikte katılımı ile Prof. Dr. Işıl BULUT, Prof. Dr. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN, Yrd. Doç Dr. Barış KOYUNCU ve Eğitim Uzmanı Murat AKKAYA tarafından “Uygulamalı Kariyer Odaklı Destek Grup Çalışması Eğitim Modülü” eğitimi verilmiştir.

Belirtilen 2 aşamalı eğitim modüllerinin ardından, projede belirtilen 7 pilot il arasından, KYK ve İŞKUR Çalışma grubu tarafından birlikte belirlenecek olan, uygun şartları taşıyan illerde pilot uygulama kapsamında gerçekleştirilmiş, modelin pilot uygulama sürecini takiben, değerlendirilerek, gerekli iyileştirmelerin yapılmasının ardından, diğer illerde de uygulanması hedeflenmiştir.

Söz konusu, modelin oluşturulması ve eğitimleri, Eğitim Uzmanı Murat AKKAYA’nın koordinatörlüğünde Prof. Dr. Recep VARGİN, Prof. Dr. Metin PİŞKİN, Prof. Dr. Işıl BULUT, Prof. Dr. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN ve Yrd. Doç Dr. Barış KOYUNCU tarafından gerçekleştirilmiştir.

Programın Süresi

Pilot Program, 3 Ay ve her biri 2.5-3 saat süreli toplam 8 görüşmeden oluşmuştur. Programın ilk ayında 4 adet (2-3 adet grup oluşturma amaçlı) görüşme, kalan 2 aylık sürede ise ayda 2 olacak şekilde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Grup görüşmelerinde tanışma, anlaşma ve ilişki oluşturma aşamasının takibinde, öğrencilerin kendini tanıma çalışmalarının ardından, grup üyesi öğrencilerin bireysel ve grup öğrenme hedeflerini netleştirerek, buna ilişkin hazırlayacakları bireysel gelişim planları dahilinde grup kolaylaştırıcıları ile birlikte gelişim modüllerinde adım adım ilerleyecekleri öğrenme ilişkilerinde deneyimler yaşamaları sağlanmıştır.

Grup Üyelerinin Oluşturulması

Grup üyeleri oluşturulmadan önce pilot çalışma yapılacak yurt müdürlüklerinde öğrencilere iş piyasasına erişimle ilgili bir konferans verilerek grup çalışması hakkında da bilgilendirme yapılmış ve başvuran öğrencilerle tek tek görüşme yapılarak grup üyeleri belirlenmiştir. Gruplar 6-8 kişiden oluşturulmuştur.

Grup Görüşmeleri

Başlangıç Toplantısı; Grup görüşmeleri öncesi grup üyeleri, kolaylaştırıcılar ve koordinasyon ekibi ile il yöneticilerinin açılışını yaparak, gerçekleştirilecek 1,5 saatlik bir başlama toplantısı ile tanışma, anlaşma ve görüşme planını birlikte yapıyor olması, takip eden ilk 3 grup oluşturma görüşmesi ve gelişim modüllerine ilişkin süreç açısından önemli katkıları olabilir.

BAŞLANGIÇ TOPLANTISI [*] Eğer Tercih edilirse	Süre /dk.	KONU	AÇIKLAMALAR
Öncesinde		[*] GRUP ÜYELERİ ORYANTASON TOPLANTISI	Tercih edilirse çalışma başlamadan grup üyesi olarak belirlenen öğrenenler ile süreç, görüşmeler, rol, sorumluluklar ve beceriler ile ilgili önceden kısa bir oryantasyon toplantısı yapılabilir. Ya da program ile ilgili ön doküman paylaşılabilir.
BÖLÜM 1	30	GRUP TANIŞMA	<u>Birbirimizi Tanımak:</u> Öğrenenlerin, diğer grup üyelerine kendini tanıtmaları amacıyla kullanılır. Öğrenenlerin diğer grup üyelerine 5'er dakikalık kısa tanıtımlar yapması.
BÖLÜM 2	30	GRUP ANLAŞMASI	<u>Gizlilik ve Sorumluluk Anlaşması:</u> Grup üyeleri arasında süreçte ilk etap öğrenme ortaklığı oluşturmak için kullanılır. Grup içinde anlaşma için önem taşıyan, hassas konular üzerinde grup olarak kısa bir değerlendirme yapılarak, form üzerinden birlikte geçilerek, bireysel taahhütlerini yansıtmaları.
BÖLÜM 3	20	GRUP GÖRÜŞME PLANI	<u>Grup Görüşme Takvim/Saat/Mekan Planı:</u> Grubun birlikte 3 aylık sürede 8 adet görüşme takvim/ mekan planı yapması amacıyla kullanılır. Programın 3 aylık döneme ilişkin 2-2.5 saatlik görüşmeler (özellikle ilk 3 görüşme) için takvim üzerinden, gün, saat ve mekan konusunda planlama yapılarak, forma yansıtılır. <u>Not:</u> Eğer Başlangıç Toplantısı yapılmazsa bu planlama mutlaka 1. Görüşmede yapılması gerekir.
BÖLÜM 4	10	GERİBİLDİRİM	Grup üyelerinden sözlü olarak bireysel geribildirim alınır.
Ödev Görevler	5	YÖNLENDİRME	Kendini tanıma araçlarına göz atmaları ya da yaparak gelmeleri
Gelecek Görüşme Ön hazırlık	10		Amaç/ hedef ve Bireysel Gelişim Planı (BGP) oluşturma ile ilgili kaynaklara göz atarak, hazırlanmış olarak gelmeleri.

GÖRÜŞME 1	Süre /dk.	KONU	AÇIKLAMALAR
Öncesinde		Ön Adımlar	-Eğer tercih edilirse, grup üyeleri Bilgilendirme/ Oryantasyon Toplantısı ve Başlangıç Toplantısı yapılabilir. -Kendini Tanıma Araçlarına ilişkin kaynaklar
BÖLÜM-1	50	GRUP TANIŞMA GRUP ANLAŞMA	○ Öncelikli Gelişim ihtiyaçları, alanları ve amaçları: Grup üyelerinin bireysel değerlendirmelerini grup ile paylaşması. ○ Grup Anlaşması: Grup üyeleriyle grup anlaşmasının yapılması,
	10		
BÖLÜM-2	60	KENDİNİ TANIMA ÇALIŞMASI	○ Yaşam Çemberi: Kaynaklarda ilgili bölümü kullanarak, grup üyeleri özelliklerini değerlendirebilir. ○ İlgiler: Kaynaklarda ilgili bölümü kullanarak, Grup üyeleri özelliklerini değerlendirebilir ○ Parti Egzersizi: Kaynaklarda ilgili bölümü kullanarak, grup üyeleri özelliklerini değerlendirebilir.
	10		
BÖLÜM-3	50	KENDİNİ TANIMA ÇALIŞMASI	○ Mesleki İlgiler Egzersizi: Kaynaklarda ilgili bölümü kullanarak, grup üyeleri özelliklerini değerlendirebilir. ○ Beceriler Çalışması: Kaynaklarda ilgili bölümü kullanarak, grup üyeleri becerilerini değerlendirebilir. ○ Değerler Çalışması: Kaynaklarda ilgili bölümü kullanarak, grup üyeleri becerilerini değerlendirebilir.
Ödev Görevler	5	YÖNLENDİRME	▪ Bireysel Haritam: Kaynaklarda ilgili bölümü kullanarak, grup üyeleri özelliklerini değerlendirebilir. ▪ Bireysel liste; Anlaşma konusunda başka neler ortak listeye yansısı daha faydalı veya daha az rahatsız edici olurdu? ▪ Gelecek görüşmeye ilişkin yapacakları gelişim aktivite/aktiviteleri, uygulama ve deneme
Gelecek Görüşme Ön hazırlık	5	YÖNLENDİRME	▪ Gelecek görüşme grup eğitim modülü oturumuna ilişkin plan ve hazırlık

GÖRÜŞME 2	Süre /dk.	KONU	AÇIKLAMALAR
Öncesinde		Ön Adımlar	-Kendini Tanıma Araçları ve Bireysel Amaç/Hedef/ BGP oluşturma kaynakları
BÖLÜM-1	60	ISINMA AKTİVİTE GRUP ANLAŞMA KENDİNİ TANIMA ÇALIŞMASI	○ GM Anlaşması: Grup üyelerince grup anlaşmasına eklemeler veya düzenlemeler yapılması. Anlaşmanın süreçte nasıl kullanılacağını altı çizilerek, örneklerle vurgulanması ○ Bireysel Haritam: Kaynaklarda ilgili bölümü kullanarak, grup üyeleri arasında sonuçlara ilişkin paylaşımlar yapılarak, değerlendirilebilir.
	10		
BÖLÜM-2	60	KARİYER ODAKLI KENDİNİ TANIMA ÇALIŞMASI	○ Çalışma-1: Grup üyelerinin Holland Mesleki İlgi Tablosu (Envanter) ve Açıklamalarını kullanarak, mesleki ilgilerini belirleyerek, değerlendirebilmesi. ○ Çalışma-2: Grup üyelerinin Kariyer Değerleri (İş yaşamında tercih çerçevelerimiz) Envanterini kullanarak, öncelikli iş değerlerini belirleyerek, değerlendirebilmesi. ○ Çalışma-3: Grup üyelerinin Davranış Tarzları envanterini kullanarak Odak/ Tutum/ Tarzlar ve tarzların ihtiyaçları hakkında farkındalık sağlayarak, bağlantılı iş ve meslekler hakkında değerlendirmeler yapması.
	10		
BÖLÜM-3	60	GRUP İÇİ İLETİŞİM VE İLİŞKİ YÖNETİMİ BİREYSEL AMAÇ/HEDEF BELİRLEME	○ Grup içinde iletişim ve ilişki yönetimi: Grup içi iletişim ve ilişki yönetimi için farklılıklara ilişkin farkındalıklar, kilit beceri ve sorun çözme yöntemlerine ilişkin tartışma, grup çalışması ve değerlendirme ○ SWOT Analizi (Kefe Analizi: Mevcut durumun resmi çekmek): Grup üyelerinin kendini tanıma çalışmaları sonucunda, güçlü yönleri, gelişim alanları, karlı karşıya oldukları riskler ve fırsatlara ilişkin analiz amaçlı olarak kullanılabilir. ○ Grup Üyesi Bireysel Amaç ve Hedefleri: Grup üyelerinin öncelikli 3 gelişim alanlarını ve amaçlarını belirlemesi ve grup üyeleriyle paylaşması.
Ödev Görevler	5	YÖNLENDİRME	▪ Bireysel Hedef belirleme ile ilgili kaynaklar ▪ İletişim becerilere ilişkin okunacak kaynaklar ▪ Gelecek görüşmeye ilişkin yapacakları gelişim aktivite/aktiviteleri, uygulama ve deneme
Gelecek Görüşme Ön hazırlık	5	YÖNLENDİRME	▪ Gelecek görüşme grup oturumuna ilişkin plan ve hazırlık

GÖRÜŞME 3	Süre /dk.	KONU	AÇIKLAMALAR
Öncesinde		Ön Adımlar	-Eğer tercih edilirse, Grup üyeleri Bilgilendirme/ Oryantasyon Toplantısı ve Başlangıç Toplantısı yapılabilir. -Kendini Tanıma Araçları ve Amaç/Hedef/ Bireysel Gelişim Planı (BGP) Kaynak
BÖLÜM-1	60	ISINMA AKTİVİTE GRUP ÜYELERİ BİREYSEL GELİŞİM ALANLARINI BELİRLEME	○ Beceriler Çemberi: Kaynaklarda ilgili bölümü kullanarak, üyeler becerilerini değerlendirebilir. ○ SWOT (KeFe) Analizi – Kaynaklarda ilgili bölümü kullanarak, grup üyeleri, güçlü yönleri-gelişim alanları, fırsat/ risk analizi, bireysel ve kariyer gelişim önceliklerini değerlendirebilir. ○ Gelişim Alanları Alternatif Konu ve öncelikler: Grup üyelerinin 3 öncelikli bireysel amaçlarını belirleyebilmesi.
	10		
BÖLÜM-2	60	GRUP ÜYELERİ BİREYSEL GELİŞİM ALANLARI ÜZERİNDEN GRUP ORTAK AMAÇLARININ ALANLARINI BELİRLEME	○ Grup Bireysel Gelişim Alanları Toplu Liste: Grup üyelerinin öncelikli 3 bireysel amaçlarından oluşan toplu listesinin yapılması. ○ Grup Ortak Konu Belirleme: Bireysel gelişim alan listesinden, grup ortak amaçlarına ilişkin öncelikli 3 ortak konunun grup üyeleri tarafından (1-5 arası) değerlendirilerek, belirlenmesi. ○ Grup Amaç ve Hedefleri: Grup üyelerinin ortak 3 konu için uygulama planı hakkında değerlendirme yapması ○ Grup Eğitim Modül Hazırlık Planı: 3 grup ortak konusu üzerinden yapılacak eğitim uygulaması için grup olarak görev/ zaman/ eylem planına ilişkin gerekli hazırlıkların yapılması.
	10		
BÖLÜM-3 Gelecek Görüşme için Planlama	60	ORTAK GRUP AMAÇLARI/ HEDEFLERİ İLE 4 GÖRÜŞME İÇİN EĞİTİM/ GELİŞİM MODÜLLERİNİN VE GÖREV TANIMLARININ BELİRLENMESİ GRUP İÇİ İLETİŞİM VE İLİŞKİ YÖNETİMİ	○ Grup Üyesi Bireysel Amaç ve Hedefleri: Grup üyeleri taslak 3 öncelikli amaç, bağlantılı hedefler ve öğrenme aktivitelerini belirlemesi. ○ Bireysel Gelişim Planı: Kaynaklarda ilgili bölümü kullanarak, Bireysel Gelişim Planı (BGP) formları ve örnekler kullanılarak, grup üyelerinin bireysel bir eylem planı ve gelecek görüşmeye ilişkin yapacakları gelişim aktivitesini belirlemeleri.
Ödev Görevler	5	YÖNLENDİRME	▪ Gelecek görüşmeye kadar yapacakları bireysel gelişim aktivite/aktiviteleri, uygulama ve deneme planı
Gelecek Görüşme Ön hazırlık	5	YÖNLENDİRME	▪ Gelecek görüşme grup eğitim modülü oturumuna ilişkin plan, görev dağılımı ve hazırlık

GÖRÜŞME 4	Süre /dk.	KONU	AÇIKLAMALAR
Öncesinde		Grup görüşmeleri süreç yönetimi, yöntem ve becerileri	Kaynak dokümanda yer alan ilgili bölümleri okuyarak, incelemek, gerekli hazırlığı yapmak
“BAŞLAMA” Önceki Görüşmeden yansıyan paylaşım	60	GRUP ÜYESİNİN ÖNCEKİ GÖRÜŞME HEDEFLERİNDEN YANSIYAN NOTLAR; -ÖĞRENDİKLERİM -İYİ YAPTIKLARIM -ZORLANDIĞIM NOKTALAR	Önceki Görüşmede Belirlenen Bireysel Gelişim Aktivitelerinden Yansıyanlar; * Son (3.) görüşmeden bu yana yaşanan olumlu ve olumsuz haberlerin grup etkileşiminde paylaşımı * Grup üyelerinin, son görüşmeden, bu görüşmeye kadar öncelikli yapmayı hedeflediği ve görüşme arasında uygulamaya geçtiği aktiviteler, yaşadıkları, deneyimlediği, gözlemlediği, geribildirim aldığı konular ve sonuçlarına ilişkin grupla paylaşım. Grup üyelerinden yaptıklarına ilişkin öneri, deneyim geribildirim ve destek alıp, vermesi.
	10		
Eğitim Modülü	60	Grup Gelişim–Eğitim Konuları/ Modülü; Grup Ortak Konuları üzerinde planlama; Belirlenen grup ortak eğitim konuları kapsamında eğitim modülünün yapılması.	Grup Gelişim –Eğitim Konuları / Modülü Uygulanabilecek Oturum Türleri; ▪ Grup Gelişim Alan/ Amaçlarından ortak belirlenen gündemli konular üzerinde planlı çalışmalar Görüşme–4 (Gelişim Modülü-1); Grup üyesinin bireysel özellikleri ile tercih ettiği meslek/ işler ile bağlantı kurmaya ve uygunluk ölçmeye yönelik uygulama. Test dışı araçlar kullanarak (mesleki ilgi, iş değerleri, vb.) bireyin seçimleri ile uygunluğu kontrol etmesine imkân sağlamak. ▪ Esnek durumsal ihtiyaçlar ve gündem üzerinde çalışmalar Ortak eğitim konularında yapılacak hazırlık için sonraki görüşmeye kadar bireysel ve grup olarak, ne tür çalışmalar, araştırma, hazırlık yapacağız?
	10		
“BİTİRME” Gelecek Görüşme için Planlama	60	GRUP ÜYESİNİN GELECEK GÖRÜŞMEYE KADAR YAPACAĞI GELİŞİM AKTİVİTESİ GERİBİLDİRİM	Gelecek Görüşmeye Yönelik Hazırlık için yönlendirme; * Bireysel Eylem planına göre sonraki görüşmeye kadar yapmayı taahhüt ettiği gelişim aktiviteleri ve adımlara ilişkin planını grupla paylaşması. * Grup üyelerinden yapacaklarına ilişkin öneri, deneyim geribildirim ve destek alıp, vermesi. Görüşmeye dair grup olarak değerlendirme, Geribildirim & önerilerle oturumu tamamlayabilirsiniz.
Ödev Görevler	5	YÖNLENDİRME	▪ ilişkin okunacak/ incelenecek kaynaklar ▪ Gelecek görüşmeye ilişkin yapacakları gelişim aktivite/aktiviteleri, uygulama ve deneme
Gelecek Görüşme Ön hazırlık	5	YÖNLENDİRME	▪ Gelecek görüşme grup eğitim modülü oturumuna ilişkin plan ve hazırlık

GÖRÜŞME 5	Süre /dk.	KONU	AÇIKLAMALAR
Öncesinde		Grup görüşmeleri süreç yönetimi, yöntem ve becerileri	Kaynak dokümanda yer alan ilgili bölümleri okuyarak, incelemek, gerekli hazırlığı yapmak
“BAŞLAMA” Önceki Görüşmeden yansıyan paylaşım	60	GRUP ÜYESİNİN ÖNCEKİ GÖRÜŞME HEDEFLERİNDEN YANSIYAN NOTLAR; -ÖĞRENDİKLERİM -İYİ YAPTIKLARIM -ZORLANDIĞIM NOKTALAR	Önceki Görüşmede Belirlenen Bireysel Gelişim Aktivitelerinden Yansıyanlar; * Son (4.) görüşmeden bu yana yaşanan olumlu ve olumsuz haberlerin grup etkileşiminde paylaşımı * Grup üyelerinin, son görüşmeden, bu görüşmeye kadar öncelikli yapmayı hedeflediği ve görüşme arasında uygulamaya geçtiği aktiviteler, yaşadıkları, deneyimlediği, gözlemlediği, geribildirim aldığı konular ve sonuçlarına ilişkin grupta paylaşım. Grup üyelerinden yaptıklarına ilişkin öneri, deneyim geribildirim ve destek alıp, vermesi.
	10		
Eğitim Modülü	60	Grup Gelişim–Eğitim Konuları/ Modülü; Grup Ortak Konuları üzerinde planlama; Belirlenen grup ortak eğitim konuları kapsamında eğitim modülünün yapılması.	Grup Gelişim –Eğitim Konuları / Modülü Uygulanabilecek Oturum Türleri; ▪ Grup Gelişim Alan/ Amaçlarından ortak belirlenen gündemli konular üzerinde planlı çalışmalar Görüşme–5 (Gelişim Modülü-2); Bireyin merak ettiği/ilgilendiği öncelikli Meslek/ işleri araştırmaya yönelik uygulama. Sunum+alternatif uygulamaları kullanarak olası çalışma alanları hakkında grup üyelerinin detaylı bilgilere, kaynaklara erişimini ve değerlendirmelerini sağlamak. ▪ Esnek durumsal ihtiyaçlar ve gündem üzerinde çalışmalar Ortak eğitim konularında yapılacak hazırlık için sonraki görüşmeye kadar bireysel ve grup olarak, ne tür çalışmalar, araştırma, hazırlık yapacağız?
	10		
“BİTİRME” Gelecek Görüşme için Planlama	60	GRUP ÜYESİNİN GELECEK GÖRÜŞMEYE KADAR YAPACAĞI GELİŞİM AKTİVİTESİ GERİBİLDİRİM	Gelecek Görüşmeye Yönelik Hazırlık için yönlendirme; * Bireysel Eylem planına göre sonraki görüşmeye kadar yapmayı taahhüt ettiği gelişim aktiviteleri ve adımlara ilişkin planını grupta paylaşması. * Grup üyelerinden yapacaklarına ilişkin öneri, deneyim geribildirim ve destek alıp, vermesi. Görüşmeye dair grup olarak değerlendirme, Geribildirim & önerilerle oturumu tamamlayabilirsiniz.
Ödev Görevler	5	YÖNLENDİRME	▪ ilişkin okunacak/incelenecek kaynaklar ▪ Gelecek görüşmeye ilişkin yapacakları gelişim aktivite/aktiviteleri, uygulama ve deneme
Gelecek Görüşme Ön hazırlık	5	YÖNLENDİRME	▪ Gelecek görüşme grup eğitim modülü oturumuna ilişkin plan ve hazırlık

GÖRÜŞME 6	Süre /dk.	KONU	AÇIKLAMALAR
Öncesinde		Grup görüşmeleri süreç yönetimi, yöntem ve becerileri	Kaynak dokümanda yer alan ilgili bölümleri okuyarak, incelemek, gerekli hazırlığı yapmak
“BAŞLAMA” Önceki Görüşmeden yansıyan paylaşım	60	GRUP ÜYESİNİN ÖNCEKİ GÖRÜŞME HEDEFLERİNDEN YANSIYAN NOTLAR; -ÖĞRENDİKLERİM -İYİ YAPTIKLARIM -ZORLANDIĞIM NOKTALAR	Önceki Görüşmede Belirlenen Bireysel Gelişim Aktivitelerinden Yansıyanlar; * Son (5.) görüşmeden bu yana yaşanan olumlu ve olumsuz haberlerin grup etkileşiminde paylaşımı * Grup üyelerinin, son görüşmeden, bu görüşmeye kadar öncelikli yapmayı hedeflediği ve görüşme arasında uygulamaya geçtiği aktiviteler, yaşadıkları, deneyimlediği, gözlemlediği, geribildirim aldığı konular ve sonuçlarına ilişkin grupla paylaşım. Grup üyelerinden yaptıklarına ilişkin öneri, deneyim geribildirim ve destek alıp, vermesi.
	10		
Eğitim Modülü	60	Grup Gelişim–Eğitim Konuları/ Modülü; Grup Ortak Konuları üzerinde planlama; Belirlenen grup ortak eğitim konuları kapsamında eğitim modülünün yapılması.	Grup Gelişim –Eğitim Konuları / Modülü Uygulanabilecek Oturum Türleri; ▪ Grup Gelişim Alan/ Amaçlarından ortak belirlenen gündemli konular üzerinde planlı çalışmalar Görüşme–6 (Gelişim Modülü-3); İş arama ve CV hazırlamaya yönelik uyulama. Sunum+ alternatif uygulamalar ile CV hazırlama konusunda grup üyelerinin bilgi ve becerisini arttırmak. ▪ Esnek durumsal ihtiyaçlar ve gündem üzerinde çalışmalar Ortak eğitim konularında yapılacak hazırlık için sonraki görüşmeye kadar bireysel ve grup olarak, ne tür çalışmalar, araştırma, hazırlık yapacağız?
	10		
“BİTİRME” Gelecek Görüşme için Planlama	60	GRUP ÜYESİNİN GELECEK GÖRÜŞMEYE KADAR YAPACAĞI GELİŞİM AKTİVİTESİ GERİBİLDİRİM	Gelecek Görüşmeye Yönelik Hazırlık için yönlendirme; * Bireysel Eylem planına göre sonraki görüşmeye kadar yapmayı taahhüt ettiği gelişim aktiviteleri ve adımlara ilişkin planını grupla paylaşması. * Grup üyelerinden yapacaklarına ilişkin öneri, deneyim geribildirim ve destek alıp, vermesi. Görüşmeye dair grup olarak değerlendirme, Geribildirim & önerilerle oturumu tamamlayabilirsiniz.
Ödev Görevler	5	YÖNLENDİRME	▪ ilişkin okunacak/incelenecek kaynaklar ▪ Gelecek görüşmeye ilişkin yapacakları gelişim aktivite/aktiviteleri, uygulama ve deneme
Gelecek Görüşme Ön hazırlık	5	YÖNLENDİRME	▪ Gelecek görüşme grup eğitim modülü oturumuna ilişkin plan ve hazırlık

GÖRÜŞME 7	Süre /dk.	KONU	AÇIKLAMALAR
Öncesinde		Grup görüşmeleri süreç yönetimi, yöntem ve becerileri	Kaynak dokümanda yer alan ilgili bölümleri okuyarak, incelemek, gerekli hazırlığı yapmak
“BAŞLAMA” Önceki Görüşmeden yansıyan paylaşım	60	GRUP ÜYESİNİN ÖNCEKİ GÖRÜŞME HEDEFLERİNDEN YANSIYAN NOTLAR; -ÖĞRENDİKLERİM -İYİ YAPTIKLARIM -ZORLANDIĞIM NOKTALAR	Önceki Görüşmede Belirlenen Bireysel Gelişim Aktivitelerinden Yansıyanlar; * Son (6.) görüşmeden bu yana yaşanan olumlu ve olumsuz haberlerin grup etkileşiminde paylaşımı * Grup üyelerinin, son görüşmeden, bu görüşmeye kadar öncelikli yapmayı hedeflediği ve görüşme arasında uygulamaya geçtiği aktiviteler, yaşadıkları, deneyimlediği, gözlemlediği, geribildirim aldığı konular ve sonuçlarına ilişkin grupta paylaşım. Grup üyelerinden yaptıklarına ilişkin öneri, deneyim geribildirim ve destek alıp, vermesi.
	10		
Eğitim Modülü	60	Grup Gelişim–Eğitim Konuları/ Modülü; Grup Ortak Konuları üzerinde planlama; Belirlenen grup ortak eğitim konuları kapsamında eğitim modülünün yapılması.	Grup Gelişim –Eğitim Konuları / Modülü Uygulanabilecek Oturum Türleri; ▪ Grup Gelişim Alan/ Amaçlarından ortak belirlenen gündemli konular üzerinde planlı çalışmalar Görüşme–6 (Gelişim Modülü-3); İş arama ve Mülakata hazırlık yapmaya yönelik uygulama. Sunum+alternatif uygulamalar ile mülakat hazırlığı konusunda grup üyelerinin bilgi becerisini arttırmak. ▪ Esnek durumsal ihtiyaçlar ve gündem üzerinde çalışmalar Ortak eğitim konularında yapılacak hazırlık için sonraki görüşmeye kadar bireysel ve grup olarak, ne tür çalışmalar, araştırma, hazırlık yapacağız?
	10		
“BİTİRME” Gelecek Görüşme için Planlama	60	GRUP ÜYESİNİN GELECEK GÖRÜŞMEYE KADAR YAPACAĞI GELİŞİM AKTİVİTESİ GERİBİLDİRİM	Gelecek Görüşmeye Yönelik Hazırlık için yönlendirme; * Bireysel Eylem planına göre sonraki görüşmeye kadar yapmayı taahhüt ettiği gelişim aktiviteleri ve adımlara ilişkin planını grupta paylaşması. * Grup üyelerinden yapacaklarına ilişkin öneri, deneyim geribildirim ve destek alıp, vermesi. Görüşmeye dair grup olarak değerlendirme, Geribildirim & önerilerle oturumu tamamlayabilirsiniz.
Ödev Görevler	5	YÖNLENDİRME	▪ ilişkin okunacak/incelenecek kaynaklar ▪ Gelecek görüşmeye ilişkin yapacakları gelişim aktivite/aktiviteleri, uygulama ve deneme
Gelecek Görüşme Ön hazırlık	5	YÖNLENDİRME	▪ Gelecek görüşme grup eğitim modülü oturumuna ilişkin plan ve hazırlık

GÖRÜŞME 8 KOGDP SON GÖRÜŞME	Süre /dk.	KONU	AÇIKLAMALAR
Öncesinde		Konu, süreç yönetimi, yöntem ve beceriler	Ek kaynak doküman, ilgili bölümleri okuyarak, incelemek, gerekli hazırlığı yapmak
“BAŞLAMA” Önceki Görüşmeden yansıyan paylaşım	60	GRUP ÜYELERİNİN ÖNCEKİ GÖRÜŞME HEDEFLERİMDEN YANSIYAN NOTLAR; -ÖĞRENDİKLERİM -İYİ YAPTIKLARIM -ZORLANDIĞIM NOKTALAR	Önceki Görüşmede Belirlenen Bireysel Gelişim Aktivitelerinden yansıyanlar; * Son görüşmeden bu yana yaşanan olumlu ve olumsuz haberlerin grup etkileşiminde paylaşımı * Grup üyelerinin, son görüşmeden, bu görüşmeye kadar öncelikli yapmayı hedeflediği ve görüşme arasında uygulamaya geçtiği aktiviteler, yaşadıkları, deneyimlediği, gözlemlediği, geribildirim aldığı konular ve sonuçlarına ilişkin grupta paylaşım. Grup üyelerinden yaptıklarına ilişkin öneri, deneyim geribildirim ve destek alıp, vermesi.
	10		
DEĞERLENDİRME	60	KOGDP Süreci Değerlendirme Öğrenme ilişkisine dair grup üyelerinin bireysel değerlendirmesi Süreci ve grup öğrenme ilişkisini değerlendirin;	- Grup kolaylaştırıcıları ve grup üyeleri Beceri Gelişimi Formunu 2. Adımını doldurabilir. - Neler öğrendiler, nelerin farkına vardılar? - Onlara neler katkı sağladı ve ne hissettirdi? - Neleri iyi yaptınız, neler hoşlarına gitti? Faydalı oldu? Nereelerde zorlandınız? Neleri farklı yapabiliyorsunuz? - Bu aşamada karşılıklı olarak grubun her bir üyesine teşekkür ederek, süreci tamamladığınızı vurgulayın. - Grup kolaylaştırıcıları ve grup üyeleri 2. Aşama anket formunu doldurabilir. - Anket tamamlandıktan sonra takip eden sürece dair değerlendirmelerde bulunabilirsiniz.
	10		
“BİTİRME” Gelecek için Planlama Sonlandırma	60	Grup Üyelerinin Geleceğe Yönelik Planlaması	- Grup üyelerinin bu noktadan sonrası için geleceğe yönelik öncelikli gelişim alanları ve öğrenme amaç/hedeflerini paylaşmalarını sağlayabilirsiniz. (Gündemimde takip eden 6 Aylık dönem için neler var.) - Bu aşamadan sonra formel olarak sona eren bu KOGDP programından sonra grup üyelerinin birbirleriyle olan ilişkisi nasıl devam edecek? Görüş, öneri ve beklentiler? - Grup üyeleri, gelişim alanlarında veya zorlandıkları noktalarda zaman zaman birbirinden akran desteği alabilmesi için ne yapılabilir? Grup üyeleri aralarındaki ilişki ağını nasıl etkin kullanabilir? - Teşekkür edin ve kutlayın. Tebrikler

KİTAP TANITIMI

**“SOSYAL HİZMET UZMANLARI VE SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA:****Sosyal Hizmet Uzmanlarının İyilik Halleri,
İş Doyumları ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğine Bakışları”**Melek ZUBAROĞLU YANARDAĞ¹Bülent KARAKUŞ²Mehmet Can AKTAN³**Yazarlar:** Melek ZUBAROĞLU YANARDAĞ, Bülent KARAKUŞ, Mehmet Can AKTAN**Yayınlayan/Yayınevi:** SABEV (Sosyal Hizmetler Araştırma, Belgeleme, Eğitim Vakfı) Yayınları: 62

Araştırma Dizisi: 3

Basım Yılı: 2018**Sayfa Adedi:** 236**Nasıl Edinilebilir:** SHUDER Genel Merkezi kitaplığından SABEV yayınlarından¹ Dr. Öğretim Üyesi (Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü)² Sosyal Hizmet ve Kamu Yönetimi Uzmanı (Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı: Sosyal Çalışmacı)³ Araştırma Görevlisi (Başkent Üniversitesi SBF Sosyal Hizmet Bölümü)

“Sosyal Hizmet Uzmanları ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Üzerine Bir Araştırma: Sosyal Hizmet Uzmanlarının İyilik Halleri, İş Doyumları ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğine Bakışları” başlıklı araştırmanın sonuçlarını ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğine ilişkin bilgileri içeren bu kitap, 2018 yılı Aralık ayında, Sosyal Hizmetler Araştırma Belgeleme ve Eğitim Vakfı (SABEV) yayını olarak raflarda yerini almıştır. SABEV’in 62 nolu yayını ve 03 nolu araştırma serisi olarak bu kitapta, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER) ile ilgili geçmişten günümüze pek çok bilgiye yer verilmiş ve yapılan araştırmanın detaylı sonuçları hem nicel hem de nitel bulgular ile paylaşılmıştır.

Ülkemizde 50 yılı aşkın bir geçmişe sahip olan profesyonel sosyal hizmet mesleğinin uygulayıcıları olan sosyal hizmet uzmanlarına yönelik çeşitli yayınlar bulunmasına karşın, sosyal hizmet uzmanlarının meslek örgütü olan Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği’ne (SHUDER) ilişkin kapsamlı bir yayın ve sosyal hizmet uzmanlarının meslek örgütleriyle ilişkilerine dair bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma, yalnızca SHUDER’e üye olan sosyal hizmet uzmanları üzerinde yürütülmemiş, üye olmayan sosyal hizmet uzmanlarının da dahil olmasıyla Türkiye genelinde gerçekleştirilen bir çalışma olmuştur. Bu bağlamda araştırmanın kapsayıcı ve önemli bulgular sunan özel bir çalışma olduğu düşünülmektedir. Türkiye’nin pek çok ilinden sosyal hizmet uzmanlarını temsil eden bu tür bir araştırmanın daha önce yapılmamış olması da araştırma konusunun belirlenmesinde etkili olmuştur. SHUDER’in sosyal medya araçlarıyla üyelerine ulaşma kolaylığı araştırmanın uygulaması için cesaret verici olmuştur.

Araştırmayla, genellikle toplumun dezavantajlı/incinebilir gruplarına yönelik hizmetler sunan, psikososyal ve ekonomik yönden risk altındaki bireylerle temas eden ve özellikle son yıllarda mesleki alanlarına müdahale ve hak kayıpları yaşayan bir meslek grubu olan sosyal hizmet uzmanlarının son durumuna ilişkin iyilik halleri, iş doyumları ve meslek örgütüne bakışları ortaya konulmak istenmiştir. Bu çerçevede sosyal hizmet uzmanlarının iş doyumlarının artırılabilmesi ile ilgili kendi önerileri ve Derneğe ilişkin görüşleri de alınmıştır.

Daha detaylı olarak belirtmek gerekirse bu çalışma, Türkiye’de sosyal hizmet uzmanı olarak çeşitli kurum ve kuruluşlarda çalışan ve çoğunluğu meslek örgütüne (SHUDER) üye olan 211 sosyal hizmet uzmanı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Sosyal hizmet uzmanlarının pozitif/ negatif duygu ve iş doyumlarının incelenmesi ve meslek örgütüne (SHUDER) bakışlarının ortaya konulması bu araştırmanın temel amacını oluşturmuştur. Bunun yanında bu çalışma ile araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının profillerinin belirlenmesi, uzmanların pozitif/ negatif duygu ile iş doyumları düzeylerinin çeşitli demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi, iş doyumları ve pozitif/negatif duygunun birbirleriyle ilişkilerinin ve birbirleri üzerinde belirleyici olup

olmadıklarının incelenmesi, uzmanların psikososyal sağlıklarının geliştirilmesi ve iş doyumlarının artırılması ile ilgili kendi önerilerinin ve SHUDER’le ilgili görüşlerinin alınması amaçlanmıştır.

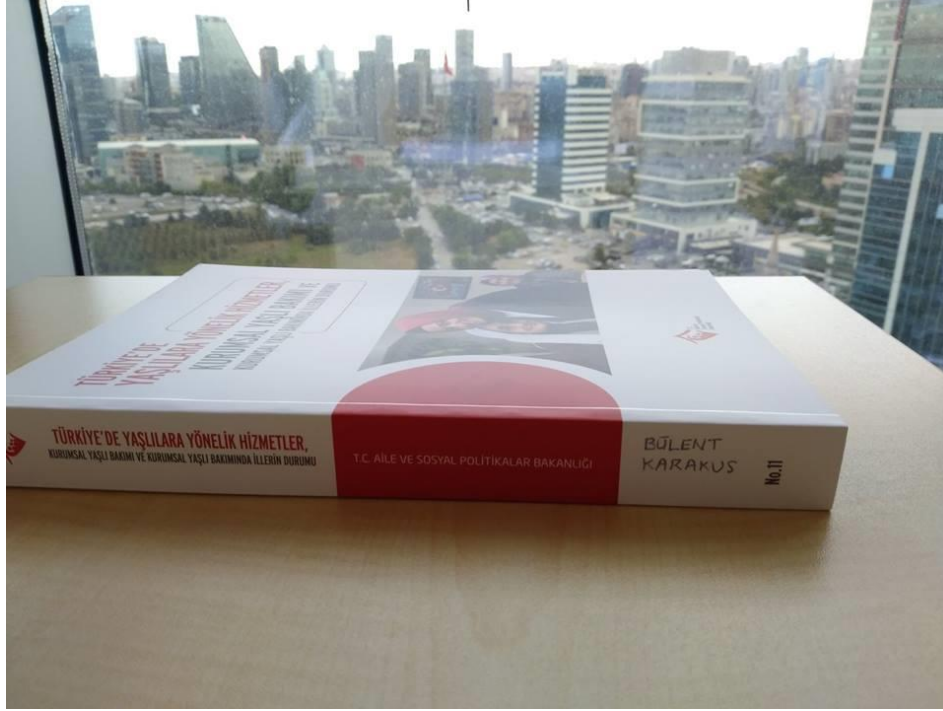
Dolayısıyla bu araştırmanın, gerek sosyal hizmet uzmanlarının iyilik halleri ve işten aldıkları doyum, gerekse bu boyutların nasıl olumlu yönde geliştirilebileceği ile ilgili olduğu, ayrıca meslek örgütü ile ilgili mevcut olumlu ve olumsuz görüşleri yansıttığı söylenebilir. Bu anlamda, bu araştırma çok yönlü ve kapsayıcı bir çalışmadır. Bu çalışmanın sahip olduğu bu geniş çerçevenin literatüre büyük katkı sağlayacağı ve elde edilen çıktıların meslek örgütü yetkililerince önemli bir veri olarak değerlendirileceği düşünülmektedir.

Kitabın, ayrıca konuyla ilgili değerlendirmelerde başta meslek örgütü olmak üzere, sosyal hizmetle ve sosyal hizmet uzmanlarıyla ilgili kişi, kurum ve kuruluşlar için de bir dayanak ve başlangıç noktası oluşturması, süreç içerisinde geliştirilerek yeni çalışmalara kaynaklık etmesi umulmaktadır.

Kitaba SHUDER Genel Merkezi kitaplığından erişmek veya SABEV yayınlarından bu yayını edinmek mümkündür.

KİTAP TANITIMI**“TÜRKİYE’DE YAŞLILARA YÖNELİK HİZMETLER,
KURUMSAL YAŞLI BAKIMI VE
KURUMSAL YAŞLI BAKIMINDA İLLERİN DURUMU
(SHU Bülent KARAKUŞ)”**

Sultan SAKINCI KARAKUŞ¹

Yazar: Bülent KARAKUŞ

Yayınlayan/Yayınevi: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Yayın No: 11

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayın No: 3

Ümit Matbaacılık/İstanbul

Basım Yılı: 2018

Sayfa Adedi: 340

Nasıl Edinilebilir: AÇSHB Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünden (ücretsiz)

Dünyada ki teknolojik gelişmeler ve buna bağlı olarak yaşanan sosyo-ekonomik değişimler sonucu gelişmiş ülkeler başta olmak üzere ülkelerin nüfusu her yıl biraz daha yaşlanmaktadır. Dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak sağlık koşullarında ki iyileşmeler, insanların bilgiye erişimin kolaylaşması bilinç düzeylerinin artması, erken yaş ölümlerinin azalması,

¹ Sosyal Hizmet Bilim Uzmanı (Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı: Sosyal Çalışmacı)

doğumda beklenen yaşam süresinin uzaması, doğum oranlarının azalması vb. sebeplerle yaşam süresi uzamaktadır. Yaşam süresinin uzamasıyla beraber bireylerin talepleri farklılaşmakta ve artmaktadır. Karşılanması gereken taleplerden birisi olarak karşımıza çıkan olgu ise yaşlıların bakımlarının nerede ve kimler tarafından yapılacağı ve bakım işinin finansmanının nasıl sağlanacağı ile ilgili olmaktadır.

Ülkemiz de yakın bir zamana kadar göreceli olarak genç bir nüfusa sahipken yukarıda sayılan etkenlere benzer nedenlerle günümüzde %8,5'lik yaşlı nüfus oranıyla yaşlı toplumlar sınıfına girmiştir. Ülkemizdeki yaşlanma sürecinin ilerleyen yıllarda da devam ederek ülkemizin çok yaşlı toplumlar sınıfına gireceği öngörülebilir bir gerçeklik olarak karşımızda durmaktadır.

2018 yılı içinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) ve Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan, yazarı sosyal hizmet uzmanı Bülent KARAKUŞ olan “Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Hizmetler, Kurumsal Yaşlı Bakımı ve Kurumsal Yaşlı Bakımında İllerin Durumu” adlı kitapta yukarıda bahsettiğim ve çok yakın zamanda daha sıklıkla karşılaşacağımız yaşlanma sürecine bağlı olarak ortaya çıkacak olan sorunlara ilişkin ülke ve il düzeyinde çözüm önerileri yer almaktadır.

Yaşlanan bir ülke olarak Türkiye’de tüm insanların ilgisini çekeceğini düşündüğüm kitap Bakanlıklar ve ilgili kamu kurumları başta olmak üzere merkezi ve yerel yönetimler için makro ölçekte bir politika geliştirme aracı olarak önem taşımasının yanı sıra, özellikle üniversitelerin sosyal hizmet bölümleri başta olmak üzere insana dokunan ve yaşlılarla ilgili olan her bölümde okutulması gerektiğini düşündüğüm başlıca bir eser özelliği taşımaktadır.

Bu çerçevede kitabın içeriğinde yer alan konulara kısaca baktığımızda aşağıdaki hususlar karşımıza çıkmaktadır:

Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Hizmetler, Kurumsal Yaşlı Bakımı ve Kurumsal Yaşlı Bakımında İllerin Durumu adlı kitap giriş, beş ana bölüm ve alt başlıkları ile genel değerlendirme, sonuç ve kaynakçadan oluşmaktadır. Ayrıca kitapta yer alan konulara ilişkin derlenen verilerle zenginleştirilmiş olan 10 şekil, 14 grafik ve 40 adet de tablo bulunmaktadır. Türkiye’de yaşlılara yönelik hizmetlere ilişkin il verileri tek bir tabloda toplanmış, merkezi ve yerel yönetimlerin yaşlı hizmetleri, ülkemizdeki ve dünyadaki yaşlı nüfus verileri ve projeksiyonları da kitabın sonunda ki ekler kısmında ayrıntılı olarak okuyuculara sunulmuştur.

Kitabın giriş bölümünde kısaca kitabın yazılma gerekçesine değinilmektedir.

Yaşlılıkla İlgili Temel Bilgiler ve Verilerin yer aldığı birinci bölümde; yaşlılık ve yaşlanma, demografik dönüşüm, demans/Alzheimer kavramları ele alınmakta dünyada ve ülkemizde yaşlı nüfusun artışına dikkat çekilmektedir. Özellikle 2050 yılından itibaren ülkemiz nüfusunun azalmaya başlayacağı yaşlı nüfus artışının ise 2050'den sonra bile oransal artış hızındaki azalmaya karşın hem sayısal hem de oransal olarak artmaya devam edeceği dikkatle vurgulanmaktadır.

Kitabın ikinci bölümünde **Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Hizmetler** başlığı altında ülkemizde yaşlı bireylere yönelik sunulan hizmetler bütüncül bir şekilde ele alınmakta Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Yerel Yönetimler vb. kurum ve kuruluşlar tarafından verilen hizmetler ve bu hizmetlere ilişkin veriler açık ve anlaşılır bir biçimde sıralanmaktadır.

Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Kurumsal Yatılı Bakım başlığı ile ele alınan üçüncü bölümde yaşlı bakım hizmet modelleri tanıtıldıktan sonra ülkemizde yaşlı bakımına ilişkin temel sorunlar ortaya konulmakta ve çözüm önerilerinde bulunmaktadır. Bunun yanında hem sayı hem oran olarak yıldan yıla artış gösteren yaşlı bireylere yönelik özgün öneriler sunulmakta, bireyselleştirilmiş alternatif hizmetlerin sayısının artırılması gerektiğine vurgu yapılmaktadır.

Dördüncü bölümde **Türkiye’de Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli Ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Yaşlılara Yönelik Sosyal Politika Önceliklerine** değinilmektedir. Yaşlı bakımı konusunda, yaşlının içinde yer aldığı bir karar alma süreciyle tedavi edici anlayıştan ziyade koruyucu, önleyici hizmetlerin yer aldığı ve yaşlıların taleplerine cevap veren modellerin benimsenmesinin gerekti vurgulanarak hayat boyu öğrenme kavramının altı özellikle çizilmektedir.

Kitabın beşinci bölümünde **yaşlılık ve yaşlı hizmetleri** açısından ülkemizin **81 ilinin mevcut durumu** verileriyle ortaya konulmakta ve **kurumsal yaşlı bakım ihtiyacı** irdelenmektedir. İllerin yaşlı nüfus sayısı ve oranları, illerde ki yaşlıların ülkemizde ki yaşlılara oranları, ilin genel nüfusuna oranları, kadın-erkek sayıları, mevcut huzurevi, yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri ile ihtiyaç duyulan huzurevi, yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri sayıları, özel engelli bakım merkezlerinde bakılmakta olan yaşlıların oranı vb. birçok spesifik bilgiye erişim imkanı sunmaktadır. Kitap bu yönüyle de oldukça özgün ve detaylı bir çalışma olarak kullanıcılara derin bir öngörü kazandırmaktadır.

Emek yoğun olarak, büyük bir titizlikle hazırlanan çalışmasını, biz sosyal hizmet uzmanlarına, konuyla ilgili kurumlara, akademisyenlere/araştırmacılara, öğrencilere, alanda çalışan ilgililere ve hizmet kullanıcılarına sunduğu için Bülent KARAKUŞ'a teşekkür ediyor ve emeğine sağlık diyorum. İlerleyen yıllarda yeni bilgi ve verilerle yeni çalışmalarla devamının sağlanması için de bir örnek sunan çalışmanın tüm ilgilenenlere ve ülkemizde yapılacak çalışmalara katkısı olması dileğiyle...

Bülent KARAKUŞ (Özgeçmiş)

Bülent KARAKUŞ 1975 Ankara doğumludur. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da yaptı. 1998 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Bölümünden dereceyle mezun oldu. 2016 yılında farklı alanlardan kamu çalışanlarına yönelik yüksek lisans eğitimi veren Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) Kamu Yönetimi Bölümünü bütün programların 1.si olarak tamamlayarak yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır.

1998 yılında başladığı Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Bölümü yüksek lisans programını, aynı yıl açılan Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü iş sınavını 2. olarak kazanarak tamamlamadan Bursa Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünde Sosyal Çalışmacı olarak göreve başladı. Bursa, Mersin, Eskişehir ve Ankara illerinde çeşitli sosyal hizmet kuruluşlarında Sosyal Hizmet Uzmanı/Sosyal Çalışmacı ve yönetici olarak görev yaptı. Samsun ve Denizli illerinde yedek subay/asteğmen olarak görev yaptı.

1998 yılında üye olduğu meslek örgütü Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinde üye, şube başkanlığı, genel merkez yönetim kurulu üyeliği, genel başkan yardımcılığı görevlerinden sonra 2015-2017 yılları arasında genel başkanlık yapmıştır. Halen meslek örgütünün Onur Kurulu üyesidir.

Yurt içi ve yurtdışında pek çok eğitim, kongre, çalıştay, proje, çalışma ziyareti vb. etkinliğe katıldı. Eğitim, kitap, dergi, makale vb. yayınlar yaptı. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümünde yarı zamanlı öğretim görevlisi olarak ders vermekte ve uygulama eğitsel danışmanlığı yapmaktadır.

Halen Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünde Yaşlı Hizmetleri Dairesinde Birim Yöneticisi ve Sosyal Çalışmacı olarak görev yapmaktadır.

SHUDER
GENEL MERKEZ YÖNETİM KURULU VE ŞUBE BAŞKANLARI
TOPLANTI RAPORU

SHUDER Genel Merkez Yönetim Kurulu ve Şube Başkanları katılımıyla 10 Kasım 2018 Cumartesi günü yapılan toplantı 20 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Genel Merkez Yönetim Kurulu'ndan 6, Şube Yönetim Kurullarından (11 Şube; Ankara, Adıyaman, Bursa, Denizli, Eskişehir, İstanbul, Kocaeli, Konya, Muğla, Hatay, Şanlıurfa,) 14 olmak üzere toplantıya 20 kişi katılmıştır. Toplantı bir tam gün sürmüş, derneğimizin çalışmaları, sorunları ve hedefleri ekseninde görüş alışverişinde bulunulmuştur. Toplantı GMYK Başkanı Rahmiye Bozkurt'un açış konuşması, yapılan ve yapılması planlanan çalışmalar hakkında bilgi vermesi ile başlamıştır. Ardından sıra ile Şube Başkanlarımız tarafından bölgeleri ile ilgili değerlendirmeleri ortaya konulmuştur. Toplantı ortaya konulan sorunlar ve öneriler doğrultusunda alınan kararlar aşağıda kayıt altına alınmıştır.

ALINAN KARARLAR:

1. Dernekler Yönetmeliği'ndeki değişiklik doğrultusunda; üye bilgilerinin DERBİS'e girilmesi için gerekli bilgi ve belgelerin tamamlanarak, en geç 2018 Aralık ayının üçüncü haftası giriş yapılacak şekilde hazırlıkların tamamlanması, akabinde üye ad/soyad/tlf/e-posta bilgilerini içeren listenin de GMYK'ya bildirilmesi,
2. Şubelerin yeni üye kazanma ve mevcut üyelere yönelik katılım sağlayıcı çalışmalara ağırlık vermesi,
3. Sosyal medya hesaplarımızı daha teknolojik bir altyapı ile yönetebileceğimiz bir sistemin araştırılıp, gerekli ön hazırlıkları yapmak üzere Ankara Şube yönetiminin araştırması ve araştırma sonuçlarının genel merkez ve şube yönetimleri ile paylaşılması, uygun olan yönteme göre düzenleme yapılması,
4. Üye aidatlarının 2. Maddede belirtilen çalışma kapsamında internet üzerinden, olmaması halinde mobil aidat şeklinde toplanabilmesi için çalışma yapılması,
5. Etkinlik ve çalışmaların çıktı ve dijital ortamda kayıt altına alınarak kurumsal hafızanın oluşturulması,
6. Etkinlik ve çalışmalarda kullanılacak materyallerde, yazışmalarda ve raporlarda dernek logosunun (şube adı logodan bağımsız altta/yanında yer alacak şekilde) kullanılması,
7. Şubelerin etkinlik ve çalışmalarını duyurmak ve aktarmak için sosyal medya hesaplarını etkin kullanması, sosyal medya hesapları olmayanların açması,
8. Şube etkinliklerinin öncelikle şube üyelerinin katılımlarını önceleyecek şekilde koordine edilmesi, böylece aidiyetin ve çekim merkezi olmanın güçlendirilmesi,

9. Genel Merkez Yönetim Kurulu'nun basın açıklamalarını şubelere zamanında göndererek eş zamanlı açıklama yapılmasının sağlanması,

10. Şube Yönetim Kurulu tarafından yapılacak basın açıklamalarından önce GMYK'nın bilgilendirilmesi, etkinlikler ve çalışmalar hakkında da bilgi paylaşımının olabildiğince zamanında ve sürekli yapılması,

11. GMYK tarafından talep edilen bilgi, belge ve katkıların olumlu/olumsuz en kısa sürede ulaştırılması konusunda özen gösterilmesi,

12. "Çalışma alanlarına göre, şubelerin de önerileri alınarak oluşturulacak, ihtiyaçlar doğrultusunda hızlı ve nitelikli çalışmalar yapabilmek amacıyla katkı ve katılımları sağlanmak üzere hazır bulundurulacak geçici ekip/komisyonlar için alanında yetkin meslektaşların ve akademisyenlerin iletişim bilgileri ile birlikte bir listesinin hazırlanması ve güncelliğinin korunması" çalışmasına alt yapı olacak konu başlıklarını hazırlamak ve kendi önerileri ile birlikte iletmek üzere Konya Şubemize yetki ve sorumluluğun verilmesi, bir hafta içinde bu konudaki çalışmayı tamamlayarak GMYK'ya ulaştırması, GMYK'nın şubelerle birlikte süreci devam ettirmesi,

13. GM ve Şube Başkanlarının yer aldığı mail ve WatsApp grubuna, Şube Başkanlarımızın uygun göreceği iletişimden sorumlu olacak bir YK üyesinin ikinci isim olarak eklenmesi, böylece yedekli çalışabilmenin sağlanması için bir hafta içinde isim bilgilerinin GMYK'ya ulaştırılması,

14. Akademik camia ile iletişim ve etkileşimin güçlendirilmesi için ilişki ve yöntemlerin geliştirilmesi,

15. Şubelerin bağlı illerde ihtiyaç halinde temsilci belirleyerek çalışmalarını temsilci üzerinden yürütmesi için gerekli çalışmaları yapması,

16. Meslek ve meslektaşlarımızın gelişimini artırıcı eğitim ve etkinliklere ağırlık verilmesi,

17. GM ve Şubeler olarak derneğin yıllık etkinlik temasının belirlenerek tema odaklı çalışmalar yapılması,

18. Şubelerin GM duyuru ve taleplerine yanıtsız kalması ya da olumlu/olumsuz geri dönüşlerinin zamanında ve gecikmeye meydan vermeyecek şekilde yapılması,

19. GMYK'nın şartları elverdiğince şube ziyaretlerini gerçekleştirmesi yönünde kararlar alınmıştır. 11.11.2018

SHUDER

Genel Merkez Yönetim Kurulu

SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİ GENEL MERKEZİ

15.DÖNEM FAALİYET RAPORU

(1 TEMMUZ- 31 ARALIK 2018)

TARİH	ETKİNLİK ADI	AÇIKLAMA VE KATILANLAR
26 Haziran 2018	Taşınma	SHUDER GM satın aldığı, Meşrutiyet Mah. Karanfil Sk. Zafır İş Merkezi 4/86 Kızılay/ Ankara adresine taşındı. Ankara Şube de aynı adrese taşındı.
7 Temmuz 2018	Derneğin Açılış Töreni Etkinliği	SHUDER'in kendi mülkü ofisinin hizmete başlaması ve yer alımına katkı veren meslektaş ve destekçilerimizin sertifika ve plaketlerinin verilmesi, ayrıca müzik dinletisi ile ikramların olduğu açılış töreni yapılmıştır. Etkinliğe SHUDER GMYK, Ankara Şube YK ve meslektaşlarımız ile dışarıdan misafirlerimiz katılmışlardır. Yaklaşık 80 katılımcı ile yapılan etkinlikte katkı verenlere tek tek teşekkür belgeleri ve plaketleri takdim edilmiştir.
14-15 Eylül 2018	Çalıştay	Çocuğa Karşı Şiddetin Önlenmek İçin Ortaklık Ağı, Çocuk Koruma ve Çocuk Katılımı Politika Belgesi Çalıştayına Zeynep Mutlu ve Fayık Yurtkulu katılmıştır
30 Eylül-3 Ekim 2018	Sergi	III. Çocuk Koruma Kongresi'nde Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Derneği ile birlikte Ocak-Haziran 2018 tarihleri arasında Prof. Dr. Kasım KARATAŞ, Zeynep Mutlu, Esin Polat ve Fayık Yurtkulu tarafından basında yer alan haber taramaları sonucunda "Basında Çocuk İhmal ve İstismarı" sergisi yapılmıştır.
30 Temmuz 2018		Yunanistan'da meydana gelen yangın nedeniyle Yunanistan Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğine, İstanbul Şubesi Üyesi, Odise Vuçinas'ın destekleriyle Yunanca geçmiş olsun ve başsağlığı mesajı iletilmiştir.
20 Eylül 2018	LÖSEV ile toplantı	LÖSEV SH Eğitim Koordinatörü Sibel Alp, Eğitim Birimi SHU Özlem Sezer ve Gönüllü İletişim Sorumlusu Elif Kara'nın SHUDER'i ziyareti gerçekleşmiştir. İki kurum arasında ortak yapılabilecek çalışmaları üzerinde bilgi alışverişinde bulunulmuştur. Genel Başkan Rahmiye Bozkurt, Genel Sayman Çiğdem Karahan, SHU Erdal Bozkurt katılmışlardır.
28 Eylül 2018	Vatan Partisi ile görüşme	Vatan Partisi Genel Başkan Yardımcısı Meltem Ayvalı, Öncü Kadın Kolları'ndan Canan Özçelik ve Halime Tosun derneğimizi ziyaret etmişler, 3 Kasım 2018 de Türk-İş Konferans Salonunda yapılacak "Devlet Politikası Olarak Çocukların Korunması, İhmal ve İstismarın Önlenmesi" konulu panele derneğimizi temsilen konuşmacı talep etmişlerdir. Panele Prof. Dr. Elif Gökçearslan ile SHUDER GMYK Üyesi Fayık Yurtkulu'nun katılımı sağlanmıştır. Toplantı Genel Başkan Rahmiye Bozkurt, Genel Sayman Çiğdem Karahan, YK Üyesi Zeynep Mutlu ve Prof. Dr. Elif Gökçearslan'ın katılımı ile gerçekleşmiştir.
3 Ekim 2018	LÖSEV Sunumu	LÖSEV SH çalışmaları ile ilgili olarak LÖSEV Gönüllü İletişim Sorumlusu Elif Kara ve SH Sorumlusu Işılcan Yücedağ SHUDER GM de bir sunum gerçekleştirmiştir. Genel Sayman Çiğdem Karahan katılmıştır.

30 Eylül-3 Ekim 2018	Panel	III. Çocuk Koruma Kongresi'nde Çocuk Savunuculuğunda STK'ların Rolü panelinde Derneğimizi Genel Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Zeynep Mutlu temsil etmiştir
3 Ekim 2018	Aile Danışmanları Derneği Başkanı ile görüşme	Aile Danışmanları Derneği Başkanı Güngör Çabuk ve YK Üyesi SHU Yusuf Erdemir ile SHUDER GM'nde bir toplantı yapılmıştır. SHU lara yönelik Çocuk Değerlendirme Testi Uygulama Eğitimi verilmesi için bilgi alışverişinde bulunulmuştur. Genel Başkan Rahmiye Bozkurt, Genel Sayman Çiğdem Karahan katılmışlardır.
9 Ekim 2018	Sunum	Sosyal Hizmet Mesleğinde EMDR Terapisi ve Pozitif Psikoterapi Yaklaşımları sunumunu SHU EMDR Avrupa Terapisti Aile Danışmanı Feyza N. İmren ve Uzman Psikolog Pozitif Psikoterapist Ebru Sinici yapmışlardır. Genel Sekreter Esin Polat, Genel Sayman Çiğdem Karahan, Veznedar Tülin Kunar ve Yönetim Kurulu Üyesi Ergin Balcı katılmıştır.
9 Ekim 2018	Telefon görüşmesi	Sağlık Bakanlığı – MYK tarafından yapılacak Sağlık Meslekleri Haritalama Çalışması için SHUDER'in çağrılmaması üzerine koordinatör Aylin Zamanlı Genel Başkan Rahmiye Bozkurt tarafından aranmış, çalışmaya SHUDER'in davet edilmemesini kınamıştır.
10 Ekim 2018	Basın Açıklaması	10 Ekim Dünya Ruh Sağlığı Günü ile ilgili olarak, Türkiye Psikiyatri Derneği'nde yapılan basın açıklamasına katılmıştır. Basın açıklamasına Türkiye Psikiyatri Derneği, SHUDER, Türk Psikologlar Derneği ve Türk Nöropsikiyatri Derneği katılmışlardır. Genel Başkan Rahmiye Bozkurt katılım sağlamıştır.
10 Ekim 2018	TPD nin SHUDER ziyareti	Türk Psikologlar Derneği YK, SHUDER'e nezaket ziyaretinde bulunmuşlardır. TPD Genel Başkanı Okan Cem Çirakoğlu, YKÜ İlkiz Dikmeer, Genel Koordinatör Aras Onur ziyarete katılmışlar, SHUDER Genel Başkanı Rahmiye Bozkurt, Genel Sekreteri Esin Polat, Genel Sayman Çiğdem Karahan ve YK Üyesi Ergin Balcı, Zeynep Mutlu ziyarette ev sahipliği yapmışlardır.
12 Ekim 2018	8. Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayı	SHOD Tarafından düzenlenen ve Başkent Üniversitesi'nde yapılan 8. Sosyal Hizmet Eğitim Çalıştayı: Sosyal Hizmet Çekirdek Eğitim Programı'na katılım sağlanmıştır. Genel Başkan Rahmiye Bozkurt ve GMYK Üyesi Fayık Yurtkulu katılmıştır.
21 Ekim 2018	Adıyaman Şubesi ziyareti	SHUDER Adıyaman Şube Başkanı Bedriye Bozat'ın daveti üzerine Adıyaman'da meslektaşların katıldığı kahvaltılı toplantıya katılım sağlanmıştır. Genel Başkan Rahmiye Bozkurt katılmıştır.
9 Ekim 2018	Konferans	Sosyal Hizmet Eğitiminin Geleceği' ve 'Sosyal Hizmet Meslek Örgütlenmesi' konulu panel SHUDER Genel Başkanı Rahmiye Bozkurt, Dr. Aslıhan Aykara ve Dr. Gökhan Topçu nun katılımlarıyla ' Ankara SH Öğrenci Komisyonu organizasyonu ile Derneğimizde gerçekleştirilmiştir.
10 Ekim 2018	Toplantı	Tüzük değişiklik toplantıları 10 Ekim 2018 de başlamış yılsonuna kadar devam etmiştir. Son toplantının 9 OCAK 2019 da yapılmasına karar verilmiştir.
13 Ekim 2018	Çalıştay	Çocuğa Karşı Şiddeti Önlenmek İçin Ortaklık Ağı ve Yasama Derneği işbirliği ile "Yasama Sürecine Sivil Toplumun Katılımı" Çalıştayı'na

		Yönetim Kurulu Üyesi Zeynep Mutlu ve Yönetim Kurulu Üyesi Fayık Yurtkulu katılmıştır.
26 Ekim 2018	Sağlık Komisyonu Toplantısı	2011 Yılında TABABET VE ŞUABATI SAN'ATLARININ TARZI İCRASINA DAİR KANUN'da yapılan değişiklikle sağlık meslek mensubu olmaktan çıkarılan mesleğimizin kanuna ek madde ile eklenmesi, bu çerçevede 3600 ek gösterge kapsamına da alınması için çalışma yapmak üzere alanda çalışan meslektaşlarımızdan bir geçici sağlık komisyonu oluşturulmuş, komisyon çalışmalarını tamamladıktan sonra kanun teklifini ilgili makamlara ulaştırmıştır. Genel Başkan Rahmiye Bozkurt, YK Üyesi Ergin Balcı, Ahmet Cemil Ölçer, Fatma Tokmak Yüksel, Ertekin Kılıç, Gülistan İyidoğan, Osman Akbaba toplantılara katılmışlardır.
27 Ekim 2018	Görüşme	SB Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü'nden Dr. Emel Özdemir Şahin ile SHUDER GM'inde bir görüşme yapılarak SHU'lara yönelik HIV ve Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar konusunda bilgilendirme ve farkındalık eğitimi verilmesi yönünde bilgi alışverişinde bulunulmuştur. Genel Başkan Rahmiye Bozkurt, YK Üyesi Fayık Yurtkulu katılmıştır.
27 Ekim 2018	Tüzük Komisyon Toplantısı	2019 Genel Kurulu öncesinde Dernek Tüzüğümüzde ihtiyaç duyulan revizyonları yaparak genel kurulun olurlarına sunmak üzere ön çalışma yapmak üzere bir Tüzük Komisyonu oluşturulmuştur. Komisyon düzenli periyotlarda toplanıp, mail ile meslektaşlardan ve şube yönetim kurullarından istenilen görüş ve önerileri de dikkate alarak revizyon çalışmalarını sürdürmüştür. Komisyona SHUDER GMYK, Ankara Şb. adına Fatik Toksöz, Ertan Kahramanoğlu, Kasım Karataş, Bülent Karakuş, Murat Altuğgil, Abidin Özdemir, Ramazan Yüksel, İsmail Arslan katılmışlardır.
28 Ekim 2018	20. ve 40. Yıl Yemeği	SHUDER'in geleneksel 20. Ve 40. Yıl Yemeği Alba Otel'de 87 kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiş, meslekte 20. Ve 40. Yıllarını dolduran meslektaşlarımıza plakette takdim edilmiştir. SHUDER GMYK yemeğin organizasyonu ve bitimine kadar katılımcılara eşlik etmiştir.
3 Kasım 2018	Konferans	Vatan Partisi tarafından organize edilen "Devlet Politikası Olarak Çocukların Korunması, İhmal ve İstismarın Önlenmesi" konulu konferans ve paneller dizisi kapsamında SHUDER görüşlerini aktarmak üzere, Prof. Dr. Elif Gökçe Arslan ve SHUDER GMYK Üyesi Fayık Yurtkulu katılmışlardır.
6 Kasım 2018	Azerbaycan Konferans Katılımı	6 Kasım 2018 Tarihinde Azerbaycan Sosyal Hizmet Kamu Birliği tarafından Bakü'de organize edilen "Çocuk Birikim Hesapları: Çocuk Refahına Yeni Yaklaşımlar" konulu konferansa davet edilen SHUDER adına sunum yapmak üzere Genel Başkan Rahmiye Bozkurt Bakü Konferansına katılmış, "Türkiye'de çocuklara yönelik olarak yapılan sosyal yardımlar" konulu bir sunum gerçekleştirmiştir. Aynı zamanda Azerbaycan SHKB yönetimi ile tanışmış, ortak çalışmalar yapmak konusunda görüş alışverişinde bulunulmuştur.
10 Kasım 2018	Şube Başkanları Toplantısı	SHUDER GMYK ve Şube Başkanları Toplantısı 10 Kasım 2018 Cumartesi günü SHUDER GM'nde tam gün olarak yapılmıştır. Akşamında ise şube başkanlarımıza bir yemek organize edilerek

		kaynaşma ve paylaşımların güçlendirilmesi hedeflenmiştir.
14 Kasım 2018	SB HSGM Dr. Emel Özdemir Şahin ve Bulaşıcı Hastalıklar Dairesi Başkanı Dr. Ayla Aydın	SB HSGM BH Dairesi ile ortaklaşa yapılması planlanan SHU'lara eğitim ile ilgili detayları görüşmek üzere Bulaşıcı Hastalıklar Dairesi Başkanı Dr. Ayla Aydın ve Dr. Emel Özdemir Şahin ile görüşmeye gidildi. Toplantıda yapılması istenilen eğitimin detayları ve süreç hakkında görüş alışverişinde bulunuldu. Toplantıya Genel Başkan Rahmiye Bozkurt, Genel Başkan Yardımcısı Abdullah Özbaş, YK Üyesi Ergin Balcı katıldı.
17 Kasım 2018	Eskişehir Gezisi	Meslektaşlarımıza yönelik sosyal ve kültürel etkinlikler kapsamında 17 Kasım 2018 tarihinde gününbirlik Eskişehir gezisine 35 kişi katılmış, SHUDER GMYK adına Genel Başkan Rahmiye Bozkurt, Genel Veznedar Tülin Kunar (organizasyon sorumlusu), SHU Erdal Bozkurt (organizasyon sorumlusu), Eskişehir Şube Başkanı Recep Akçelik ve SHU Bülent Yıldırım ve SHU'lar katılmışlardır.
19 Kasım 2018	2019 Sosyal Hizmet Sempozyumu Hazırlık Çalışma Toplantısı	2019 23-25 Ekim tarihlerinde, Derneğimiz ve Başkent Üniversitesi işbirliği ile yapılacak olan Sempozyumun hazırlık çalışma toplantısı yapılmıştır. İlgili tarihlerde yapılacak olan Sempozyumun Ana Teması: "Evrensel Değerler Işığında Sosyal Hizmet Uygulamaları" olarak belirlenmiş ve Merve Deniz Pak tarafından tasarlanan Sempozyum afişi tarihler, alt temalar sosyal medya araçları kanalıyla yayınlanmıştır. İlgili toplantıya Başkent Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölüm Başkanı Prof. Dr. Arzu İçağasıoğlu Çoban, Doç. Dr. Ertan Kahramanoğlu, Dr. Öğretim Üyesi, Araştırma Görevlisi Merve Deniz Pak, Genel Başkan Rahmiye Bozkurt, Genel Başkan Yardımcısı Abdullah Özbay, Genel Sekreter Esin Polat, Genel Sayman Çiğdem Karahan Veznedar Tülin Kunar, Yönetim Kurulu Üyeleri Zeynep Mutlu, Fayık Yurtkulu ve Ergin Balcı Katılmıştır. Sempozyum çalışmaları devam etmektedir. Diğer toplantı tarihi 16 Mart 2019 olarak belirlenmiştir.
20 Kasım 2018	Bildiri	Dünya Çocuk Hakları Günü nedeniyle, Basın Bildirisi yayınlandı.
21 Kasım 2018	Toplantı-Sunum	Çankaya Belediyesi Kadın Hizmetleri Müdürlüğüne düzenlenen Yerel Eşitlik toplantısına Esin Polat, stajyer öğrenciler İlknur Çetin, Memduh Keşikçi katılmıştır.
29 Kasım 2018	Kongre	3. Uluslararası Sağlık Bilimleri Kongresine katılım sağlanmıştır. The Ankara Otel'de yapılan kongreye Genel Başkan Rahmiye Bozkurt katılmıştır.
30 Kasım 2018	Toplantı-Sunum	Dünya AİDS Günü etkinlikleri çerçevesinde SB HSGM ve UNPFA ortaklaşa düzenlediği sunum toplantısına Genel Başkan Rahmiye Bozkurt, YK Üyeleri Fayık Yurtkulu ve Ergin Balcı katılmışlardır.
1 Aralık 2018	Çalıştay	SHUDER Ankara Şube'nin de organizasyon ortağı olduğu Çocuğa Yönelik Cinsel İstismarla Mücadele Çalıştayı'na katılım sağlandı. Çalıştaya Genel Başkan Rahmiye Bozkurt, YK üyeleri Zeynep Mutlu (düzenleme kurulunda), Ergin Balcı ve Fayık Yurtkulu katıldı.
3-4 Aralık 2018	Toplantı	Çocuğa Karşı Şiddetin Önlenmek İçin Ortaklık Ağı, BM Evrensel Periyodik İnceleme Danışma Toplantısına Zeynep Mutlu katılmıştır
3 Aralık 2018	Bildiri	Dünya Engelliler Günü Nedeniyle, Engelli haklarının korunmasına

		yönelik mesaj yayınlandı
9 Aralık 2018	Etkinlik-Sunum	Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerine Feyza İmren ve Ahmet Cemil Ölçerin katıldığı ve EMDR terapi yönteminin tanıtıldığı, etkinlik düzenlenmiştir. İlgili etkinliğe, öğrencilerin ve meslektaşlarımızın yanı sıra, Genel Sekreter Esin Polat, Genel Sayman Çiğdem Karahan ve Yönetim Kurulu Üyesi Ergin Balcı katılmıştır.
10 Aralık 2018	Bildiri	Dünya İnsan Hakları Günü nedeniyle Basın Bildirisi yayınlandı.
14 Aralık 2018	Toplantı	Ruh Sağlığı Yasa Tasarısı Komisyonu’nun Türkiye Psikiyatri Derneği’nde gerçekleştirilen yasa tasarısı ile ilgili revizyon taleplerini içeren toplantıya katılım sağlandı. Genel Başkan Rahmiye Bozkurt ve SHU, Aile ve Evlilik Danışmanı, EMDR Terapisti Ahmet Cemil Ölçer katılmışlardır.
18 Aralık 2018	İstişare Toplantısı	UNFPA-TAPV ortaklaşa gerçekleştirilen “Okulda Ergenlik ve Ergen Sağlığı Eğitimi İstişare Toplantısı – II” na katılım sağlanmıştır. Genel Başkan Rahmiye Bozkurt, YK Üyesi Ergin Balcı ve SHU Kenan Topçu katılmışlardır.
18 Aralık 2018	Toplantı	2019 yılında yapılacak olan Sempozyum Hazırlık Toplantısı Yapılmıştır.
20 Aralık 2018	Toplantı	Çankaya Belediyesi Kadın Hizmetleri Müdürlüğü’nün düzenlediği ve Yerel Eşitlik Eylem Planı çerçevesinde hazırlanan faaliyet raporunun tartışılması ve yapılacak işlerin belirlenmesi amacıyla meslek kuruluşları ve Yerel Yönetim, Sivil Toplum Kuruluşları Temsilcilerinin katıldığı yerel eşitlik toplantısına Genel Sekreter Esin Polat katılmıştır.
21 Aralık 2018	Toplantı	Yeşilay – MYK arasında yürütülen “Madde Bağımlılığı Danışmanlığı” çalışması ile ilgili SHUDER görüşünü iletmek üzere düzenlenen toplantıya SHUDER YK Genel Sayman Çiğdem Karahan, YK Üyeleri Fayık Yurtkulu ve Mehmet Can Özkaya, SHU- Eğitim Uzmanı Sedat Türkeri, AÜ Öğr. Üyesi Doç. Dr. Gonca Polat katılmışlar, SHU-Aile Danışmanı Fatih Kılıçarslan, SHU Dr. Taner Artan ve SHU-Psikodramatist Odise Vuçinas ise skype ile Karatay Üniv. Bölüm Başkanı, SHOD Genel Başkanı Prof. Dr. Kamil Alptekin ve SHU Ercan Mutlu yazılı görüşlerini ileterek katılmışlardır.
24 Aralık 2018	Sunum	LÖSEV Sosyal Hizmet Biriminde çalışanlara yönelik Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığının çalışmalarını tanıtım sunumu LÖSEV’de gerçekleştirilmiştir. Sunum AÇSH Ankara İl Müdürlüğü’nde görevli SHU Yaşar Çavdar Kolbüken tarafından yapılmıştır.
25 Aralık 2018	Toplantı	Kalkınma Atölyesi’nin TÜRKİYE’DE TARIMSAL ÜRETİMDE ÇOCUK İŞÇİLİĞİYLE MÜCADELE PROGRAMI Sonuç Paylaşım Toplantısına Zeynep Mutlu katılmıştır.
27 Aralık 2018	Konferans-Dinleti	Özgür Sanatçılar Derneği tarafından, Atatürk’ün Ankara’ya gelişi ile ilgili bir konferans ve dinleti etkinliği SHUDER GM’nde gerçekleştirilmiştir. SHUDER YK olarak ev sahipliği yapılan bu etkinliğe meslek ve meslekten olmayanlar katılmışlardır.

SOSYAL HİZMET DERGİSİ YAYIN KURALLARI

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinin bir yayını olan Sosyal Hizmet Dergisi Ocak ve Haziran aylarında olmak üzere altı (6) ayda bir ve yayın kurulu tarafından gerekli görülen zamanlarda özel sayı olarak elektronik ortamda veya basılı olarak yayınlanır. Eksik sayılar yılda bir (1) dergi olarak tamamlanabilir.

Sosyal Hizmet dergisi, sosyal hizmet/sosyal bilimler alanında yapılmış bilimsel ve mesleki çalışmaları yayınlar. Sosyal hizmet alanında yapılmış çalışmalara basım önceliği tanınır.

Derginin yayın dili Türkçedir. Ancak Dergi, Türkiye dışındaki sosyal hizmet uzmanları ve sosyal bilimciler tarafından hazırlanan yabancı dildeki yayınlara da açıktır.

Sosyal Hizmet Dergisi, sosyal hizmet/sosyal bilim alanında yapılmış mesleki ve bilimsel çalışmaların yanı sıra, kitap eleştirileri, kitap tanıtımları, mesleki ve bilimsel çalışmalara ilişkin duyuruları da yayınlar.

Dergiye yayınlanmak üzere gönderilen yazılar aşağıdaki konu ve formatlarda olabilir:

- Araştırma makaleleri, derleme makaleler, çeviri makaleler
- Olgu sunumları
- Sosyal Hizmet Uygulamaları/Deneyim Paylaşımları
- Proje tanıtım yazıları, özetleri
- Röportajlar, söyleşiler, portreler
- Yüksek Lisans ve Doktora tez tanıtımı/özetleri
- Kitap tanıtımı, kitap değerlendirmeleri
- Yurt içi veya yurt dışı mesleki haberler, etkinlikler vb.
- Kurumların Yeni Sosyal Hizmet Uygulamaları
- Ulusal veya Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanlarını tanıtıcı yazılar
- Sosyal Hizmet Öğrencilerinin yazıları (eğitim/staj deneyimleri, lisans tez tanıtımları/özetleri vb)

Sosyal Hizmet Dergisinde yayınlanması istenen yazılar dergi Yayın Kurulu tarafından incelenir ve uygun görülen yazılar yayınlanır. Yayınlanması uygun görülmeyen çalışmalar hakkında yazara/yazarlara bilgi verilir. Dergiye gönderilen yazılar hiçbir koşulda iade edilmez.

Dergide yayınlanan çalışmalarda yer alan görüşler yazarlarına aittir. Dergi Yayın Kurulu ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, yazarların görüşlerinden sorumlu tutulamaz.

YAZIM VE SUNUM KURALLARI

Genel Kurallar

Sosyal Hizmet Dergisinde yayınlanacak yazılar Times New Roman yazı karakteri, metin 11 punto, üst başlıklar 12 punto, 1,5 satır aralığı ile sağa sola dayalı, paragraflar arasında 6 nk boşluk bırakılarak yazılmalıdır.

Yazılar bilgisayar ortamında A4 sayfa boyutuyla ve Microsoft Word Programı aracılığıyla yazılmalıdır.

Metinde yer alan şekil, çizelge veya fotoğraflar numaralandırılmalıdır.

Yazarlar, Sosyal Hizmet Dergisinde yayınlamak istedikleri çalışmaları e-posta yoluyla dergi@shudernegi.org, info@shudernegi.org ve ozdemirabidin06@gmail.com adreslerine veya çalışmanın iki kopyası ve bir compact disc ile birlikte Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi; Meşrutiyet Mah. Karanfil Sok. Zafır İş Merkezi 4/86 Kızılay /ANKARA adresine postalayarak Yayın Kurulu'na ulaştırabilirler.

Kaynakça Yazım Kuralları

Kaynakça Bağlacı

Yararlanılan kaynaklar metin içinde kaynakça bağlacı ile gösterilmelidir. Kaynakça bağlacının kullanımı aşağıdaki gibi olmalıdır.

Kullanılan kaynak tek yazarlı ise: (Adem 1993: 25),

Kullanılan kaynak iki yazarlı ise: (Adem ve Mehmet 1993: 25)

Kullanılan kaynaktaki ikiden fazla yazar ismi varsa: (Adem ve Diğerleri 1993:26)

Kaynakça Düzeni

Kaynakça listesinde yer alan yayınlar yazarların soyadlarına göre sıralanmalı ve numaralandırılmalıdır. Kaynakça gösterim biçimleri şu şekilde olmalıdır.

Kullanılan kaynak bir dergi makalesi ise:

Küçükkaraca N. (2000) "Kadın Suçluluğu ve Hükümlü Kadınların Durumu". *Sosyal Hizmet*. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını. 8 (3), 23-25.

Kullanılan kaynak bir editörlü kitap ise:

Tufan B., Aktaş A. M. Duyan V. (Ed) (2000). *Travma Tedavisi Uzman Eğitimi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayınları. Yayın No: 005. Ankara.

Kullanılan kaynak editörlü kitapta bir bölüm ise:

Grayer E. (2000). “Deprem Travmaları”. *Travma Tedavisi Uzman Eğitimi*. Tufan B., Aktaş A.M. Duyan V. (Ed). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayınları. Yayın No: 005. Ankara.

Kullanılan kaynak yayınlanmış bir ulusal ya da uluslararası kongre bildirisi ise:

Kabacalı A. (1995). “Türkiye’de Batıcılık Akımı ve Hoşgörü”. Uluslar arası Hoşgörü Kongresi Bildirileri. *Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Vakfı*. S: 97-100, Antalya.

Kullanılan kaynak yayınlanmamış bir ulusal ya da uluslararası kongre bildirisi ise:

Metin N. (1996). “Entegrasyon Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar”. *Özürlü, Kent ve Çevre Kongresi’nde Sunulan Bildiri*, Ankara.

Kullanılan kaynak Yasa veya Anayasa ise:

Yabancı Memleketlere Gönderilecek Memurlar Hakkında Kanun (4489 S.K.), Md. 1; 1943.

Kullanılan kaynak web’de yer alıyorsa, web kaynakları kaynakçanın sonunda web adresi verilerek yazılır.

Tarımeri, Nihat. (2016, 11 Mayıs). Sosyal İnceleme Raporu... Erişim tarihi: 30 Mayıs 2017, <http://www.sosyalhizmetuzmanlari.com.tr>

Kullanılan kaynak bir filmden alınmışsa:

Kavur, Ö. (Yönetmen). (1986). *Anayurt Otel* [Film]. İstanbul: Fono.

Kullanılan kaynak gazete ise:

Kongar, Emre. “Halkla İlişkilerin Önemi ve Ülkemizdeki Gelişmeler,” Cumhuriyet. 3 Kasım 2010. s.11.

Kişisel görüşmeler metinde belirtilmeli ancak kaynakçada yer almamalıdır.

Örnek: (Sema Kut, kişisel görüşme, Nisan 2017)